

adoption

& samfund

Fremtiden for adoptioner er ukendt

Læs også om retten til at kende sit ophav, om lysten til at gøre en forskel for andre og om danske Bente Marie, som fandt sin norske mor

Historisk nedtur for international adoption i Danmark – på flere måder

MICHAEL PAASKE,
FORMAND

Man behøver blot at se sig omkring i Danmark, og selvfølgelig også i verden, for med forbløffelse at konstatere, at dette havde man ikke forudset ville kunne komme til at ske.

Mens man kan undres eller forbløffes over udviklingen i dansk, europæisk og global politik, global samhandel og så videre, så kan man så sandelig også blive forbløffet, måske endda chokeret, over forhold i vores egen lille verden – den verden, som vi kalder adoptionsverdenen.

Som det beskrives mere uddybende andetsteds i Magasinet, har bestyrelsen Adoption & Samfund i den seneste tid været travlt beskæftiget med – eller optaget af, som det hedder på politikersprog – at der skabes en bæredygtig model på adoptionsområdet, så der sikres en god stabilitet for alle de nuværende og kommende adopterede og adoptanter.

Det forbløffende for os i den sammenhæng har for eksempel været den totale mangel på inddragelse af adopterede og adoptanter. Embedsmænd fra Ankestyrelsen (AST) og departementet i Børne- og Socialministeriet, som hovedsagelig er beskæftiget med tilsyn på adoptionsområdet, begyndte uden at involvere interessenter på at udarbejde forslag til en ny model. Først efter lang tids pres fik vi endelig indblik i det første høringsmateriale.

Den næste overraskelse kom så, da vi bad om at se en rapport fra International Social Service (ISS), som AST havde bedt om, og som var blevet sendt til AST i udkast. Det blev afslået, og det har vi klaget til Folketingets Ombudsmand over.

Der kan kun være en eneste grund til, at vi ikke bliver inddraget direkte, nemlig at AST allerede har lagt sig fast på en kurs, der peger på en statslig formidlingsmodel, til trods for at en sådan model ikke eksisterer på sammenlignelige vilkår noget sted i verden. Og som vi påpeger, så er der væsentlige udfordringer, hvis man forestiller sig, at international adoption kan varetages af AST. Det gælder også retssikkerhedsmæssigt, for hvem skal føre tilsyn med AST – AST selv?

Prøver AST virkelig at påvirke arbejdet i en beslutningsproces blandt andet ved at hemmeligholde en rapport fra en ekstern organisation? Noget tyder på det, for AST har svaret Folketingets Ombudsmand, at hensynet er »til det offentliges politiske beslutningsproces«. Men hvad er det for et vigtigt hensyn, der gør, at en rapport fra ISS ikke kan deles med os? Det her handler jo ikke om vigtige forsvarspolitiske dokumenter eller planer. Det handler om adoption!

Så ikke alene falder antallet af ansøgere, og færre og færre bliver godkendt. Nu lægges der også forhindringer i vejen for at skabe det bedst mulige adoptionssystem i Danmark.

Ved vores nye minister Astrid Krag egentlig, hvad der foregår? Vi ved det desværre ikke, men vi har rejst vores store bekymring over denne lukkethed i processen til hende og en række andre relevante personer. Kampen fortsætter, og vi appellerer fortsat til, at de danske myndigheder indkalder til et dialogmøde, hvor parterne kan bidrage med deres holdninger til, hvordan vi får etableret et nyt og bæredygtigt system, som har barnets tarv i højsædet. ■

Kort nyt	4
Nyt fra formanden og fra bestyrelsens rejse til Canada for at deltage i et seminar om adoption og om at søge sine rødder.	
Anmeldelser og omtale	14
 INTERVIEW: Man må gerne male køkkenet	18
Nærvær er vigtig for børns udvikling. Psykolog Rikke Yde Tordrup anbefaler at skabe nærvær ved at inddrage børnene i hverdagens gøremål – og ved at lægge mobiltelefonen fra sig.	
BOGOMTALE: Empatiske forældre til teenagere	21
Store børn med tunge oplevelsen i bagagen skal mødes med empati, også når deres adfærd kan være en udfordring for forældrene.	
 INTERVIEW: Med et ben i hver sin kultur	25
Pingnan Chen har familie i både Danmark og Kina, og hun laver en film om at integrere de to sider af sig selv.	
INTERVIEW: Jeg ville aldrig have ønsket det anderledes	27
Journalist Trine Sick og hendes mand Peter Garde adopterede et tvillingepar fra Guatemala. Pigerne bragte både udfordringer og store glæder.	
 ARTIKEL: Lysten til at gøre en forskel	31
Koreanskfødte Kasper Nesager har kastet sin energi over at gøre tilværelsen bedre for børnene på Pattaya Children's Orphanage og for fattige børn i dette område af Thailand.	
ARTIKEL: Når medievinden vender	36
Debatten om adoption bølger frem og tilbage, og mange oplever, at der er sket en holdningsændring med hensyn til transnational adoption.	
ARTIKEL: Retten til sit ophav	40
Ifølge menneskerettighederne har alle mennesker ret til at kende deres rødder. Men hvordan lader det sig gøre i praksis for adopterede og andre, der vokser op sammen med andre end dem, de er genetisk beslægtede med?	
 INTERVIEW: Find et velhavende hjem til hende	44
Bente Marie Braaruds biologiske mor overvandt aldrig skammen over at have født et barn uden for ægteskabet.	
ARTIKEL: Uddannelse og ensomhed, fællesskab og tilhørsforhold	49
Påvirker adoptionen den adopteredes valg af uddannelse? Magasinet har kigget på statistikken på området.	
Personlige fortællinger	52
Fire beretninger fra adoptionsverdenen.	
Arrangementer	63
A&S UNGDOM: Mentorere til unge voksne adopterede	64
Lokalfora og grupper	65
Hovedbestyrelse og kolofon	66

Forsiden forestiller en dreng i Vietnam. I flere år er der kommet færre og færre transnationalt adopterede børn til Danmark, og adoption fra nogle lande, som Danmark tidligere adopterede mange børn fra – for eksempel Vietnam – er helt ophørt. Formanden for Adoption & Samfund skriver om fremtidens adoptioner i en artikel på s. 5.

Foto: Tấn Hùng Lê på Pixabay

LANDSMØDE 2019

med efterfølgende generalforsamling

Den 2. og 3. november 2019 på Scandic Odense, Hvidkærvej 25, 5250 Odense SV

Landsmødets tema er i år
»Søgning efter rødder«

PROGRAM LØRDAG

- 10.00** Velkomst v/formand *Michael Paaske*, hvorefter vores A&S-sang synges
- 10.15** Åbningstale ved formand *Michael Paaske*
- 10.45** Rettigheder i adoption, herunder SoMe, DNA ved *Lisa Robinson*, ISS
- 12.00** Frokost
- 13.00** Søgning efter rødder – erfaringer fra Canada ved *Ina D. Dygaard*, *Christina N. Olsen* og *Marianne Østergaard*
- 15.00** Kaffe
- 16.00** Hvad sker der hos de adopterede, når de søger rødder?
- 17.00** Adoption & Samfund – Ungdom (ASU) fortæller om deres arbejde
- 17.30** Pause
- 18.30** Middag og herefter socialt samvær

PROGRAM SØNDAG

- 08.00** Morgenmad
- 09.00** Hvordan kommer vi sammen videre?
- 11.00** Pause
- 11.15** Generalforsamling – se særskilt indkaldelse
- 13.15** Sandwich og farvel og tak for i dag

Tilmelding

Tilmelding senest den 18. oktober 2019 ved køb af billet hos *NemTilmeld* – se mere på adoption.dk.

Der tages forbehold for småjusteringer i programmet.

Eventuelle spørgsmål vedrørende landsmødet kan sendes til landsmødekoordinator *Lene Borg*, mail: lb@adoption.dk eller tlf.: 40 60 92 01.

Vi glæder os til at se en masse af vore medlemmer.

Indkaldelse til generalforsamling i landsforeningen ADOPTION & SAMFUND

Søndag den 3. november 2019 kl. 11.15 - ca. 13.15
Scandic Odense, Hvidkærvej 25, 5250 Odense SV

Foreløbig dagsorden for generalforsamlingen

- Valg af dirigent.
- Godkendelse af dagsorden.
- Bestyrelsens beretning.
- Regnskab for 2018/19 – forelæggelse og godkendelse.
- Indkomne forslag:
 - Godkendelse af lande-/interessegrupper.
 - Forslag om indførelse af halvt kontingent for enlige.
- Arbejdsprogram for det kommende år.
- Orientering om budget for igangværende år samt:
 - Fastlæggelse af kontingent for kommende år (*bestyrelsen foreslår uændret kontingent fra 1. juli 2020*).
 - Fastlæggelse af abonnementspris for magasinet Adoption & Samfund for det kommende år (*bestyrelsen foreslår uændret abonnement fra 1. juli 2020*).
 - Fastlæggelse af aktivitetsudvalgets andel af det samlede kontingent.
 - Fastlæggelse af eventuelle lokalfora og interessegruppers andel af det samlede kontingent.
- Valg til bestyrelsen.
- Valg af suppleanter til bestyrelsen.
- Valg til aktivitetsudvalg.
- Valg af suppleanter til aktivitetsudvalg.
- Valg af revisor samt revisorsuppleant (*der skal dog ikke vælges revisorsuppleant på generalforsamlinger, hvor generalforsamlingen som revisor vælger en revisor/et revisionsfirma, med hvilken der indgås aftale om udførelse af revision mod normal betaling*).
- Eventuelt.

Bemærk: Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen skal være formanden skriftligt i hænde senest 21 dage før generalforsamlingens afholdelse. Forslaget offentliggøres uredigeret på landsforeningens hjemmeside umiddelbart efter.

Alle medlemmer kan deltage efter forudgående tilmelding via adoption.dk.

Efter generalforsamlingen serveres der sandwich.

BESTYRELSEN

NYT FRA FORMANDEN

Bliver fremtidens adoptionsformidling statslig?

Der er store ændringer på vej inden for international adoption til Danmark, og adoptionsformidlingen kan måske blive 100 % statslig fra 2021.

AF MICHAEL PAASKE, FORMAND FOR ADOPTION & SAMFUND

Embedsmænd fra Ankestyrelsen og Børne- og Socialministeriet arbejder lige nu på en model, der vil lade adoptionsformidlingen blive varetaget af Ankestyrelsen, altså som en statslig model. En sådan model findes ikke andetsteds i verden – dog har Australien noget, der ligner, men der arbejder man hovedsageligt med indenlandsk adoption.

Satspuljen

Men lad os starte med at skruer tiden tilbage til efteråret 2018, hvor den adoptionsformidlende organisation DIA efterlyste løsninger på de økonomiske udfordringer, som adoptionsformidlingen generelt stod med. Dette medførte, at DIA blev tilført flere midler fra Satspuljemidlerne, og der kom følgende meddelelse fra Børne- og Socialministeriet:

»Der er sket en række væsentlige ændringer i formidlingsbilledet for international adoption siden indgåelsen af den politiske aftale fra 2014 om et nyt adoptionssystem i Danmark. Disse ændringer har skabt et væsentligt ændret økonomisk grundlag for international adoption. Aftalopartierne er derfor enige om, at der afsættes midler til at understøtte den nuværende struktur for international adoptionsformidling og til at undersøge, hvordan der kan skabes en bæredygtig struktur for for-

midlingsopgaven. Der afsættes i alt 3,1 mio. kr. i perioden 2019-2020.«

Manglende inddragelse

Så langt så godt, og partierne i Folketinget, med undtagelse af Enhedslisten, bakkede op om aftalen. Ankestyrelsen (AST) skulle stå for undersøgelsen, og den blev igangsat i januar 2019. Kommissoriet for undersøgelsen blev dog først endeligt godkendt i slutningen af marts måned, og på dette tidspunkt var Adoption & Samfund slet ikke involveret i undersøgelsen – og er det for så vidt fortsat ikke. Til vores store forbløffelse valgte AST og departementet at indlede undersøgelsen uden nogen form for inddragelse eller involvering af de vigtigste interessenter, nemlig repræsentanter for adopterede og adoptanter.

Økonomisk usikkerhed

I mellemtiden måtte DIA i marts måned på forholdsvis dramatisk måde meddele sine ansøgere, at DIA ikke kunne garantere, at der vil være tilstrækkelige midler til at gennemføre adoptionerne i de kommende år. DIA skitserede ændringer i formidlingsbilledet, herunder en række meget alvorlige forudsigelser om fremtiden for international adoption i Danmark, og at der efter 2020 ikke længere ville være sikkerhed for dækning af underskud i

DIA. Det ville således ifølge DIA's »ansvarsfraskrivende« brev alene være de kommende adoptivforældre, der skulle bære den fulde økonomiske risiko.

Ukendte årsager til fald i antal ansøgere

Der savnes en meget vigtig undersøgelse af de bagvedliggende årsager til nedgangen i antallet af adoptioner og antallet af ansøgere. Faktisk findes der ingen dokumenteret undersøgelse heraf endnu.

- Hvorfor er der så få, især siden 2013/14, der ansøger om international adoption her i Danmark, mens de andre nordiske lande oplever et langt mindre dramatisk faldende antal af såvel ansøgere som adoptioner?
- Skyldes det gebyrernes størrelse i Danmark, som varierer mellem 180.000 og knap 300.000 kr.?
- Er det pga. mediernes meget intense (skandale-) fokus på de sager, hvor der går noget galt – et fåtal ud af mere 20.000 adoptioner til Danmark?
- Skyldes faldet, at de biologiske muligheder for kunstig befrugtning er blevet så meget bedre?
- Hvad betyder det for de mange velfungerende adoptivfamilier og adoptanter, at de til stadighed bli-

ver mistænkeliggjort af udenlandske organisationer, der åbenlyst og under dække af at være såkaldte »researchere« overtræder nationale og internationale regler, og hvis legitime interesser ingen synes at finde det interessant at belyse?

Et konkret eksempel: I en udsendelse om et for længst nedlagt børnehjem i Indien viste TV-udsendelsen den pågældende »researcher« – uden at tilstedeværende danske journalister eller andre greb ind – stå og bladde i personlige og fortrolige adoptionsdokumenter på børn adopteret til Danmark. Her må man spørge: Hvornår kontakter den pågældende mon de pågældende børn/unge/ voksne med fotos af deres efterladte papirer? Skal/bør det ikke politianmeldes, når uvedkommende bevisligt tiltvinger sig adgang til stærkt personlige oplysninger?

- Er det blevet for vanskeligt at blive godkendt til at adoptere et barn født i udlandet, når hen imod halvdelen af de nuværende ansøgere får afslag, oftest pga. angiveligt for ringe ressourcer?
- Skal international adoption til Danmark kun være for de meget velstillede, der kan og vil betale et beløb mellem 180.000 og 300.000 for at adoptere et barn?
- Og i øvrigt: Hvor er de gode og positive adoptionshistorier blevet af?

Adoption er et nicheområde, men ikke desto mindre vigtigt: Det handler i al sin enkelthed om, at allerede fødte børn ude i verden får en god familie – det har de krav på!

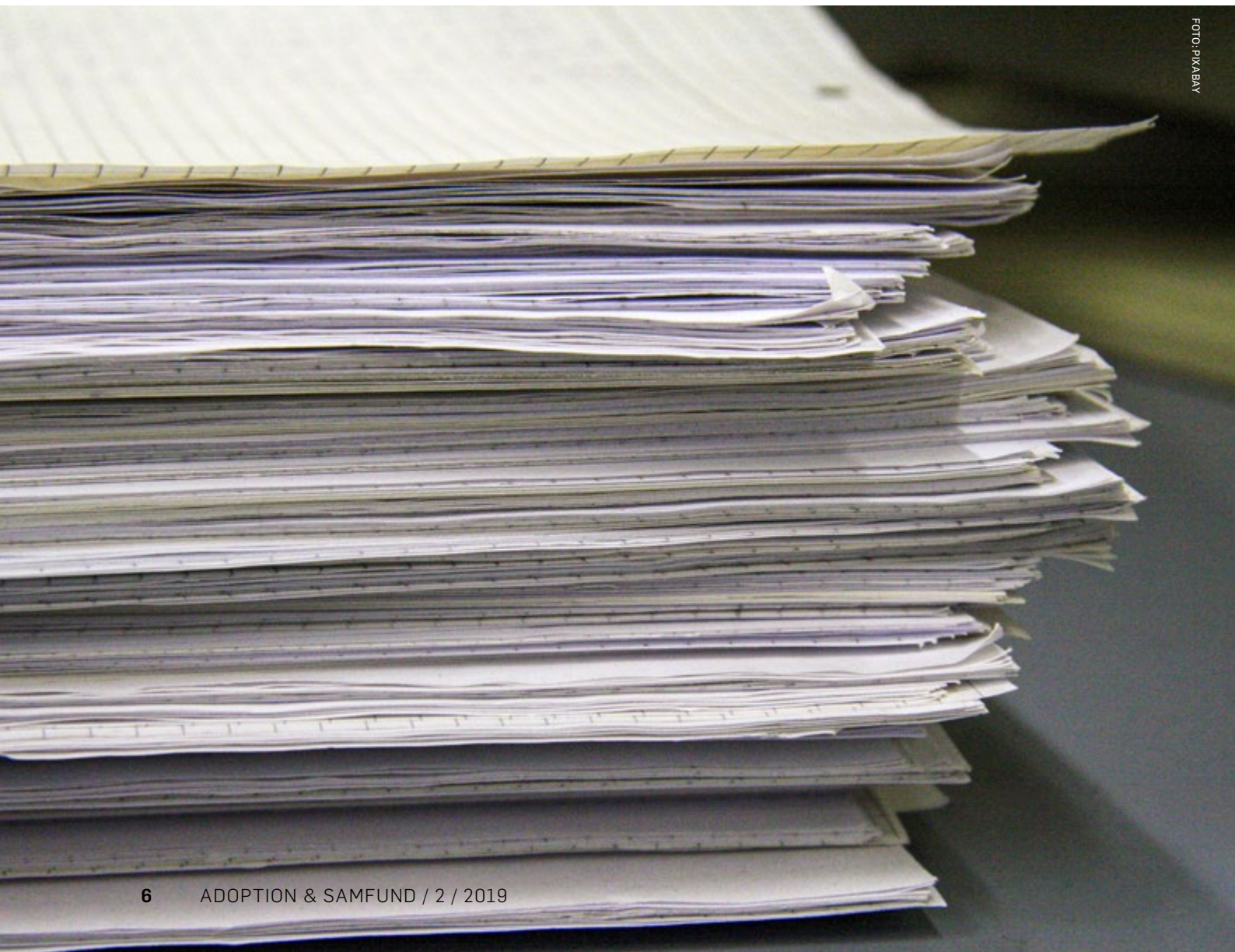
Det første udkast til rapporten

Via pressemeddelelser, direkte breve og kontakter til vores politiske netværk

forsøgte vi at få råbt ministeren og politikerne op. Den daværende minister Mai Mercado svarede noget undvigende, og undersøgelsen fortsatte upåagtet. Ved et møde i AST lykkedes det os at få AST til at indvilge i at give os indsigt i det første udkast til rapporten.

AST har i arbejdet med undersøgelsen haft en dialog med ISS, International Social Service (ISS), og AST har anmodet ISS om en rapport, der belyser forskellige, mulige løsningsmodeller. Til vores store overraskelse har AST nægtet at give os agtindsigt i rapporten, der kun foreligger i udkast. Vi har klaget til Folketingets Ombudsmand over afslaget, og han har ret hurtigt anmodet AST om en redegørelse.

AST skriver nu kort fortalt i sin redegørelse, at det er hensynet til den politiske proces, der er grundlaget for afslaget. A&S har flere kommentarer

til dette, og de er sendt til Folketingets Ombudsmand.

Modellerne

AST beskriver i udkastet tre forskellige modeller for en økonomisk bæredygtig løsning:

1. Status quo-model, dvs. en videreførelse af DIA som den eneste formidlende organisation med høj brugerbetaling og nuværende tilskud til driften. Denne model ville ikke være bæredygtig jf. DIA's analyser af formidlingen, herunder udviklingen i antallet af ansøgere, antallet af adoptioner samt den meget høje afslagsprocent. Gebyret for at adoptere ville i denne model nærme sig mindst 400.000 kr. pr. barn.
2. En model »a la Island«, hvor den formidlende organisation modtager et årligt driftstilskud, der ikke afhænger direkte af antallet af formidlinger eller ansøgere. En sådan model ville kunne sikre, at man økonomisk kan håndtere udsvingene i adoptionsformidlingerne og dermed minimere ansøgernes økonomiske risiko.
3. En statslig model, hvor formidlingsopgaven organiseres eksempelvis under Ankestyrelsen, der i forvejen fører tilsyn med adoptionsområdet. Vi læser første udkast til rapporten som en varm fortæller for den statslige model til trods for, at der ikke findes nogen direkte sammenlignelige model noget sted i verden.

En statslig model er ikke løsningen

A&S mener ikke, at den bedste løsning er at lægge international adoption i statsligt regi af følgende årsager:

- Den viden og de kompetencer, der i dag kun findes hos DIA og DIA's medarbejdere, vil ikke uden videre kunne overdrages til AST, og dette vil føre til uoprettelige skader på den danske adoptionsmodel og -formidling.
- En lang række lande ønsker faktisk ikke at indgå i et samarbejde med en statslig myndighed, idet man alene

vil samarbejde med en NGO, så en statslig model vil betyde færre samarbejdslande.

- Hvordan kan det sikres, at den lokale tilstedeværelse, som i dag udføres af DIA's kontaktpersoner, fortsat kan være »i øjenhøjde« med samarbejdspartnere i oprindelseslandene, hvis det for eksempel overgår til vores diplomatiske repræsentationer?
- Hvem skal føre tilsyn med AST, der selv udfærdiger reglerne og selv udfører formidlingsopgaven?
- Hvordan sikres en uafhængig klageadgang for de kommende ansøgere/adoptanter i forhold til AST's sagsbehandling og afgørelser?

Adoption & Samfunds forslag

Vi ønsker en ny model, der medfører en ændret ansvars- og opgavefordeling på adoptionsområdet:

- Økonomisk model »a la Island«.
- DIA tildeles et fast årligt driftstilskud, der sikrer, at udsvingene i formidlingen ikke indebærer stor økonomisk usikkerhed for DIA eller ansøgere.
- Adoptionstilskuddet kan afskaffes.
- Ansøgerne betaler fremover alene for de faktiske udgifter i forhold til oprindelseslandets krav til legalisering, oversættelser, erklæringer og dokumenter m.v.
- Ansøgerne bærer selv omkostninger i forbindelse med hjemtagelsen af barnet, dvs. rejse- og opholdskosten, og disse vil variere fra land til land.

Videns- og kompetencecenter for adoption

Adoption & Samfund foreslår, at der etableres et videns- og kompetencecenter for adoption, hvis opgaver og ansvar blandt andet vil være:

- At indsamle og formidle viden og erfaring med alle adoptionsrelaterede områder.
- At være ansvarlig for etablering af nye og mere realistisk tilpassede godkendelsesrammer samt evalueringen heraf i tæt samarbejde med oprindelseslandene og disses cen-

trale myndigheder, organisationer og kontakter.

- At være overordnet ansvarlig for de adoptionsforberedende kurser, der fremover planlægges, gennemføres og udvikles i samarbejde med alle interessenter på adoptionsområdet.
- At sikre, at faserne i godkendelsesprocessen til stadighed evalueres og tilpasses i forhold til eksisterende rammer og vilkår, og ikke mindst de faktuelle forhold i oprindelseslandene, herunder ændringer i de lokale sociale forhold og kulturelle forudsætninger.
- At være overordnet ansvarlig for pre- og post adoption services (samlet herefter betegnet PAS) og rådgivningen, der yderligere udvides til at være »livsvarigt«, idet adoption er en livslang proces, og PAS udbygges i takt med, at yderligere faglige og sociale erfaringer indhentes, herunder erfaringer med og ønsker om grader af åbenhed i adoption.
- At være ansvarlig for uddannelses- og rådgivningstilbud til fagpersoner samt sikre, at der til stadighed er relevante og tidssvarende tilbud til fagpersoner, der møder adopterede og adoptanter samt biologiske familier, der må forventes at få en stadig større betydning for den adopterede og dennes familie i takt med udvikling af nye kontaktmuligheder, sociale medier, DNA-tests, søgning efter rødder osv.
- At igangsætte relevante forskningsprojekter, gerne i tæt samarbejde med VIVE, til belysning af, hvordan det går de adopterede, ikke mindst i sammenligning med institutionaliserede børn og unge uden tilfredsstillende kontakt til voksne, familie og andre.
- At være ansvarlig for det såkaldte »Tekniske PAS«, der omhandler det at søge rødder: Opgaven og ansvaret skal placeres her, så det ikke længere påhviler og bebyrder DIA, der skal fokusere på formidlingsopgaven.
- At være ansvarlig i Danmark for den årlige begivenhed »Nordic Adoption Week«, hvor de nordiske lande samarbejder om at udbrede det gode

budskab om adoption som en god familieform.

- At medvirke til udarbejdelse af kommunikationsmaterialer og kampagner, der understøtter tanken om adoption som en god familieform.
- At søge fonds- og andre midler til at finansiere disse tiltag.

Der skal desuden oprettes en instans, der alene skal fokusere på barnets/den unge adopteredes rettigheder og fungere som den adopteredes ambassadør, som arbejder for barnets/den unge adopteredes rettigheder i vigtige og fundamentale livskriser og usikkerhed om identitet, ønske om rejse for at søge biologisk ophav osv.

Adoption & Samfund har allerede for mere end 10 år siden foreslået, at der oprettes et videns-, formidlings- og kompetencecenter for adoption, der ifølge vores beregninger dengang og nu kan etableres for forholdsvis få midler. I 2012 fremsatte foreningen igen forslaget med grundige og gennembearbejdede beregninger af de forventede årlige omkostninger til drift osv. i lyset af de på daværende tidspunkt kendte tal og prognoser for antallet af adoptioner til Danmark.

Det skønnes, at disse omkostninger, i det mindste i en opbyggelsesperiode, kan være væsentligt lavere end hidtidigt anslået; dog må det forventes, at omkostningerne derefter vil stige i takt med forhåbentlig igen større interesse og mulighed for at adoptere et barn i Danmark.

Centeret kan forankres under relevant myndighed.

National og international

Nationale adoptioner ligestilles med internationale adoptioner:

- Skal omfattes af samme regelsæt, det vil sige obligatoriske forberedende kurser, gennemførelse af godkendelsens fase 1-4 m.v. Skal omfattes af samme PAS-tilbud som til internationalt adopterede.

Samling af erfaringer med børnene i fase 4:

- Vi vurderer, at der er manglende videndeling mellem for eksempel DIA

og de adoptionsforberedende kurser. Man kunne med fordel lade DIA's erfaringer med de konkrete, hjemtagne børn indgå i de adoptionsforberedende kurser i fase 4, hvor den helt specifikke forberedelse til at modtage et helt konkret barn kan forbedres betragteligt ved at anvende kendt viden fra virkelige sager.

Godkendelse

Der er problemer med de nuværende godkendelsesrammer for børnene: Godkendelsesrammen er meget bred til trods for, at børn, der kommer i forslag, er som før, såvel alders- som helbredsmæssigt. Ankestyrelsen har ikke ønsket at foretage en evaluering af godkendelsesrammerne for barnet. Det er efter vores mening problematisk, fordi:

- Der er en uoverskuelig bredde i, hvilke helbredsmæssige forhold man skal kunne acceptere, og det kan skræmme de ellers velkvalificerede og -motiverede ansøgere væk.
- Der kan konstateres stærkt stigende afslagsprocenter de seneste år; nu afvises op mod halvdelen af alle ansøgere og ofte med begrundelsen i ansøgernes ressourcer.
- Der er ingen, der siger nej til barn i forslag. Er det i barnets tarv? Kan man risikere, at barnet havner i en familie, der har »gabt« over for stor en opgave?

Vi mener, at de nuværende, meget brede godkendelsesrammer har konsekvenser for ansøgerne, barnet, DIA, de lokale, kommunale tiltag og støtteforanstaltninger:

- Der er en for ansøgerne helt uoverskuelig bredde i, hvilke helbredsmæssige forhold man skal kunne/ville acceptere som ansøgere, og det kan helt klart skræmme mange ellers særdeles velkvalificerede og -motiverede ansøgere helt væk, og de vælger erfaringsmæssigt derfor i stedet surrogat-/rugemødre eller andre muligheder, lovlige eller ej, og uanset de personlige og økonomiske omkostninger for alle parter.
- Hvorfor må det ikke være OK at sige, at man er klar til et barn med HIV-

smitte på grund af ansøgernes faglige baggrund – det kunne være som læge eller lignende?

- Hvorfor må man ikke vælge, at barnet for eksempel har klumpfod eller læbe-/ganespalte, hvis man har erfaring med og dermed ressourcerne til det?
- Fortsæt selv listen ...

Det handler ikke om ikke at være rummelig, men om at være helt realistisk om egne og familiens ressourcer. Hvad er baggrunden for, at man ikke i højere grad lytter til ansøgernes ressourcer og ønsker på særlige områder, frem for at alle skal kunne klare alt? Hvor er evidensen for, at disse godkendelsesrammer er til barnets bedste, baseret på erfaringerne siden 2016?

Der er mange ubesvarede spørgsmål, desværre.

Fremtiden for international adoption?

Efter Folketingsvalget har vi skrevet til den nye minister og en række udvalgte politikere, men der er desværre ikke den store interesse at spore for at sikre, at det også fremover vil være muligt at vælge adoption som familieform.

Adoption & Samfund er fortsat meget chokerede over, at det kun er embedsmænd, der – uden nogen form for inddragelse af adopterede og adoptanter – skal komme med et forslag til en ny model. Det er trods alt adopterede, adoptanter og DIA, der har den største erfaring og dermed kompetencerne.

Vi har brug for en velgennemtænkt model, hvor samtlige interessenter, herunder adopterede og adoptanter er inddraget. Det virker desuden juridisk stærkt betænkeligt, og i bedste fald med ganske forudsigelige risici, at de samme embedsmænd, der senere skal fortolke og kontrollere området, også er dem, der udfærdiger reglerne.

Adoption & Samfund appellerer derfor til, at de danske myndigheder tager foreningens betragtninger til efterretning og indkalder samtlige interessenter på området til et dialogmøde, hvor parterne kan bidrage med deres holdninger til, hvordan vi får etableret et nyt og bæredygtigt system, som har barnets tarv i højsædet. ■

A&S PÅ INTERNATIONALT SEMINAR

Jagten på ophav kræver transparens og omtanke

I forsommeren 2019 deltog en delegation fra Adoption & Samfund i et seminar om adopteredes søgen efter deres rødder. Nøgleordene var åbenhed, men eksperter mindede også om behovet for forberedelse og omtanke.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Adopterendes søgning efter deres biologiske rødder var temaet for et stort tredages seminar i maj i Montréal, Canada. *Séminaire sur la recherche des origines internationales* var arrangeret af delstaten Québecks adoptionsmyndigheder, Secrétariat à l'adoption internationale, Québec, og langt de fleste deltagere var fagprofessionelle, der til daglig beskæftiger sig med adoption i Québec, men der var også deltagere fra en række andre lande, herunder såkaldte giverlande inden for adoption.

Nogle af de førende adoptionsforskere og adoptionseksperter i Canada og USA holdt oplæg, der var workshops om konkrete og praktiske dilemmaer, og adopterede og adoptivforældre delte ud af deres erfaringer og oplevelser med søgning og genforening. Blandt de – ganske bevægende – personlige vidnesbyrd om et liv med adoption savnede man dog oprindelige forældres synsvinkel.

Lukkede adoptioner og hemmelighedskræmmeriet i adoption vil snart være fortid – det var et af de budskaber, der gik igen blandt oplægsholdere og deltagere.

På trods af den overordnede tro på, at hemmeligholdelse og lukkethed snart vil forsvinde ud af adoptionsområdet, var det slående, at der også blev talt en del om adoptivforældres modstand mod, at den adopterede finder sin oprindelige familie – eller i det mindste har mange adopterede en forestilling om, at en sådan modvilje eller modstand eksisterer hos adoptivforældrene. Måske er denne modstand hos adoptanterne kun en myte, men under alle omstændigheder var forestillingen om, at den eksisterer, i høj grad til stede som en realitet i flere af seminarets indlæg, og måske har den også en større bund i virkeligheden i Canada end i Danmark.

Loyalitetskonflikt

Den fransk-canadiske psykolog og terapeut Lucie Bourdeau talte i sit oplæg om den loyalitetskonflikt, adopterede kan føle, når de ønsker at finde deres oprindelige familie. Derfor vender en del med at søge, til de selv er midaldrende, og deres

adoptivforældre måske er døde. De ser deres adoptivfamilie som skrøbelig, og de vil beskytte adoptivforældrene – og de føler sig i taknemmelighedsgæld til begge sider: De har ganske vist fået selve livet af de oprindelige forældre, men de har fået deres nuværende tilværelse af adoptivforældrene. Det kræver et vist mod at søge tilbage, men måske er loyalitetskonflikten mere eller mindre indbildt. I virkeligheden kan genforeningen med den oprindelige familie blive en anledning til at knytte parterne i adoptivfamilien endnu tættere til sammen, mener Lucie Bourdeau, der selv både er adopteret og adoptant.

Hun har skrevet en bog om adopteredes søgning af deres ophav, *Les retrouvailles en adoption, une quête de soi*, og hun

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Fransk-canadiske Lucie Bourdeau er adopteret og adoptant, og hun oplever, at nogle adopterede føler en taknemmelighedsgæld til to sæt forældre.

Jurist Laura Martinez arbejder ved Haag-Konferencens Permanente Bureau.

har rådgivet mange adopterede og adoptivfamilier om søgning af rødder. Otte ud af ti af hendes klienter henvender sig for at få råd om søgning af deres oprindelige familie.

Ifølge Lucie Bourdeau er der et par ting, man som adopteret skal gøre sig klart, inden man begynder en søgning. Man skal være forberedt på at møde en del angst i processen. Det kan være angst for at blive afvist (for anden gang i sit liv) eller angst for, hvad man vil finde og møde. Man skal være forberedt på forskellige scenarier.

»Mange adopterede har tænkt på genforening så længe, at de har opbygget store forventninger til genforeningen. Den biologiske mor er blevet en fiktion, en fantasifigur, og det at møde et helt almindeligt menneske eller måske endda en virkelig dejlig person kan blive en skuffelse, fordi forventningerne er for høje,« forklarer hun.

»Man skal være indstillet på at lære den anden persons virkelighed at kende. Hvis man vil have en god genforening, er det vigtigt, at man ved, hvordan adoptionen har påvirket ikke bare én selv som adopteret, men også, hvordan den har påvirket den biologiske mors liv. Hvis man for eksempel føler vrede over at være blevet bortadopteret, kan det være nødvendigt at bearbejde den vrede. Ellers risikerer man at gå glip af noget i den nye eller genetablerede relation. At være åben og have realistiske forventninger er virkelig vigtigt.«

At tage magten over sit liv tilbage

På spørgsmålet, om der er et bestemt tidspunkt eller en bestemt alder, hvor det er bedst at foretage søgning efter oprindelig familie, siger Lucie Bourdeau:

»Spørgsmålet om genforening med den oprindelige familie opstår typisk, når man er teenager. Men teenageårene er ikke nødvendigvis det bedste tidspunkt at gøre det,« mener Lucie Bourdeau. »Det er en livsfase, hvor man distancerer sig fra sine forældre for at finde ud af, hvem man selv er. Som

teenager forsøger man at finde sin identitet ved at adskille sig fra andre, og en adoptionsgenforening handler om det stik modsatte, nemlig at skabe en relation til forældre. Derfor er teenageårene ikke det altid det bedste tidspunkt at foretage en genforening. Men igen: Ethvert tilfælde er forskelligt, og det afgørende er, at det er den adopterede, der bestemmer, om vedkommende er parat.«

Lucie Bourdeau lægger vægt på, at søgningen tilhører de adopterede, og at de skal bestemme tidspunktet. Forældrene skal være der til at støtte dem og fortælle, at det er OK, at de ikke er bange for det, og at de forstår behovet for at kende sin oprindelse.

»At foretage en søgning er en måde at tage magten tilbage. Du blev bortadopteret uden at blive spurgt, og når du foretager søgning, er det en måde at tage din retmæssige magt over dit eget liv tilbage. Så processen i sig selv er virkelig positiv og får dig til at vokse,« fastslår hun.

Hvordan skal det løses, hvis en teenager ønsker at finde sin oprindelige familie, og adoptivforældrene modsætter sig det? Lucie Bourdeaus svar på dette dilemma lyder:

»Som teenager er det måske ikke det rette tidspunkt, men hvis de får noget information eller for eksempel et foto, kan det sommetider nedtone og udsætte behovet for at møde den biologiske mor. Hvis adoptivforældrene ikke føler sig trygge ved en genforening, bør de få rådgivning til at håndtere det, så de også kan støtte deres barn. Genforening kan helt sikkert være angstprovokerende. Man rækker tilsyneladende ved nogle grundlæggende regler for loyalitet – men i realiteten forholder det sig ikke sådan. Adoption er jo en triade, ikke en dyade, men gennem lang tid har man måske vænnet sig til at tro, at det er en dyade. Derfor skal man sørge for at få støtte til sig selv som adoptant og til at hjælpe den adopterede til at løse dette mysterium.«

I Québec har adopterede ret til at søge deres ophav uden adoptivforældrenes tilladelse, fra de er 14 år, men hvis der kommer en ung adopteret og beder om hjælp til at søge rødder, vil man under alle omstændigheder prøve at afklare behovet og motiverne, selvom de opfylder alderskravet.

Laura Martinez, jurist i Haag-Konferencens Permanente Bureau, oplyser, at i de fleste lande følger retten til at søge rødder myndighedsalderen på 18 år, men grænsen kan ligge tidligere som i Québec, eller den kan ligge senere som i Italien, hvor alderskravet er 25 år. Og i nogle lande er det afhængigt af den individuelle adopteredes modenhed.

Den biologiske families rettigheder

Ifølge Lucie Bourdeau er det i to ud af ti tilfælde de biologiske forældre, der foretager søgningen. Ifølge hende har de biologiske forældre ret til at vide, hvad der skete med deres barn, og om det var en god beslutning af bortadoptere osv.

»Der er stadig en del hemmelighedskræmmeri, men lovene er under forandring. Det burde ikke være nogen skam at bortadoptere et barn, og de kvinder, der lever i stilhed og skam, får også noget ud af genforeningen, for de kan komme ud i det åbne, og de kan endelig føle sig frie og hele igen,« fastslår Lucie Bourdeau.

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Professor og forsker Richard Lee mener ikke, at anonymitet gavner et adopteret barn.

Det er i øvrigt næsten udelukkende den biologiske mor, de adopterede søger – meget sjældent den biologiske far – i hvert fald i første omgang.

Hvorfor lukkede adoptioner?

Internationale adoptioner har længe været en lukket adoptionsproces – i Canada siden 1924, hvor den første egentlige adoptionslov blev vedtaget.

Richard Lee, professor i psykologi ved University of Minnesota og forsker i koreansk adopteredes transraciale og transnationale erfaringer, er skeptisk over for rationalet bag lukketheden i adoption.

»Argumentet har altid været, at det er i barnets interesse. Men jeg – og mange andre forskere – har stillet spørgsmålstegn ved, om det virkelig er i barnets bedste interesse, eller om det snarere er i statens eller den formidlende organisations interesse – eller adoptivforældrenes interesse,« mener han.

»Vi ved fra anden forskning, at en af de primære grunde (adoptivforældrenes, red.) til international adoption er, at man ikke ønsker kontakt med den oprindelige familie. I nationale adoptioner i USA er der en periode, hvor de oprindelige forældre kan skifte mening om at afgive deres barn til adoption, og barnet kan vende tilbage til familien. I international adoption føler forældrene sig derimod forsikret om, at det reelt er en lukket adoption, fordi den er transnational og krydser grænser, og der er en fysisk afstand. Det har derfor været anfægtet, om det i virkeligheden er i barnets bedste interesse, når forældrene går igennem alle disse anstrengelser for at sikre, at der ikke er kontakt med den oprindelige familie.«

Hemmelighed og skam

Adam Pertman, forfatter til bogen *Adoption Nation* og præsident for National Center on Adoption and Permanency

(USA), ser næsten kun fordele ved den stigende åbenhed i adoptionsverdenen.

»Man hemmeligholder ting, man skammer sig over og er flov over,« siger han. »Og da vi indlejrede hemmeligholdelse i adoptioner, fortalte vi verden, at vi havde noget at skjule. Så jeg mener, at bevægelsen hen imod åbenhed i adoption næsten udelukkende er en god ting. Vi lærer vores børn, at det er det rigtige at fortælle sandheden – selv hvis det får negative konsekvenser for én. Så skal vi ikke også gøre det inden for den institution, der betyder, at vi får børn, og at børn får et hjem?«

Adam Pertman er af den overbevisning, at værdien af åbenhed og ærlighed ikke kan overvurderes, fordi det betyder, at man behandler mennesker på en human måde.

»Hemmeligholdelse reducerer derimod de biologiske mødre til baby-føde-maskiner. Hemmeligholdelse har også gjort børn til bastarder – det kaldte man dem faktisk. Hemmeligholdelse har gjort adoptivforældre så flove, at de end ikke ville fortælle deres egne børn, hvordan de var kommet ind i familien. De løj over for deres børn hver eneste dag, og det var giftigt. Miraklet er, at vi er nået så langt, som vi er, med en institution, der har været så hemmelighedsfuld, og værdien af at gøre den mere åben er enorm på hundrede forskellige måder.«

Lukkede adoptioner uddør

Richard Lee forudsiger, at lukkede adoptioner på mange måder er på vej til helt at forsvinde som en mulighed. Det skyldes ikke blot en holdningsændring hos parterne i adoptionstrekanten og de involverede myndigheder, men især den nye virkelighed skabt af den teknologiske udvikling inden for internetbaseret kommunikation og bioteknologi, for eksempel DNA-databaser.

»Eftersom genetiske databanker bliver benyttet med større hyppighed, bliver den slags lukkede relationer færre

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Hemmeligheder i adoptioner reducerer biologiske mødre til fødemaskiner, mener den amerikanske forsker og forfatter Adam Pertman.

og færre, for nu kan adopterede opspore den oprindelige familie og finde ud af, hvem deres nært beslægtede familiedlemmer er. Selv hvis det er en fjern slægtning, du i første omgang får kontakt med, kan du – hvis du er flittig, og andre mennesker samarbejder – finde de tættere relaterede, og så er det jo slet ikke lukket mere, og på den måde kan alle i en vis udstrækning selv bestemme, hvor meget kontakt de vil have. Det kan være situationer, hvor familiemedlemmer aktivt må beslutte, hvor meget kontakt de ønsker at have, men på denne måde har adopterede i det mindste lidt mere kontrol eller følelse af kontrol, end de har haft før. Kontakten og kendskabet er hidtil blevet reguleret af staten, af de formidlende organisationer eller af adoptivforældrene. Den nye teknologiske udvikling ændrer hele billedet af, hvordan adoption opleves.«

Der findes også oprindelige familier, der bruger gendatabaser til at finde og blive genforenet med deres barn, som blev bortadopteret i en ung alder. Men der er selvfølgelig også mange oprindelige familier, der ikke har nogen anelse om, at disse søgninger findes. På den måde er det i en vis udstrækning også uden for deres kontrol, for hvis en fjern fætter i familien indsender sit arvemateriale, og det er ad den vej, at en adopteret finder sin oprindelige mor eller far, så er det uden for vedkommendes kontrol.

»Og det er endnu en grund til, at vi er nødt til at tænke på adoption som en konstruktion, der ikke længere er lukket,« fastslår Richard Lee. »Og derfor bør de biologiske familier også uddannes og bevidstgøres om, at dette er en mulighed.«

Andre indlæg på seminaret kom ind på de risici, der er ved den digitale og bioteknologiske udvikling: Det kunne være en biologisk far, der opsøger et tvangsadopteret barn, som han har misbrugt; en plattenslager, der ikke er den, han udgiver sig for at være; eller at den ene part overskrider den anden parts grænser.

Det er en udvikling som kræver, at både de involverede parter og fagprofessionelle bliver bedre rustet til at undgå faldgruber.

Nye familieformer – ny åbenhed

Det er både en mental og en teknologisk udvikling, der kan føre til de lukkede adoptioners endeligt.

Lukketheden i adoption hænger sammen med kernefamilien, og så længe det adopterede barn var en erstatning for børn avlet i familien, var det fristende og måske også beskyttende for parterne at neddykke adoptionens realitet. Det var også idealet om kernefamilien, der gjorde det skamfuldt for kvinder at få børn uden for ægteskab og derfor umiddelbart tillokkende at bortadoptere disse børn på en diskret måde, som om de aldrig havde eksisteret.

Da det i 60'erne og 70'erne ikke længere var stigmatiserende for vestlige kvinder at få børn uden for ægteskab, og abort blev legaliseret, kom den internationale og transraciale adoption ind i billedet. Dermed blev det synligt for alle og enhver, at et barn var adopteret, men sporene som ville kunne lede til barnets ophav blev stadig i de fleste adoptioner udvisket, så vejen tilbage var lukket. Det er dette rationale om lukkethed, der nu er under afvikling.

Når det om føje år bliver umuligt at hindre mennesker i at finde og identificere nære familierelationer i hele verden, vil det ikke længere være rationelt at forsøge at skjule sporene. Og samtidig betyder den nye regnbue af forskellige familieformer, at adoptivfamilien ikke skiller sig ud som en anderledes familieform. Og måske bliver det delte adoptivforældreskab i mange tilfælde i fremtiden lige så naturligt, som begrebet bonusforældre, bonusbørn og bonussøskende er i dag. Måske ikke problemfrit, men åbent og accepteret.

Fattigt adoptionssprog

To af forskerne, Adam Pertman og Richard Lee, betegner adoptionsvokabulariet som mangelfuldt og problematisk. Deres eksempler tager udgangspunkt i det engelske sprog, men det danske adoptionssprog er ikke mere nuanceret – snarere tværtimod.

Richard Lee siger: »Når vi tænker på termerne *birth family*, *biological family*, *family of origin* eller *family of ancestry*, så betyder ordene på den ene side det samme, men hver af disse termer betyder også noget meget forskelligt. Når man bruger ordet *birth mother*, betyder det så, at hendes rolle er begrænset til fødsel og ikke andet? Og betyder biologisk familie, at der udelukkende er tale om en genetisk relation og intet andet?«

Ordene rummer alle kun en del af den (mulige) rolle, denne mor har, og alle disse ord betyder noget forskelligt, og vi må se kritisk på, hvorfor bestemte ord bliver benyttet, og hvilken fortælling om adoption man styrker ved at benytte de forskellige termer.

»Sprogbrug afspejler, hvem der har kontrollen og magten«, fastslår Richard Lee. »Mange har kommenteret, at adopterede ofte betegnes som børn, og denne infantilisering af adopterede fratager dem magt og handlegkraft.«

Adam Pertman mener, at den sproglige fattigdom inden for adoption blandt andet kan føres tilbage til hemmelighedskulturen: »Det er vanskeligt at opbygge et godt ordforråd om noget, man end ikke taler om. Vi er nødt til at have en samtale for at skabe sprog. Vi må skabe sproget, for det falder ikke ned fra himlen. Man må skabe konsensus om, hvad der er fornuftigt, beskrivende, neutralt og respektfuldt sprog inden for adoption. Indtil nu har vi ikke haft en sådan samtale i adoptionsverdenen, og konsekvensen er for eksempel, at mine børn, som er adopteret og har søskende i deres oprindelige familie, ikke har en betegnelse for netop dén relation,« siger han. »I skilsmisseg familier og andre familieformer har vi ord: stedsøskende, stedforældre, halvsøskende osv. Hvilken værdi de end har, kan vi sætte ord på dem. Man har ord for ting, man taler åbent og ærligt om, og de ord har vi endnu ikke udviklet for relationerne i adoptionstrekanten.«

Hvad kalder man relationen mellem for eksempel adoptivmor og den oprindelige mor? Eller mellem en adoptivmor og hendes barns oprindelige mors andre børn? Eller mellem den oprindelige mor og hendes barns nye søskende i adoptivfamilien? Eksemplerne på manglende sprog inden for adoptionsverdenens relationer er mange. ■

Første skridt i at søge en familie

Danmark deltog i maj 2019 som det eneste skandinaviske land i konferencen *Séminaire sur la recherche des origines internationales* i Canada.

AF INA DULANJANI DYGAARD

På den første konferencedag havde Adoption & Samfund æren af at holde et oplæg om det danske adoptionssystem på en workshop sammen med andre talere.

De to andre talere var repræsentanter fra det statslige ICBF i Colombia (Colombian Family Welfare Institute) og SAI, (Secrétariat à l'adoption internationale, Canada), og på den måde repræsenterede panelet både fødeland, modtagerland og den formidlende organisation i form af SAI.

Danmarks indlæg bestod af en gennemgang af vores PAS-ordning, og hvordan vi er nået hertil efter mange års kamp, samt en gennemgang af, hvordan man kan søge efter informationer og biologiske rødder i Danmark. Efter et hurtigt kig ud på publikum kunne jeg se, at mange var positivt overraskede. De så noget i det danske system, som er unikt. Især vores PAS-rådgivning og den gratis undervisning til skoler og fagfolk vakte stor interesse.

Jeg tror, mange adoptivforældre herhjemme kender til kampe med pædagoger, skoler og lærere, som bare mangler en helt generel forståelse af adoption. Den frustration findes *world-wide*.

Formålet med vores indlæg var at give verden et kig ind i det danske Post Adoption Services-system, som på mange måde er mere veludviklet og nuanceret end andre landes, og en stor del er takket være Adoption & Samfund.

Retten til at søge rødder

Et af de mange temaer under workshoppen var blandt andet, hvorfor man

overhovedet søger efter biologiske rødder.

I Danmark søger cirka halvdelen af alle adopterede efter den biologiske familie, rejser tilbage til deres fødeland eller lignende.

Hos ICBF havde man gjort sig den erfaring, at nogle adopterede udviklede angst, fordi de manglede svar på, hvor de kom fra. Den erfaring ligger meget godt i tråd med den forskning, man har gjort herhjemme. Blandt andet har Mogens Christoffersens forskning vist, at adopterede, der er adopteret i det, man kalder en sen alder, i større grad har brug for åbenhed i deres adoption.

Hos SAI bistår man også adopterede i disse søgninger. Faktisk forholder det sig således, at man i Montreal kan gå i gang med at søge sine biologiske rødder, før man er fyldt 18, og uden sine forældres accept. Fra den unge er 14-18 år gammel, kan han/hun søge om aktindsigt og søge efter sin biologiske familie med hjælp fra SAI, som stiller deres professionelle rådgivere til rådighed. Det har givet en del bekymringer hos adoptivforældre, og under workshoppen delte en bekymret adoptivmor også sine tanker og forbehold.

Der skal være accept

Herhjemme ville det skabe stor røre, hvis en mindreårig kunne gennemgå en så følsom proces, uden at vedkommendes adoptivforældre var en del af den.

Derfor var mit input til emnet, at man som forælder skal sikre, at barnet har et »safe space«, hvor man kan tale om sin adoption. For når en adopteret går i gang med en så speciel rejse uden at involvere sine forældre, så er det, fordi han/hun af en eller anden grund

ikke tør dele sine følelser med dem. Og så har man altså svigtet som forælder.

Den betragtning faldt i god jord hos publikum, hvor mange tilkendegav deres enighed.

Søgning efter rødder og sociale medier

Jeanette Wollenstein fra International Social Services (ISS) holdt et oplæg om brugen af sociale medier i forbindelse med søgen efter rødder.

Hos ISS påpeger man, at alting afhænger af den person, som søger efter nogen/noget. Vedkommendes tilgang til processen er altafgørende. Enten kan man være diskret og respektfuld, eller man kan også være mere direkte og aggressiv i sin tilgang. Det er måske ikke intentionen, men det kan opfattes således hos modtageren.

Især den sidste tilgang kan være problematisk, fordi modtageren kan blive stødt eller måske helt afvisende, hvis »søgeren« eksempelvis ikke har forståelse for kulturforskelle. Det kan være svært at sætte sig ind i en fremmed kultur, hvis man ikke er vant til at have med den at gøre. Det er en problemstilling, som mange adopterede møder, når de leder efter biologisk familie, og derfor mener ISS, at man skal have professionelt hjælp – også når man bruger sociale medier. Samtidig påpeger ISS også, at de professionelle skal have mere træning i forhold til sociale medier. ■

Jeanette Wollenstein fra International Social Services talte om adopteredes brug af sociale medier til at finde deres rødder.

Tab, der farver livsbaner

Ophav af Eva Tind

AF NINA GATH

Eva Tind, som er adopteret fra Sydkorea, har skrevet romanen *Ophav*. Romanen handler ikke umiddelbart om adoption – selvom adoption også indgår i fortællingen – men om »ophav«. Den kredser om emner som, hvem man er, og hvor man kommer fra, hvor man føler sig hjemme, at finde hjem og om rejsen derhen – såvel konkret som i overført forstand.

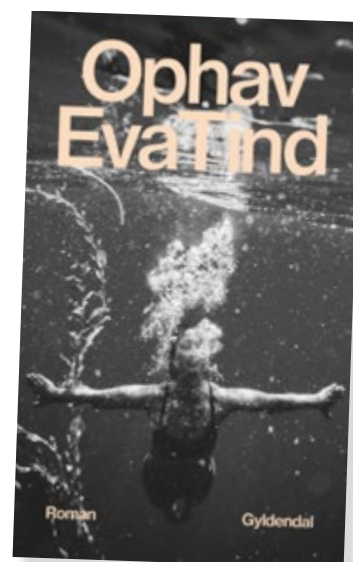
»Ophav« handler om Kai og Miriam og deres datter Sui. Romanen tager sin begyndelse, da Sui flytter hjemmefra. Det udløser en krise hos Kai, som har opfostret Sui alene, og som nu føler, at hans liv er tomt og meningsløst. Miriam forlod Kai, da Sui var helt lille. Miriam er en verdenskendt kunstner, og da hun opdagede, at hun var gravid, ønskede

hun ikke barnet. Hun gjorde det klart for Kai, at hun prioriterede sin kunst, ikke ønskede at være mor og ville overlade barnet til Kai, hvis han ønskede det – ellers ville hun få en abort. Kai valgte at tage forældrerollen på sig.

I romanen følger man skiftevis Kai, Miriam og Sui – som alle har en erfaring med tab. Kais koreanske far forlod ham, da han var barn, ligesom Sui bliver forladt af sin mor Miriam. Og, som det viser sig, så har også Miriam en historie, som indebærer et tab. I sin søgen efter en ny mening med livet indleder Kai en rejse til Indien, Sui forlader sin kæreste og rejser mod Sydkorea for at opsøge sin ukendte bedstefar, og Miriam, som har rejst rundt hele sit liv, slår sig endeligt ned i Sverige.

Deres liv og indbyrdes møder skildres gennem tilbageblik, nutid og klip til fremtiden på deres individuelle veje mod at finde sig selv og blive afklaret med hver deres fortid. Bogen er en spændende fortælling, hvor man kommer vidt omkring, og som umiddelbart er let at gå til.

Men fortællingen har mange lag, som indbyder til forskellige muligheder for fortolkning. Miriam fremstår for eksempel nærmest som en karikatur af en gennemført kold og beregnende person. Kai er til gengæld hendes diametrale

modsatning – empatisk, følsom og velmenende. De har begge lidt tab, men tackler livet så forskelligt. Er det på grund af deres tab, på trods af det – eller spiller deres tab ingen rolle? Bogen lægger op til mange af den slags overvejelser undervejs, som også er relevante set ud fra et adoptionsperspektiv.

Det er en bog, der ikke er lige til at slippe igen, og som giver stof til eftertanke. Samtidig har den mange humoristiske islæt og mange smukke, poetiske passager, som gør det til en rigtig god læseoplevelse på mange planer. ■

Ophav af Eva Tind, Gyldendal 2019, 291 sider, 300 kr.

Forældremagi – en bog om opdragelse

Følg de syv trin og få en familie, hvor alle har det godt med sig selv

AF MARIA ROSLEV

Den norske psykolog og familierapeut Hedvig Montgomery står bag bogen *Forældremagi*, der er udkommet på dansk i 2019. Bogen er en guide til moderne forældre i, hvad god børneopdragelse er. Ifølge forfatteren er opdra-

gelse alt det, der sker hver dag imellem børn og voksne. Det er stemningen i familien og de almindelige aftensmåltider og putteritualer. Det er de små samtaler om alt mellem himmel og jord, og måden vi taler til hinanden på. Det er med andre ord alt det, der hele tiden foregår i en familie, og derfor er opdragelse noget, der hele tiden går for sig. At være en god nok forælder handler således lige så meget om at være et bevidst menneske, der kender sig selv godt. Ifølge forfatteren handler det aldrig om at være perfekt. Det handler om at være den, man er.

Forfatterens overordnede sigte med bogen er at hjælpe forældre til at holde fokus, når det bliver svært. I syv trin gennemgår hun de vigtigste perioder i en opvækst, hvor den helt

essentielle forældreopgave er at bevare båndet mellem barn og voksen. Et bånd, der knyttes gennem tillid og tryghed, og som man som forælder altid har ansvaret for at værne om, for som Montgomery skriver: »Det skal holde hele livet, så du skal passe godt på det.«

I adoptionsammenhæng kan »båndet« nemt oversættes med »tilknytning«, og i det perspektiv kan man som forælder til et adopteret barn fint drage nytte af bogens mange gode råd, perspektiver og forslag. Men man skal ikke forvente at finde løsninger på problematikker, der er mere adoptionspecifikke. Tilknytningsvanskeligheder indgår ikke som en del af bogens univers.

Efter hvert af bogens syv trin følger et afsnit med konkrete alderssvarende

forslag til god opdragelse. I adoptions-sammenhæng giver det måske ikke så meget mening at hænge sig i aldersspecifikationer, men afsnittene kan sagtens give inspiration til at håndtere forskellige mindre problematikker, som man uundværligt støder på i sin rolle som forælder.

Et gennemgående mantra i bogen er, at man som forælder har ansvaret for at bevare kontrollen, uanset hvor svært noget er. Det handler ikke om at være perfekt, men om at turde fejle og bevare roen, når man føler sig lille og magtesløs. Tillid og tryghed er afgø-

rende for, at børn vokser op og får en god selvfølelse; derfor er forældres fornemste opgave at forblive rolige.

Bogen er simpelt opbygget og skrevet i et lettilgængeligt sprog, og derfor henvender den sig til alle forældre. Montgomery trækker både på personlige erfaringer som forælder og på erfaringer fra sit terapeutiske virke, og det gør det nemt at forstå de syv trin, som hun gennemgår. Bogen giver konkret inspiration til, hvordan man som forælder kan styrke sit barns selvfølelse og øge barnets selvværd, og hvem vil ikke gerne være god til det? ■

Forældremagi af Hedvig Montgomery, Akademisk Forlag 2019, 200 sider, ca. 200 kr.

Nærværende voksne giver stærke børn

AF ANNA BRIDGWATER

Børn skal være sammen med gode, stabile voksne for at udvikle sig og lære at regulere deres følelser. Der skal være voksne, som ser og anerkender børns reaktioner, oplevelser og følelser, for ellers lærer barnet ikke at håndtere sine følelser, og det vil føle sig forkert og kikset med sine reaktioner og måde at være i verden.

Sagt på en anden måde: Der skal nærværende voksne til for at lære børn at være harmoniske mennesker, som står ved sig selv, som lever med deres følelser uden at leve i følelsernes vold, og som kan danne ligeværdige relationer til andre uden konflikter og kampe. Nogle gange mangler de nærværende voksne, og så bliver opgaven desto større for de voksne, der alligevel findes i barnets liv.

Det er udgangspunktet for psykolog Rikke Yde Tordrups bog *Udviklende øjeblikke*. Bogen handler ikke specifikt om adopterede børn, men Rikke Yde Tordrup har været PAS-konsulent og har et skarpt øje for børn, der mistrives af den ene eller den anden grund. Hun har først og fremmest skrevet bogen til professionelle, der arbejder med børn, ikke til forældre. Men ikke desto min-

dre er bogen en guldgrube for alle, der bruger meget tid sammen med børn. Bogen er nemlig meget praktisk anvendelig for alle voksne, der af og til har svært ved at påtage sig rollen som den voksne, når de er sammen med børn.

Der er en del teori med i bogen, og tilknytningsteori og udvikling af selvet gennemgås på en letforståelig måde. Men de mange og konkrete eksempler på situationer gør det forholdsvis enkelt at omsætte teori til handling. Omdrejningspunktet i alle de muligheder for udvikling, som Rikke Yde Tordrup bruger som eksempler, er nærvær og genkendelse: At den voksne ser barnet, lægger mærker til barnets reaktion og sindstilstand og afspejler den i sine handlinger.

Eksempler og gode råd er overskuelige og gør det enkelt for fagfolk og forældre at gennemskue, om et barn udvikler sig alderssvarende eller ej. For eksempel indeles tegn på mistrivsel efter alder og efterfølges af forslag til indsatser, der også er inddelt efter alder: Vuggestue, børnehave eller SFO – da bogen er skrevet til pædagoger, tages der fat i de steder, hvor pædagoger typisk møder børn. Alle eksempler illustreres med forslag til ord og handlinger, der støtter barnets udvikling, så læseren både rustes med viden og løsninger på udfordringer.

Man kan som forælder indimellem få dårlig samvittighed over alle de gange, man misforstod en situation, fejltolkede sit barn og reagerede på en måde, der viste, at man ikke forstod, hvorfor barnet

reagerede, som det gjorde. Men så er der trøst at hente i den kendsgerning, at der er mulighed for forbedring og masser af idéer til, hvordan man kan gøre det bedre næste gang. ■

Se også interview s. 18.

En ny udgave af *Udviklende øjeblikke* udkom på Akademisk Forlag i maj 2019. Bogen indeholder blandt andet et nyt forord og flere reviderede kapitler. Som noget nyt rummer bogen også samtalekort, som pædagoger og andre fagfolk kan bruge som opslagskort ved forskellige udfordringer. I bogen gennemgås også, hvilke udviklingspunkter man som forældre skal være opmærksom på måned for måned.

Rikke Yde Tordrup er kendt fra DR's tv-programmer *Hvem passer vores børn?*

Udviklende øjeblikke, 2. udgave, af Rikke Yde Tordrup, er udkommet på Akademisk Forlag. 272 sider, 300 kr.

Når maden fylder alt for meget i hverdagen

Adopterede børns forhold til mad er noget, der bekymrer en del adoptivforældre. Derfor bad vi to medlemmer af Adoption & Samfund, som begge har oplevet problemer med mad i familien, om at læse bogen Når maden tager magten af Bille Sterll. Her kommer deres – meget forskellige – vurderinger af bogen, læst med adoptivforældreøjne.

Interessant i adoptions-sammenhænge

AF RIKKE SKOV THOMAS

Bogen består af mindre historier om mennesker med forskellige former for spiseforstyrrelser, som til sammen danner et meget større billede af lidelserne. Jeg vidste ikke ret meget om spiseforstyrrelser, og det er, som om jeg nu har fået en langt større forståelse for, hvad der gør sig gældende, både for patienten med spiseforstyrrelser, men også i behandlingen af spiseforstyrrelser.

Bogen har fokus på spiseforstyrrelser sammen med andre psykiske lidelser som blandt andet OCD og tidlige traumer hos børn. Og det er her, at bogen i mine øjne bliver interessant i adoptionsammenhænge. Koblingen mellem et tidligt traume, det at føle sig anderledes og spiseforstyrrelser, sammen med det tabu, der er omkring spiseforstyrrelser, er der mange eksempler på i bogen. For eksempel på side 50, hvor speciallæge Birgit Petersson identificerer en række faktorer, som øger risikoen for at udvikle en spiseforstyrrelse. En af de meget udbredte er følelsen af at være anderledes.

»Når man føler sig tyk, er det en vrangforestilling. Det er fordi, man føler sig forkert. (...) Vi skal kunne håndtere alle de almindelige, menneskelige sider af os. Vi skal også kunne klare skyggesiderne, vi skal kunne rumme hadet og misundelsen uden at skamme os over den, og det kan den,

der får spiseforstyrrelsen, ikke. Her bliver den sorte side eller skyggesiderne så voldsomme og så forbudte og så forkerte, at hele adfærden bliver styret af, at andre ikke må få øje på, hvor forfærdelig man er indvendig.«

Oplevelsen af at føle sig anderledes går igen flere steder i bogen hos de forskellige mennesker, hvis historier man følger. Ligeledes at overspisning kan føre patienten ud i en slags trance, som gør patienten i stand til at glemme og slippe for at tænke og mærke sine følelser. Den mekanisme kan efter min mening også ses i et adoptionsperspektiv.

Endelig er der interessante vinkler i forhold til de sociale medier. For eksempel på side 256, hvor Birgit Petersson taler om, hvorfor det kan være et problem, at sociale medier i dag har overtaget en del af bøgernes plads i manges liv:

»Læsning er et af de vigtigste områder til, at vi selv danner os billeder og selv er med til at korrigere, hvad der er godt og skidt, og i det øjeblik andre hele tiden danner billede for os og fortæller, hvad der er godt og skidt billedmæssigt, er der noget kreativt, der forsvinder. (...) Hvis man endelig vil være nervøs for de sociale medier, så er det den måde, man bruger sin hjerne på, som er så ensformigt. Vi har jo brug for at gå ud og kigge på blomster og fugle og læse og lave matematik, vi skal jo uddanne alle vores sanser. Men når vi sidder klinet til skærmen – og det gælder os alle sammen, når vi er trætte; så er vi tilbøjelige til at hive noget frem – og når man keder sig lidt, så hiver man telefonen frem, og det er ikke særligt godt. Men i forhold til spiseforstyrrelser, tror jeg ikke, det betyder noget.« ■

Erfaringer til pårørende

AF KARINA WOLLSEN

Jeg tænker, det er en god bog for pårørende til børn med spiseforstyrrelser. Sådant en slags erfaringsbog. Bogen fortæller om fire piger med forskellige spiseforstyrrelser: Anoreksi, bulimi og den »nye« forstyrrelse, overspisning. Bogen giver en kort indsigt i årsagerne til spiseforstyrrelser. Den laver paralleller til andre psykiske diagnoser, som tit er en medfølgende faktor. Men bogens erfaringer kan ikke direkte overføres på adopterede børn, da den slet ikke har det perspektiv med. Min datter spiste, fordi det gjorde hende glad. Hun ville hellere have mad end et kram. Den situation vendes slet ikke, og jeg tænker, den er udbredt i vores verden. Der tales meget om kontrol, som faktisk er det eneste, jeg kan nikke genkendende til, men så alligevel ikke. Bogen taler slet ikke om det ikke at kunne mærke sig selv, og hvad man føler. Jeg kan ikke anbefale den specifikt til forældre med adoptivbørn. ■

Når maden tager magten
– En bog om spiseforstyrrelser af
Bille Sterll, forlaget Pressto 2019,
250 sider, ca. 300 kr.

Adoptionens syv kerneudfordringer

AF ANNA BRIDGWATER

To amerikanske fagpersoner, som har arbejdet hele deres liv med adoption og plejefamilier, har taget udgangspunkt i deres erfaringer og indkredset syv udfordringer, som de emotionelle eftervirkninger af adoption resulterer i.

Denne tanke er idéen bag en bog med titlen *Seven Core Issues in Adoption and Permanency*. De to forfattere, Sharon Kaplan Roszia og Allison Davis Maxon, identificerer følgende syv kerneudfordringer:

- Tab
- Afvisning
- Skyld/skam
- Sorg
- Identitet
- Nærhed
- Mestring/kontrol

De to forfattere vover den påstand, at alle i adoptionstrekanten mister noget væsentligt. Det første tab – tab af barn, af biologiske forældre eller af fertilitet fostrer en lang række andre følelser, som alle hænger sammen og vokser ud af hinanden, mener forfatterne.

Tabet fører til følelsen af eller angst for afvisning: Oplevelsen af at blive afvist af den biologiske familie, angst for, at det adopterede barn afviser sine adoptivforældre eller en angst for afvisning, som skaber et behov for at afvise andre, inden de afviser en.

Skyld/skam handler om skam over, hvordan vi har handlet eller behandlet andre, skam over ikke at føle sig god nok eller ikke føle, at man fortjener kærlighed. Det er klart, at denne skyld og skam påvirker selvværdet negativt.

Tab afføder også sorg. Alle parter i adoptionstrekanten kan opleve sorg – barnet og de biologiske forældre, fordi de mister hinanden, og adoptivforældre/plejeforældre kan opleve sorg over bristede drømme. Men, siger

forfatterne, så kan erkendelsen af sorg føre til heling. Erkender man sin sorg, erkender man også sit tab.

Forfatterne mener, at søgen efter egen identitet er en central, menneskelig drift. Alle er optaget af at forstå, hvem de er, og hvor de passer ind i verden. For mange adopterede er identiteten ikke givet – den skal sammensættes af brikker med forskellig oprindelse. De brikker, de måske har arvet fra de biologiske forældre, risikerer at være mindre positive, hvis en forælder er misbruger, traumatiseret efter for eksempel krig eller vold eller lever i et skadeligt miljø – og de brikker kan være svære at få til at passe ind i en positiv identitet. Også adoptivforældre og biologiske forældre skal skabe identiteter, som der ikke findes skabeloner for: som forældre, der ikke er biologisk forbundet til deres barn, og som forældre uden et barn.

Den sjette udfordring er nærhed. Forfatterne skriver, at de indledende tab bag en adoption kan vanskeliggøre nære relationer. Men alle har brug for nære relationer til andre for at få dækket vores sociale, fysiske, emotionelle og psykiske behov.

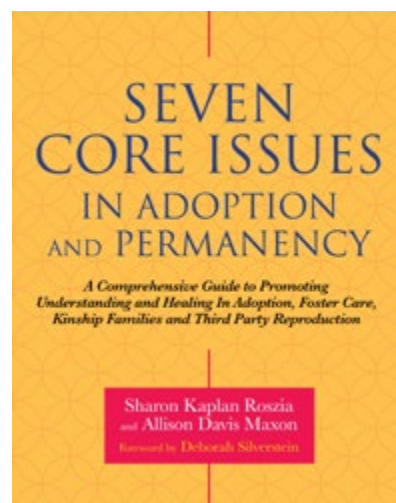
Mestring/kontrol er den sidste af de syv kerneudfordringer. Mestring betyder, at man føler, at man er aktiv deltager i stedet for at være passiv tilskuer til sit liv. Mennesker, der slet ikke er medbestemmende i deres tidlige liv (ingen børn har 100% kontrol over deres eget liv, men adopterede børn og plejebørn har endnu mindre), mangler indflydelse på deres egen fremtid. For de andre parter i adoptionstrekanten kommer kontroltabet senere i livet. Men alle mennesker har brug for at føle, at de er stærke og i kontrol.

De syv udfordringer gennemgås med fokus på, hvordan viden om udfordringerne kan give indsigt og hjælpe

med at håndtere vanskelige følelser. Desuden berøres spørgsmål som transnationale adoptioner, åbenhed, kontakt til biologiske forældre, genforening og meget mere.

Bogen er hverken pro- eller anti-adoption, men slår fast, at så længe problemer som ulighed, fordomme, krige og misbrug findes, så vil der være børn, som vokser op i andre familier end den biologiske. Forfatterne understreger, at alle alternative former for familier udspringer af kriser, og at det er sjældent, at de involverede parter var med til at skabe de omstændigheder, som førte til en ny familie.

Det er en lang og grundig bog, og den kan virke lidt tung. Men et forholdsvis let sprog og mange interviews med berørte mennesker, der sætter ord på følelserne, gør den læsevenlig. Bogen indeholder også værktøjer, der kan hjælpe læseren med at håndtere de forskellige problematiske følelser. Og det, at forfatterne beskriver udfordringer, som der tales meget lidt om, kan hjælpe læsere med at forstå, hvad der rører sig i deres og andres følelsesliv. ■

Seven Core Issues in Adoption and Permanency – A Comprehensive Guide to Promoting Understanding and Healing in Adoption, Foster Care, Kinship Families and Third Party Reproduction of Sharon Kaplan Roszia and Allison Davis Maxon.
Jessica Kingsley Publishers 2019, 472 sider, ca. 30 £.

Man må godt male køkkenlåger med sine børn ...

... selvom det tager lang tid. Tidligere PAS-konsulent Rikke Yde Tordrup slår fast i bogen *Udviklende øjeblikke*, at alle de almindelige hverdagsgøremål er gode muligheder for at skabe de øjeblikke af nærvær, som er så vigtige for børns udvikling.

AF ANNA BRIDGWATER

Som 19-årig rejste Rikke Yde Tordrup med Ungdommens Røde Kors til Rumænien for at arbejde med børnehjemsbørn, og den rejse gentog hun syv år i træk. »I alle de år, jeg læste psykologi, var jeg i Rumænien hver sommer, og jeg fik set, hvor meget børn kan gå i stykker, hvis de ikke får gode muligheder for at udvikle sig.«

I dag er Rikke Yde Tordrup psykolog og har arbejdet med børns udvikling i hele sit arbejdsliv. Hun er især optaget af de udviklende øjeblikke, hvor et barn føler sig set og bekræftet i, at det er okay at være til:

En mor går tur med sin halvandenårige datter. En ambulance kommer blæsende ned ad gaden for fuld udrykning, og den lille pige farer sammen, gør store øjne og klamrer sig til moderens hånd. Moderen kigger ned på sin datter, fanger hendes blik og siger, »der blev du forskrækket, hvad?« Pigen nikker og siger: »Babu.« »Ja, og nu er den væk igen,« siger moderen. Og pigen siger: »Væk.«

Pigen oplever, at moderen har set hendes frygt, og hun ved, at moderen ved, at hun ved det. I det sekund er der tillid; en bekræftelse af, at den lille pige bliver set og mødt, og hun oplever, at hendes reaktion på ambulancen er okay. Hun får tillid til, at det er okay at være den, hun er, og at føle det, hun føler. Hun falder til ro og lægger forskrækkelsen bag sig. Pigen, der

fangede moderens blik, havde et af de udviklende øjeblikke.

Når nærværet mangler

Det er den optimale situation: Der er en nærværende voksen i barnets liv; en voksen, som fanger barnets reaktion og lærer barnet tillid til verden. Men ikke alle børn har de nødvendige voksne i deres liv på de rette tidspunkter. De børn lærer ikke at søge forældrenes eller andre omsorgspersoners blik for at blive beroliget, når de bliver skræmt, og derfor falder deres nervesystem ikke til ro.

»Det er umuligt at hjælpe barnet med at regulere sine følelser, hvis der er en skærm mellem forældre og barn.«

»De børn savner nogle, der får øje på deres reaktion, anerkender deres uro, beroliger dem og skaber de nærværende, intense øjeblikke,« siger Rikke Yde Tordrup. De udviklende øjeblikke – de intense øjeblikke af nærvær – lærer barnet affektregulering, eller evnen til at regulere sine følelser.

»Børn, der mangler de udviklende øjeblikke, får ikke en god selvfor-

melse. De har ingen fornemmelse af, hvem de er, eller hvilken retning de skal bevæge sig i. De ved ikke, hvad de skal, eller hvad de vil, og det gør det svært at være i verden,« siger Rikke Yde Tordrup. De udviklende øjeblikke kan mangle i mange situationer:

»Børnene kommer med sociale invitationer – de græder af sult alle angst eller griner af lykke. Men bliver de ikke hørt, vil de naturligt nok på et tidspunkt holde op med at række ud efter andre. Mindre børn vil kalde og skriges, og de kan blive ved, indtil de besvimer.«

Rikke Yde Tordrup forklarer, at konsekvensen bliver urolige børn med et højt kortisolniveau og en konstant tilstand af stress. Det bliver børn, der oplever angst og ensomhed, for de følelser er udtryk for, at børn ikke kan falde til ro eller være til stede.

Værdifuld kontakt

De fleste adoptivforældre er opmærksomme på tilknytningens betydning. Tilknytning er afgørende for et menneskes forhold til sig selv, andre og omverdenen, og Rikke Yde Tordrup slår fast, at de udviklende øjeblikke også er udgangspunktet for tilknytning.

Tilknytning til andre starter, når vi er spæde og udsættes for en masse stimuli. Barnet bliver uroligt, og forældrene synger, vugger og ær det til ro. Senere bruger det lidt ældre barn voksne til at finde ud af, om omver-

denen er farlig eller ej. Barnet kravler hen over stuegulvet, vender sig om og sender et blik mod mor eller far for at spørge, om det er trygt at fortsætte. Forældrene nikkede og smiler og siger »ja, jeg kan se, at du kravler«, og barnet får mod på at fortsætte sin udforskning af verden. Det er trygt ved, at der en voksen, der passer på det.

Det er ikke svært at skabe situationer, der lægger op til nærvær og udviklende øjeblikke, minder Rikke Yde Tordrup om. Spejling er en nem måde at skabe et udviklende øjeblik: Spejling er, når et andet menneske udtrykker, at man bliver set og værdsat. »Du er vist så træt, at du slet ikke kan falde til ro,« siger en mor måske til et grædende barn. Barnet opdager, at moderen er opmærksom og overvejer, hvad barnet føler og måske ikke selv kan sætte ord på. Når moderen gør det, får barnet at vide, at det er helt okay at have det, som det har det.

»Der er hele tiden muligheder for de udviklende øjeblikke. Det er vigtigt, at forældrene bare er til stede, er nærværende og reagerer. »Nej, hvor er det koldt!« »Ih, du er vist træt.« Der er et samspil, men det kræver, at man hele tiden skal have øje på barnet. Bare barnet kigger op fra sin leg, så kan de voksne sige »Hey, der er du.« På den måde fortæller man, at man er til stede,« siger Rikke Yde Tordrup.

»Det handler ikke om at lave aktiviteter hele tiden – men at afstemme følelserne i nærvær. Det kan forekomme overvejende lettere for biologiske forældre, der både igennem graviditeten og lige fra fødslen har afstemt sig i forhold til både foster og nyfødt.«

De urolige børn

De børn, der klynger sig til de voksne og virker som klister, er forholdsvis nemme at få øjenkontakt med, fordi de ofte er i nærheden.

Når det handler om de børn, som er meget urolige – Speedy Gonzales, som Rikke Yde Tordrup kalder dem – så anbefaler psykologen, at forældrene træner med at få barnets følelser op og ned i gear. »Først gør man noget i fuld fart, og derefter noget, hvor man falder til ro. Løbe på trapper, og så spille billedlotteri bagefter. Barnet kan også øve

I DR's program Hvem passer vores børn? optrådte Rikke Yde Tordrup som den psykolog, som vurderede effekten af det lave antal medarbejdere i danske børneinstitutioner.

GRAFIK: LONNIE HAMBORG/IMPERIET

sig i at sidde stille ved bordet. Ikke, fordi det skal lære at spise pænt, men fordi det derved lærer at være roligt. Man kan også træne at være rolig under besøg på plejehjem, restaurant, museum eller lignende. Men det kræver, at den voksne har kontakt til barnet hele vejen igennem – med øjenkontakt og bekræftelse. Det er et kæmpearbejde, men når det hjælper barnet, er det så fantastisk.«

Det er derimod ikke vigtigt at aktivere et barn i alle døgnets vågne timer. Rikke Yde Tordrup har en formaning til de forældre, der fylder hele barnets tid – og deres egen – med aktiviteter. De udviklende øjeblikke kræver tid – men den tid, som måske er en mangelvare, kan findes, når forældrene holder op med at tro, at de selv skal ordne alt det praktiske, mens barnet sidder med en iPad. Det er der, køkkenlågerne kommer ind i billedet.

»Vi er ved at udvikle en kultur, hvor børn hele tiden er i evigt højt tempo. Men det lille barn har godt af at være med til rolige aktiviteter. Man kan feje blade sammen eller male køkkenlåger. Det tager ti gange så lang tid, men det er vigtigt, og der er sindssygt mange

muligheder for udviklende øjeblikke, mens man maler køkkenlågerne eller vasker bilen.«

Med andre ord, så skal forældre ikke prioritere effektivitet, men nærvær: »Det, man ikke må gøre, er, at den ene maler hele køkkenet, mens den anden er i zoo med barnet. Så kan barnet i øvrigt ikke kende køkkenet, når det kommer hjem, så det må man slet ikke.«

Nul skærme

Mangel på tid er ikke den eneste trussel mod de udviklende øjeblikke i hverdagen. Når barnet kommer i institution, har det brug for at blive set og anerkendt af de voksne, der er omkring dem i institutionen. Men i mange institutioner er der få voksne og for mange børn til, at nærværet kan opstå.

Hjemme er mobiltelefoner og iPads med til at ødelægge nærværet, siger Rikke Yde Tordrup: »Vi ved ikke så meget om de skærme, men enhver forælder, der er sammen med et barn, skal lægge mobilen fra sig. Og med hensyn til adopterede børn, så gælder det, til barnet er langt oppe i alderen. Nul skærm til forældrene, når man er sammen med barnet. For du er ikke i sam-

spil med dit barn, når du har en skærm, og så er det ikke muligt at lave affektiv afstemning.« Med andre ord, så er det umuligt at hjælpe barnet med at regulere sine følelser, hvis der er en skærm mellem forældre og barn.

Rikke Yde Tordrup ved, at det er i den bedste mening, at stolte forældre holder telefonen op for at forevige deres barn. Men telefonen betyder, at forældre og barn ikke deler de store øjeblikke.

»Hver gang, der sker noget særligt i et barns liv, for eksempel Luciaoptog eller at puste lys ud på lagkagen, så søger barnet forældrenes blik. Men i dag kigger børn kigger ud på et hav af mobiltelefoner.«

Det nytter noget

Det er vigtigt at arbejde med de udviklende øjeblikke, for et barn, der ikke kan regulere sine følelser, får det svært livet igennem.

»De vanskeligheder vokser børnene desværre ikke fra. De børn, der savner de udviklende øjeblikke i barndommen, risikerer at blive til voksne, der har svært ved at finde ro og føle sig forbundet med andre, og de vil føle sig ensomme, selvom de er i en gruppe,« siger psykologen.

Den gode nyhed er, at det aldrig er for sent at opleve de udviklende øjeblikke, der lærer os mennesker at regulere vores følelser, falde til ro og knytte os til andre.

»Det er livsvarigt, at vi kan opleve de øjeblikke, der stimulerer og giver en god selvfølelse. Senere er det de øjeblikke dem, der opstår i din kærlighedsrelation.«

Til sidst slår Rikke Yde Tordrup fast, at hun ved, at det gør en stor forskel, når forældre arbejder med at skabe nærvær og udviklende øjeblikke med deres barn. Hun ser, at kontakten mellem forældre og barn bare bliver bedre. »Når barnet lærer at kigge efter forældrene og søge deres blik og bekræftelse, når det bliver skræmt, så er det de største øjeblikke i mit liv som psykolog.« ■

Læs også anmeldelsen af Rikke Yde Tordrups bog Udviklende øjeblikke på side 15.

Teenagere har brug for empati

Teenageårene kan være udfordrende for alle, og udfordringerne kan blive større og flere, hvis en teenager har oplevet traume tidligt i livet.

AF ANNA BRIDGWATER

Britiske Sally og Rob Donovan adopterede et britisk søskendepar på et og fire. De tænkte naivt, at børnene bare skulle have kærlighed og støtte, og så skulle de nok få det godt. Men så let var det ikke. Børnene var traumatiserede af svigt og misbrug. I forsøget på at være de forældre, deres børn havde brug for, fandt parret frem til den forældremetode, der på engelsk kaldes »therapeutic parenting«, som på dansk kan oversættes til terapeutisk eller empatisk forældreskab. Det skrev Sally Donovan om i bøgerne *No Matter What* og *The Unofficial Guide to Adoptive Parenting*, som vi omtalte i A&S 02-16.

Nu er parrets to børn teenagere, og Sally Donovan har igen skrevet om oplevelserne. Bogen hedder *The Unofficial Guide to Therapeutic Parenting – The Teen Years*. Den henvender sig til alle, der står i en forældrerolle, uanset hvad deres formelle status er – alle kan potentielt få brug for at høre om andres erfaringer med at drage omsorg for børn, der har hårde oplevelser med i bagagen.

Ligesom i sine tidligere bøger fokuserer Sally Donovan på, hvad forældre kan gøre for at blive de forældre, deres børn har brug for. Hendes udgangspunkt er, at traumer sammen med puberteten giver nogle helt særlige og store udfordringer. Med andre ord: Lad være med at sammenligne den teenager, som blev svigtet som

lille, med andre teenagere, siger Sally Donovan.

Empatisk forældreskab forudsætter, at forældrene evner at sætte sig i barnets sted, selvom teenageren med størrelse 42 i sneakers ikke er så let at være i øjenhøjde med. Sally Donovan anbefaler, at forældre hjælper empatien på vej ved at lære om pubertets-hjernen, så forældrene forstår de forandringer, der er i gang.

Stress i fosterstadiet eller som spæd påvirker menneskehjernens udvikling negativt. Desuden kan børn, der oplever omsorgssvigt og vold, få svært ved at regulere deres følelser. Børnene får også den erfaring, at man ikke kan stole på voksne, så den tidligt skadede teenager stoler måske ikke helt på sine adoptivforældre. For eksempel var Sally Donovans egne børn blevet tvangsfjernet pga. vold og omsorgssvigt, og det ene barn havde fået tænder slået ud af sin biologiske mor. Tilliden til, at forældrene ville hjælpe, hvis det gik galt, fandtes bare ikke.

Vær beredt

Sally Donovan påstår ikke, at hendes erfaringer kan gøre andres liv med teenagere til en dans på roser, for det blev hendes aldrig. Hendes vigtigste råd er: Vær forberedt på det værste, uanset om det handler om onlineadfærd, venner, sex, stoffer eller alkohol. Tal med din teenager om udfordringerne, sæt

nogle grænser, der er i overensstemmelse med dine værdier, og hvis din teenager så overskrider dine grænser og får problemer, skal du møde ham eller hende med empati. Skældud virker ikke. Det gør en løftet pegefinger og »hvad sagde jeg?« heller ikke.

En løftet pegefinger graver kun en kløft mellem dig og teenageren. Manglen på skældud er ikke det samme som ligegyldighed. Sally Donovan anbefaler, at forældre sætter nogle grænser, som er absolutte. Hendes var for eksempel, at teenagerne ikke måtte tage hårde stoffer med hjem, stjæle eller gøre skade på andre. De grænser kan måske blive overskredet, men hold fast i dem alligevel. De handler om at passe på barnet, ikke om at have ret eller uret. Det er heller ikke forældrenes opgave at straffe en teenager. De fleste teenage-ugerninger bliver straffet af samfundet: Ryger de hash på gymnasiet, bliver de bortvist, og så vil forældrenes straf oveni blot virke som en dobbeltstraf.

Og du kan være sikker på én ting: De smed ikke telefonen i toiletet med vilje (eller hvad de ellers begår af dumheder). Deres teenagehjerne var bare ikke forudseende nok til at tage telefonen ud af baglommen.

Husk omsorg

En teenager, der forsøger at håndtere indre kaos, nye venner, uddannelse og måske kærlighed, har hovedet fyldt,

Teenagere har brug for forståelse og sympati, selv når de stritter imod og gør oprør.

og det kan være svært at vise dem den omsorg, man som forældre fornemmer, at de stadig har brug for.

Helt lavpraktisk råder Sally Donovan andre forældre til at skifte teenagerens sengetøj jævnligt, fordi det er en måde at vise omsorg på. Red sengen med velduftende, blødt sengetøj, og så kan teenageren mærke, at du holder af dem.

Forsøg med varm kakao eller noget andet og sig »jeg synes, du ligner en, der trænger til lidt rart«. Eller tilbyd et lift. Biler er gode rum til samtaler.

Spørg uden at snage eller fordømme. Det er forældrene, der skal vise interesse og tage hul på de svære emner som oprindelse, seksualitet, kærlighed og fremtidsdrømme.

Teenageren forsøger at lade som ingenting, men problemet bliver bare større. De siger, »jeg har det fint«, men deres nedbidte negle og søvnløse nætter afslører, at de har det ad helvede til.

Sally Donovan anbefaler, at man starter med at forberede sig på samta-

len mentalt, så man har en indgangsreplik og er klar med en respons, der ikke lyder som en anklage. Start for eksempel med at sige: »Jeg holder af dig, og derfor har jeg lagt mærke til, at du ikke lader til at være på toppen. Det er okay at sige, hvad der er galt, jeg bliver ikke sur.«

Du behøver ikke at have svar eller løsninger på rede hånd, hverken når du starter samtalen, eller når teenageren gør det. Vær forberedt på at sige »tak, fordi du fortalte mig det – nu kan vi finde en måde at komme videre«. Eller »Jeg ved ikke, om du må tage til fest i din vens fars sommerhus. Jeg er lige nødt til at tænke mig om.« Bed om tid til at overveje. »Jeg skal lige tænke mig om, tale med far« eller lignende.

Hvis der har været en ubehagelig situation – hvis teenageren måske lige har taget kontanter ud af din taske – så er det en god ide at lade være med at reagere lige med det samme. Det er nemmere at reagere med empati, når du har sovet på det.

Vis, at du ikke bliver rasende eller straffer din teenager, for så får du aldrig mere noget at vide. Og endelig: Vær forberedt på, at samtaler kan løbe af sporet, selvom du har forberedt dig.

Risikoadfærd

Teenagere udviser tit risikoadfærd – deres hjerner er ikke færdigbagte og kan ikke gennemskue konsekvenser. Men Sally Donovan er overbevist om, at tidligt skadede børn og unge udviser endnu mere risikofyldt adfærd og opsøger venner, der selv udviser risikoadfærd.

Hvorfor? En forklaring kan være, at hvis en teenager har lidt tidlig skade, så kan deres jævnaldrende måske synes, de er lidt umodne, indadvendte, »for meget« eller noget fjerde. Der er færre potentielle kammerater at vælge mellem, og de utilpassede, farlige og sjove kammerater drager og lokker med et fællesskab.

Værktøjskassen til forældre med teenagere

Sally Donovans gode råd til forældre til tidligt skadede børn

Hvis et menneske har svært ved tillid, kan det have svært ved at vide, hvem man kan stole på. Og hvis man voksede op i et utrygt hjem, kan det være, at man lærte at føle sig tryk ved at holde sammen med den person, der var farlig. Her er forældre nødt til at sætte grænser og sige nej, du må ikke tage på festival med X (hvis de ved, at X for eksempel har en betinget dom).

Sally Donovan mener ikke, at det er en god idé at være for negativ over for det, unge foretager sig på internettet. Hvis en forælders automatreaktion er negativitet, vil den unge ikke vælge den forælder som sin fortrolige, hvis han/hun får problemer.

Til gengæld går hun ind for at blive ved med at gentage advarsler om onlineadfærd: Mind dem om, at det, de lægger online i dag, i fremtiden kan ses af en kommende arbejdsgiver eller kæreste. Lad være med at dele nøgenbilleder, lad være med at stole på nogen, du kun kender som Henry08 og så videre. Det kan godt være, at din teenager ruller med øjnene. Bliv ved. Måske siver den vigtige viden ind.

På et tidspunkt bliver teenageren stor nok til at gøre, som de vil. Men du er nødt til at sætte grænser, mens du kan. Og du er nødt til at sikre, at dit eget hjem er trygt. Så hvis din teenager har venner, du ikke er tryk ved, skal de venner ikke overnatte, holde fester eller tage med din teenager på ferie.

Nogle teenagere kan bare ikke holde sig fra seksuelle eksperimenter, stoffer eller alkohol. Det er ifølge Sally Donovan godt at overveje, hvad dine egne grænser er og derefter være empatisk og ikke fordømmende, hvis din teenager overskrider grænserne. Det er meget muligt, at du gav din teenagedatter et foredrag om prævention – men hvis hun alligevel bliver gravid, så er fordømmelse meningsløs.

Søskende

Sally Donovan skriver ud fra sine egne erfaringer med et biologisk søskendepar, som havde oplevet vold og svigt. Deres forhold var ikke harmonisk. De stjal fra hinanden, løj, var jaloux og drillede hinanden – hver dag var en kamp for overlevelse.

- Husk de gode stunder. Poolen på Mallorca, skolekomedien i tredje klasse, dengang I bagte pølsehorn.
- Skriv problemerne ned. Ikke for at dvæle ved dem, men for at få et overblik, som kan mangle, og som kan være en støtte, hvis du på et tidspunkt skal bede om professionel hjælp.
- Små kærlighedserklæringer: Send en sms, lav livretten, giv et lift, når det regner – det minder alt sammen om, at man er elsket.
- Ros i små portioner. Måske kan teenageren ikke kapere store, rosende ord, fordi der er et skel mellem selvopfattelsen og rosen. Nøjes med at sige »det var dejligt, at du vaskede op,« eller hvad det kan være.
- Byg broer, men ikke for hurtigt. Det er forældrene, der skal bygge broer efter en konflikt. Men når barnet nærmer sig voksenlivet, kan man vente lidt med at reparere skader. Gør man det med det samme, signalerer man, at deres andel i en konflikt intet betyder. Alle skal lære, at de er i stand til at såre andre.
- Vent med at sige noget. Det er bedre end at forhaste sig og komme til at sige noget, man senere fortryder.
- Lad dig ikke provokere. Et skænderi handler sjældent om det, man skændes om. Skænderier opstår, fordi der er noget andet emotionelt på spil, og den ene part provokerer den anden. Træk vejret i stedet for at skændes om vasketøj eller den sidste brownie.
- Korte irettesættelser. Skal du irettesætte din teenager, så gør det kort og præcist: »Det var forkert af dig at ødelægge vaskemaskinen.« Ikke: »Hvorfor kan du aldrig tænke dig om ...« osv. Du skal påpege fejlen, ikke pille teenageren ned.
- Konsekvenser skal være logiske. Hvis din teenager kommer hjem fra byen tre timer senere end aftalt, så har han eller hun vist, at de ikke kan blive ude så længe. Næste gang skal de komme tidligere hjem.
- Respektér egne behov. Du er træt, fordi din teenager holdt dig vågen. Så er du for træt til at hente ham eller hende midt om natten. Du har brug for søvn.
- Forebyggelse. Hvis din teenager ikke kan lade være med at tømme slikskuffen, skal slikskuffen være tom. Hvis teenageren ikke kan lade være med at stjæle dine penge, skal du gemme din pung. Og så videre.
- Sig undskyld. Alle kommer til at råbe og skrike indimellem. Sig undskyld til din teenager. Måske lærer han eller hun selv at sige undskyld til andre.
- Tag ikke andres problemer på dig. Ja, du har en vanskelig teenager, men det er ikke alt, du skal takle.
- Husk at sige ja. Nogle gange kommer vi til at sige nej per automatik. Nej til chips, flere lomme penge, en biograftur. Hvis det bare er af vane eller princip, kan du overveje at sige ja.
- Foregrib begivenheder. Hvis du ved, at teenageren bliver sur, når du minder om lektier, kan du overveje en strategi, der går ud på at advare teenageren: »Jeg ved, du bliver sur, når jeg spørger dig om lektier. Men jeg er din mor/far, og jeg er nødt til at spørge, om du har skrevet din stil.«
- Lad småtingene fare. Lad være med at piske en stemning op over småtingene, for teenageårene kan føre nye, større og overraskende udfordringer med sig.

Sally Donovan har den lidt kontroversielle holdning, at det ikke altid er bedst at holde biologiske søskende sammen. Hun mener, at hendes børn påvirkede hinanden mere negativt end positivt.

Hendes anbefaling er at splitte børnene op. Man kan overveje, om børnene skal på hver deres skole – på den måde »arver« nummer to ikke nummer ets rygte, uanset om det er et godt rygte, som det er svært at leve op til, eller et dårligt, som er belastende.

Og så anbefaler hun, at man er opmærksom på tegn på, at den ene søskende måske tyranniserer den anden. Det kan ske i alle slags familier. Og tal med alle familiemedlemmer om, hvad der sker, uden at udpege en skyldig: »Det er ikke i orden, at nogle slår andre i familien. Alle skal kunne føle sig trygge i deres hjem.« Støt den søskende, som er mindre udadreagerende – tal med dem om, hvad de kan gøre for at beskytte sig selv og vis, at du tænker på dem.

Destruktiv adfærd

Oprør er teenagerens måde at sige, at de kan klare sig uden dig. Piercing, tatoveringer og egne holdninger er almindelige – og du kan som forælder kun trøste, når oprøret kikser, og der for eksempel går betændelse i en navlepiercing.

Andre former for oprør er farligere. Sally Donovan har oplevet situationer, hvor hendes søn blev væk i fire dage for så at dukke op, tømme køleskabet og skride igen. Hvor hun ikke turde lade den unge være alene i huset eller alene sammen med sin søskende. Hvor et nej til penge eller en Magnum-is førte til råben og trusler.

Sally Donovan tolker den adfærd som forsøg på negativ kontrol – teenageren forsøger at skabe orden i kaos ved at styre alt og alle omkring sig, men på en destruktiv måde.

Uanset hvad den adfærd skyldes, er den ubehagelig og farlig. Nogle lyver og manipulerer, andre bliver hidsige eller bruger aggression og vold – træd væk og forbered nogle replikker til de truende situationer. »Jeg går nu.« »Du er nødt til at gå udenfor.« »Jeg ringer til politiet, hvis nogen kommer til skade.«

Og så er det en god idé at være på forkant: Hvis du først træffer en beslutning, når situationen er eskaleret, så bliver det svært at træffe rationelle og gode beslutninger.

Identitet

Enhver teenager vil udforske spørgsmål om, hvem de er. Er jeg ligesom min biologiske familie, min plejefamilie (hvis der var en) eller min adoptivfamilie? Eller ingen af dem? Det må adoptivforældre eller plejeforældre ikke føle sig truet af, og intet må fejles ind under gulvtæppet. Fortiden er en del af barnet. Samtidig er det vigtigt at blive ved med at fastslå, at »vi er en familie, og vores forhold er solidt«.

Teenageren skal selv afgøre, hvilken plads i teenagerens sind biologisk ophav skal fylde. Måske har teenageren lyst til at se sine biologiske forældre, måske har teenageren lyst til at slå dem ihjel. Uanset hvad, så skal adoptivforældre respektere ønsket (uden at bifalde drab, naturligvis).

Det er ikke adoptivforældrene, som skal initiere kontakten til biologiske forældre (hvis kontakten ikke allerede er på plads), for det kan opleves som et forsøg på at skubbe teenageren væk. Men lad teenageren vide, at du gerne vil være med til at facilitere kontakt, hvis der er ønske om det. Og vær forberedt på, at de sociale medier kan overhale alle gode intentioner. Din teenager kan være på vej til at besøge sin biologiske familie, før du overhovedet ved, at han eller hun vil se dem.

Hvis man ikke ved, hvem man er, kan det blive svært at beslutte sig for, hvad man gerne vil være i fremtiden. Det kan tage adopterede og tidligt skadede længere tid end deres jævnaldrende at vælge en levevej. Forældre kan ikke gøre andet end at stå ved siden af og være opmuntrende – »det lyder interessant«, »du behøver ikke beslutte dig nu« osv.

Hjemmefra

Alt får en ende, og for nogle teenagere er det et brat ophør af familielivet: Teenagere vælger pludselig at flytte sammen med en ven eller kæreste, bliver hentet af politiet eller stikker af.

Hvis din teenagers oprør bliver så voldsomt, at det er farligt for andre, er

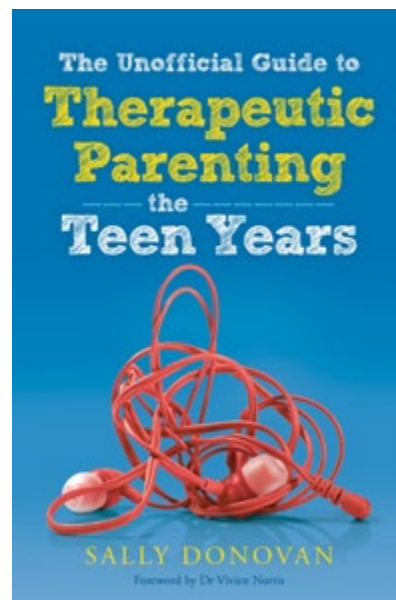
det bedst at give slip, mener Sally Donovan. Ellers risikerer de, der stadig bor hjemme, at blive skadet, og du risikerer ikke at have et liv selv, den dag teenageren endelig flytter.

Derfor skal du passe på dig selv. Kaos kan føles kvælende, og hvis dine dage er fyldt med vrede teenagere og svigtede aftaler, bliver du udkørt.

Hjælp dig selv og din familie igen – kaos ved at gøre hverdagen så enkel som muligt. Spis enkelt, ryd op, hvor du kan, acceptér et vist niveau af kaos og lad være med at tro, at du kan løse alt.

Husk, at en træt forælder ikke er en empatisk forælder. En del af at passe på sig selv er at blive klogere – deltag i kurser, seminarer og konferencer. Viden kan give dig redskaber og et fællesskab. Men husk, at nok så meget empati ikke kan løse andres problemer. Du bliver bare en bedre forælder.

Og endelig: Måske bliver du nødt til at indse, at der er en sorg at erkende, at familielivet aldrig bliver, som du drømte om, og at dit barn nok aldrig får det liv, du drømte, det skulle have. Det skal bare ikke forhindre dig i at forsøge at gøre dit bedste. ■

The Unofficial Guide to Therapeutic Parenting – The Teen Years of Sally Donovan, Jessica Kingsley Publishers 2019, 284 sider, ca. 175 kr.

Pingnan har filmet sig selv klædt ud som sin yndlingsprinsesse fra barndommens kinesiske tegnefilm midt i vrirten af lønarbejdere, der spiser fast food og skynder sig forbi.

FOTO FRA FILMEN

FILM PÅ VEJ

Med et ben i hver sin kultur

Spørgsmål om ophav og om de brikker, der er med til at danne et menneskes identitet, er påtrængende for mange adopterede og andre, der er født med et ben i hver sit land. Her fortæller Pingnan Chen, som er kinesisk født, men opvokset i Danmark, om sit forsøg på at kortlægge de brikker, der skaber hendes identitet.

AF ANNA BRIDGWATER

For 27 år siden blev Pingnan Chen født i Beijing. Hendes mor var læge og underviste i kinesisk medicin, hendes far var ingeniør, og Pingnan – eller Nannan, som hun bliver kaldt – voksede op i den kinesiske hovedstads middelklasse, indtil hun var otte. Så blev moderen forelsket i en dansk mand og

flyttede med ham og Pingnan til Nørrebro i København. På den måde fik Pingnan to kulturer – den, hun var født ind i, og den, hun skulle tilpasse sig. Barndommen igennem besøgte hun jævnligt Kina, men de seneste år er det blevet vigtigere for hende at lære landet at kende.

Pingnan er i dag tosproget i mandarin og dansk, hun har sin mor og papfamilie i Danmark, familie i Kina og en bachelorgrad i antropologi fra Københavns Universitet, og hun arbejder på sin mors akupunkturklinik. Med andre ord: Pingnans kulturelle tilhørsforhold er tosidet. Den dobbelthed er hun ved

PRIVATFOTO

FOTO FRA FILMEN

Pingnan Chens film tager udgangspunkt i hendes paplillesøsters studentereksamen i Beijing. Hun bruger søsterens eksamen som en spejling af det liv, hun kunne have fået, hvis hun ikke var flyttet til Danmark. Meget af filmen fokuserer på Pingnans møde med det Kina, som hun kender, men alligevel er fremmed i. Filmen var planlagt til at være færdig i foråret 2020, men nu overvejer hun at lave flere optagelser, så måske bliver filmen først klar senere.

at lave en film om, og her fortæller hun, hvad den dobbelte kultur betyder for hende.

Hvad betyder det for dig at være rundet af to kulturer?

Det skifter hele tiden. Det er ikke fast. Det meste af min ungdom prøvede jeg at lægge Kina væk. Jeg tænkte, at min første kultur var besværlig, og jeg tænkte faktisk, at det havde været lettere, hvis jeg var adopteret og helt afskåret fra min oprindelige kultur. Min mor har aldrig italesat dobbeltheden.

Men de seneste to år har jeg tænkt, at der er en del af mig, der er kinesisk. Jeg har altid tænkt, at jeg var et menneske, der kan tilpasse mig alt. Men jeg har opdaget, at det ikke passer. Jeg har en erkendelse af, at Kina fylder meget og betyder meget for mig. Jeg prøver at vedligeholde sproget, læser kinesisk litteratur og arbejder på min mors akupunkturklinik. Jeg bliver glad, hvis kinesere vinder i OL, og jeg spidser ører, når nogen taler om Kina. Samtidig er jeg meget kritisk over for Kina, men andre må ikke være det. Mit behov for

at tage til Kina handlede om, hvor meget jeg kan genkende i mig selv. Hver gang jeg kommer hjem fra Kina, tænker jeg først, at jeg er glad for at være i Danmark, men så tænker jeg hurtigt, »hvornår skal jeg af sted igen?« Det er som et fysisk behov.

Hvad er det bedste ved at have en dobbelt kulturel identitet?

Det er at vide, at tingene altid kan være anderledes. Ting kan altid se anderledes ud. Jeg kan se tingene udefra, så jeg har fået den relativisme. Kina betyder meget, men jeg er taknemmelig for mine privilegier i Danmark. Jeg kan altid tage den anden brille på.

Hvad er det værste ved den dobbelte identitet?

Det er rodløsheden. Det ville være nemmere at have en klar forståelse for, hvem min familie er. Jeg havde en idé om, at hvis mine forældre var danske, så ville jeg have en mere sammenhængende fortælling om, hvem jeg er.

Hvorfor laver du en film om at have en dobbelt kulturel identitet?

Jeg vil gerne vise flere sider af, hvordan historien om at finde sit ophav kan se ud. Og så vil jeg gerne lære min far bedre at kende – det, han står for, ham som person og hans kultur og familie – for jeg har en forventning om, jeg kan genkende mig selv i alt det, han står for.

Hvordan er dit møde med din kinesiske familie?

Jeg stiller alle i min kinesiske familie spørgsmål, men hvornår stiller de mig spørgsmål om, hvem jeg er? Der er et savn. Helt naivt ville det være fantastisk, hvis de fortalte mig, hvem jeg er. Samtidig ville jeg også hade at få at vide, hvem jeg er.

Men jeg ved ikke, hvad min kinesiske familie forventer af mig. Hvordan kan jeg spille en rolle i deres liv? Folk i Danmark har forventninger til mig – jeg skal vide alt om Kina, og da jeg gerne vil være 12-talspige, så vil jeg gerne leve op til de forventninger. Og jeg ved, hvad min mor forventer af mig. Men jeg aner ikke, hvad min kinesiske familie eller min far forventer. ■

Jeg ville aldrig have valgt anderledes

Da ægteparret Trine Sick og Peter Garde adopterede fireårige enæggede tvillinger fra Guatemala, var de nødt til at lægge en masse forventninger væk, for forældreskabet stillede helt andre krav til dem, end de havde regnet med.

AF KARIN MØRCH, JOURNALIST

En mor sidder med sine to døtre i sofaen. Der hviler en stemning af ro, harmoni og glæde over familien, mens moren læser højt for sine to piger.

Det var dét billede, journalist og kommunikationskonsulent Trine Sick havde på sin indre nethinde, da hun og hendes mand, journalist Peter Garde, adopterede tvillingerne Anna og Rosa fra Guatemala. Virkeligheden skulle vise sig at blive noget anderledes.

Trine Sick var 37 år, og hendes mand Peter Garde var 44, da de blev godkendt til at adoptere et stort barn.

»Årsagen var den regel, som jeg tror, stadig eksisterer, at der maks. må være 40 år mellem den ældste forælder og barnet. Vi skulle altså have et barn på fire-fem år ved hjemtagelsen.

Først fik vi en pige 'i forslag', som det hedder. Vi modtog et billede af hende, men derefter gik tingene tilsyneladende i stå. Når vi ringede til den organisation, der formidlede vores adoption, for at høre, hvordan det gik, fik vi luftige og henholdende svar. Det begyndte at virke lidt mærkeligt, og til sidst besluttede vi at tage til Guatemala for at finde ud af, hvad der var op og ned.«

»Jeg arbejdede heldigvis på en fleksibel arbejdsplads, der gav mig mulighed for det,« fortæller Trine Sick, der på daværende tidspunkt var studievært på TV Avisen. Trine Sicks mand, Peter, var redaktør af et fagblad, og hans arbejdsplads var også til at tale med, så i 1994 rejste parret til Guatemala.

»Det viste sig, at den pige, som vi havde fået billede af, og som skulle være vores, ikke var blevet frigivet af faren. Derfor var adoptionssagen gået i stå, men det var der ingen, der orien-

terede os om, da vi sad i København. Mens vi var i Guatemala, besluttede moren, at hun ikke ville bortadoptere sin datter alligevel.«

Problemer med godkendelse

Men i Guatemala var et par fireårige tvillingepiger frigivet til adoption, og dem fik Trine og Peter i forslag, mens de stadig var i Guatemala. Parret rejste tilbage til Danmark og søgte om at adoptere søskendeparret, og adoptionsbureauet arbejdede på at få adoptionen igennem.

»På det tidspunkt havde vi opholdt os tre måneder i Guatemala. Planen var, at jeg kun skulle være hjemme i Danmark i nogle uger for så at tage tilbage,« fortæller Trine Sick.

Så nemt skulle det imidlertid ikke gå. Kommunen nægtede nemlig at godkende Anna og Rosa på grund af de omsorgssvigt, de havde været udsat for. Trine og Peter ankede kommunens

beslutning uden at få medhold. De ankede endnu engang til Adoptionsnævnet, og så lykkedes det.

»Det var en helt igennem rædselsfuld tid. Månederne bare gik og gik.«

Da parret endelig rejste tilbage til Guatemala for at hente Anna og Rosa, var der gået yderligere seks måneder, og pigerne var blevet fire et halvt år gamle.

»Da vi fik vores piger, kunne de meget lidt. Sprogligt havde de et simpelt spansk, der mest bestod af enkelte ord, og deres motorik var så usikker, at der lå et bjerg af ris under bordet, når de havde spist. De havde ikke lært at lege med legetøj, og de legoklodser, vi havde taget med til dem, kunne de ikke sætte sammen.

Hård start på livet

Anna og Rosa havde boet i et slumkvarter i Guatemala City og havde haft en hård start på livet, da de kom til børnehjemmet som toårige.

Kalvebod Fælled var et skønt udflugtsmål, når vi skulle cykle eller rulle.

Rosa går som Pippi Langstrømpe til fastelavnsfest i børnehaven.

»Vi kunne godt se, at de manglede en del i deres udvikling. Deres sprog var svært at tyde, der var ord, de brugte forkert, og de kunne ikke formulere hele sætninger. Det forklarede vi dels ved, at de var tvillinger, så de måske havde deres eget indbyrdes sprog, dels var de ansatte på børnehjemmet indianere, som ikke talte spansk, men quiché. Til gengæld blev de taget op og kysset og krammet, så snart de fældede en tåre. Så der var flere gode grunde, der kunne forklare, hvorfor pigerne sprog var så begrænset.«

Da Trine og Peter kom hjem til Danmark med pigerne efter en måned i Guatemala, havde de arrangeret, at tre gamle venner havde tændt lys i hele huset, fyldt køleskabet og sad klar i køkkenet til at byde velkommen.

»Anna og Rosa gik bare rundt i huset og sagde: 'que lindo, me gusta' (hvor er her smukt, jeg kan godt lide det)«, fortæller Trine.

Hvilke udfordringer var der i starten?

»Det var pænt hårdt på flere måder, men også vanvittig sjovt og fyldt med overraskelser. Det var jo to børn, ovenikøbet énæggede tvillinger, der ikke vidste ret meget om almindelige ting i Danmark. Vel ankommet til København startede vi med at lære dem, hvad et fortov er. De anede ikke, hvad der var op eller ned på noget som helst, og børnehjemmet havde ikke forberedt dem på, hvad der ventede dem. Det var et kæmpe kulturshok, fordi de i så mange år havde levet et helt, helt andet liv i en helt anden verden.«

Overlevelsesstrategier

»På grund af deres lidt høje alder begyndte de ret hurtigt i børnehaven, også fordi de jo skulle tilegne sig det danske sprog. Det var en udfordring.«

Men der var andre udfordringer end sproget. Trine Sick og hendes mand oplevede på flere måder, at deres børns erfaringer havde givet dem en bagage med sig videre i livet – en bagage, som prægede hverdagen i Danmark.

»Pigerne havde nogle stærke overlevelsesstrategier. For eksempel fandt vi små skjulte maddepoter rundt om i huset, da de var flyttet ind. De var vant

til at kæmpe for alt. Der var mange konflikter og forhandlinger, der stillede høje krav til diplomati og konfliktløsning.«

Har du oplevet episoder, hvor du har tænkt: Hvordan skal jeg dog løse det her, det er umuligt?

»Nej. Der var jo ikke noget at diskutere; tingene skulle bare løses. Jeg kan da godt se tilbage nu og tænke, hvordan overlevede vi? Hvordan har vores ægteskab overlevet? Men det har det, og jeg vil sige, at Peter har været fortrinlig.

Hvis man kan kalde det her en lykkelig proces, så er det ikke mindst takket været Peters tålmodighed. Han var bedre end mig til at se pigerne som dem, de var, og anerkende dem, også følelsesmæssigt.«

Pigerne lærte os mange ting

Trine Sick, der betegner sig selv som et menneske 'til den rolige side', fik to krudtugler, som var meget fysisk aktive. Anna og Rosa er Trines totale modsætninger.

»Det er fint, men også krævende. I weekenderne var vi altid nødt til at finde på et eller andet fysisk at lave. Vi har rullet hundredvis af kilometer på rulleskøjter sammen med pigerne, og det var jo også dejligt for os selv. Vi fik alle fire en masse frisk luft og brugt en bunke kræfter.«

Hvad har du ellers lært af mødet med dine børn?

»Jeg har lært, at der er mange måder at have et familieliv på. Også et lykkeligt familieliv. Familieliv kan se ud på mange måder, ikke?

Når jeg tænker tilbage på nogle af de lykkeligste stunder, vi har oplevet, er det vores mange og lange rejser rundt i hele verden. Vi var sammen døgnet rundt og lærte hinanden rigtig godt at kende. Anna og Rosa har været fantastisk gode til rejselivet. Vi kunne sætte dem i en bus og køre tværs over Borneo og fra nord til syd i Argentina og Mexico, hvor de bare sad og kiggede ud ad vinduet og var til stede i nuet. Det har været fantastisk at rejse med dem og meget givende.«

Erkendelsen kom snigende

Efter børnehaven begyndte Anna og Rosa i en almindelig folkeskole i en

specialklasse for børn med udfordringer.

»Det trivedes de faktisk vældig godt med. De havde to virkelig tålmodige og målbevidste klasselærere, der gjorde skoledagene sjove og indholdsrige. Da pigerne skulle op i femte klasse, var vi blevet klar over, at det faglige var rigtig svært for dem. Derfor valgte vi at flytte dem til en Rudolf Steiner-skole, hvor de kunne nyde godt af deres gode, kreative færdigheder. De tegnede og malede skønt. Rosa kunne for eksempel med spændstig streg tegne en hest i galop uden at løfte blyanten fra papiret, og ja, man troede næsten, det var en Picasso.«

»Peter var bedre end mig til at se pigerne som dem, de var, og anerkende dem, også følelsesmæssigt.«

Hvornår begyndte du at erkende, at der var noget alvorligt galt?

»Ret hurtigt tænkte jeg, at der var noget galt. Det kneb mere med accepten af det. Det var især sproget, som fra starten fik mig til at tænke: Hvorfor er deres sprog ikke bedre? Man bliver jo ved med at prøve alt muligt i håb om, at der kommer hul igennem til dem.

Det blev vi ved med i meget, meget lang tid. De havde klaret sig igennem deres barndom ved at være utroligt søde og charmerende, så de kunne fake i lang tid, indtil man begyndte at lytte til, hvad de sagde. De var måske omkring 10, før det blev tydeligt, at de ikke passede ind i SFO'en og skolen.

Det var tydeligt, at pigerne ikke havde lyst til at tage på udflugter sammen med deres kammerater, husker Trine Sick. »De var med på nogle SFO-ture, men de vægrede sig. Så skubbede vi på og sagde: Det skal nok blive sjovt, men de kom jo til kort. De kunne ikke sætte ord på deres vanskeligheder, de faldt igennem, og det følte de meget stærkt.«

Trine Sick erkender, at hun havde svært ved at acceptere, at hendes forestillinger om at være mor så helt anderledes ud end virkeligheden.

»Min drøm – som jeg ikke var mig bevidst – var drømmen om at se mig selv sidde i sofaen og læse bøger med dem. At videregive værdier og viden, få dem til at elske livet og opleve det sammen som en familie.

Men første gang, det virkelig slog mig, var engang, vi var til en konfirmation. Pigerne har været omkring 14-15 år, det var et stort selskab, og vi var alle fire placeret forskellige steder. Der kunne jeg pludselig se, hvor svært de havde ved at falde ind, hvordan de svarede i øst, når de blev spurgt i vest.

Men derfra til at erkende det – eller acceptere det – det kunne jeg først senere. Det er svært at erkende, hvordan det er.«

Hvad stiller man op med sådan en erkendelse?

»Man siger, at det er sådan, det er. Punktum.«

Et skelsættende møde

Det var mødet med en gruppe forskellige kvinder, som lagde kimen til Trine Sicks erkendelse.

»Det var på mange måder en rigtig god gruppe. Vi lavede sådan nogle runder og fortalte, hvordan det gik. Vi havde kun én fælles veninde, ellers kendte vi ikke hinanden så godt, men vi kom meget tæt på hinanden og i dybden med vigtige ting.

Kvinderne var lidt yngre end mig, og de havde alle sammen nogle stærkt begavede børn, der sprang klasser over eller kedede sig i timerne, fordi de var så kloge.

Når de alle sammen havde fortalt om deres sindssygt velbegavede børn, så blev det min tur. Jeg havde aldrig fortalt om mine pigers problemer med indlæring, det var ikke noget, jeg gik og talte om, men det var måske dét, der skulle til, for at jeg accepterede det. Da turen kom til mig, blev jeg simpelthen så ked af det, fordi jeg syntes, det var hårdt ...« Trine synker hurtigt en klump og fortsætter:

»Da var det, jeg tænkte, jeg kan ikke sidde her og græde, hver gang folk spørger mig, hvordan det går med Anna og

Rosa, det holder simpelthen ikke. Og så tog jeg fat! Og det kostede mig det hvide ud af øjnene i psykologtimer,« griner hun.

Et godt sted i livet

Pigernes udfordringer fortsatte i teenageårene, og de gennemførte aldrig en ungdomsuddannelse. Vi spoler nogle år frem i tiden til i dag, hvor de bor på samme bosted og er landet et godt sted i tilværelsen.

I dag siger Trine Sick, at hun tror, at pigernes vanskeligheder skyldes dårlig ernæring i de første år og muligvis skader efter alkoholmisbrug under graviditeten.

Hun fortsætter sin beretning:

»Med til fortællingen hører, at de er nogle meget glade piger, der griner og pjatter, og som folk har lyst til at være sammen med. De er glade for det sted, de bor, de er glade for det, de laver, glade for dem, de kender, glade for deres forældre og glade for vores venner.«

»De har lige været på sommerferie med os i to uger. Det er de hver sommer, og det nyder både de og vi. Så hvis jeg skræller alle mine egne normer væk, så har de et godt liv. De er begyndt at bruge hinanden mere opbyggeligt, oplevede jeg i sommer. Tidligere var deres relation ofte præget af meget indbyrdes konkurrence.

Vores børn boede som sagt i slummen de første to år og bagefter på børnehjem i to et halvt. Det er klart, at jo længere tid børn har levet med utilstrækkelig omsorg, jo mindre er de blevet stimuleret, og jo flere ikke så gode ting har de med i bagagen. De helt grundlæggende træk dannes i de første år, blandt andet sproget, så vores piger havde måske kunnet mere, hvis vi havde fået dem som helt små.«

Længe om at forstå

Har du et råd til folk, der overvejer at adoptere børn med udfordringer?

Trine tænker sig om og nikker:

»Det er vigtigt at afstemme forventningerne – eller i det mindste prøve på det. Vi mente, vi havde forberedt os. Vi havde blandt andet talt med psykologer og venners venner, der selv havde adopteret store børn.

En af dem sagde til os: 'I skal være opmærksomme på, at I får nogle børn,

PRIVATFOTO

Nærheden ved højtlesning satte pigerne pris på.

som altid vil have følelsesmæssige, sorte huller. I kan ikke opfylde alle deres behov. Det kan være svært at leve med'.

Det var først senere, jeg rigtigt hørte disse kloge ord. For når der er noget, man rigtig gerne vil, og som man har ventet på i mange år, så sorterer man ubevidst noget fra.«

Man forstår det måske ikke, før man står midt i det?

»Nej, det gør man ikke. Og man har heller ikke lyst til at forstå det,« siger Trine og fortsætter:

»Man har ikke lyst til at se problemerne. I alt fald ikke på dét tidspunkt. Det er også OK; man skal bare huske at skrue ned for de gængse forventninger. Man må gerne have forventninger til, at det bliver godt, men man skal ikke forvente, at det bliver snorlige og gnidningsfrit, for det gør det nok ikke. Man skal vide, at der kommer nogle børn med en personlighed, som er dannet et langt stykke hen ad vejen og præget på godt og ondt af de første, vigtige år.

Så man må være åben over for at modtage det barn, man får og så arbejde med det, der er. Grundlæggende accept af det nye menneske, der skal være en del af familien, er naturligvis fundamental.«

Glade for livet

Trine Sick vender atter tilbage til pointen om, at en familie kan se ud på mange måder:

»Selv om vores familieliv ikke har været mainstream, er der mange lykkelige momenter. Det kan da godt være, jeg ønskede mig et mere 'almindeligt' familieliv, men at det ikke er almindeligt, betyder ikke, at det ikke er lykkeligt. Det er vigtigt for mig at understrege.«

Med den viden du har i dag, ville du så have valgt anderledes?

Trine Sick forstår ikke spørgsmålet. »Mener du, om jeg ville have valgt pigerne fra?«

Ja.

»Nej! Er du sindssyg! Nej, det ville jeg ikke under nogen omstændigheder! Mit familieliv blev anderledes, end jeg troede, men det er ikke nødvendigvis mindre lykkeligt. Jeg har også lært sider af mig selv at kende, som måske ikke har været lige vellykkede og smukke alle sammen, men jeg er blevet klogere.«

Trines mand har gennem et stykke tid digitaliseret et hav af fotos fra starten af parrets liv sammen med deres piger.

»Jeg har lige siddet og kigget på så mange billeder med pigerne, da de var små. Og af alle vores rejser sammen. Der har været så mange fantastiske stunder. Og det er der stadigvæk, senest i sommer. Nej, jeg ville aldrig have valgt anderledes.« ■

Pigernes navne er anonymiseret.

PRIVATFOTO

Pattaya by night.

Lysten til at gøre en forskel

Hvad får en voksen adopteret til at kaste sig over hjælpearbejde i et land, han hverken er født eller opvokset i? Svaret ligger i overbevisningen om, at det er muligt at gøre en forskel.

AF ANNA BRIDGWATER

Kasper Nesager er født i Sydkorea i 1978 og adopteret til Danmark som spæd. I dag bor han i København med sin forlovede og lille søn, arbejder som freelancejournalist og fylder fritiden med blandt andet fiktionsskrivning og foreningsarbejde.

Det er foreningsarbejdet, der er årsagen til, at vi mødes. Kasper er nemlig

aktiv i organisationen NAB, Netværk for Adoption & Børnehjælp, som er en nonprofitforening, der er et netværk for børn, som er adopteret fra Pattaya Orphanage i Thailand samt en støtteforening for samme børnehjem.

Det er tilfældigt, at Kasper engagerede sig i et thailandsk børnehjem. Efter gymnasiet ville han gerne ud i ver-

den, men han ville ikke bare rejse rundt for underholdningens skyld. Han ville ud på en rejse, der var meningsfyldt. Han overvejede at rejse til Sydkorea, men »hvad skulle det gøre godt for?« Gennem nogle slægtninge hørte han om Pattaya Orphanage og tænkte, at stedet måske kunne give ham noget af den personlige indsigt, han søgte. Han

Kasper Nesager i dag.

endte med at være frivillig der i et halvt år fra oktober 1998.

Sexturisme

Pattaya var noget af et kulturchok. Det, der engang havde været en fiskerlandsby, var blevet til Sydøstasiens hovedstad for prostitution, en turistby

med flere millioner turister hvert år. Sexturisme og fattigdom var synligt overalt i byen, da Kasper ankom. »Man bliver hærdet,« siger han i dag.

Der var striparer, voksne prostituerede, børneprostitution, børn, der brændte ihjel, fordi de var lænket til senge i bordeller, der var aids og sexturister overalt.

»En aften var vi nogle frivillige medarbejdere fra børnehjemmet, der hang ud på en bar, da en lille pige på fem år kom hen til os for at sælge cigaretter og kondomer,« siger Kasper. »Jeg var nødt til at lukke af for at kunne klare at være der. Børneprostitutionen levede. Piger ned til 12-13 år solgte sig selv i sidegaderne.«

Nogle af gadebørnene havnede på Pattaya Orphanage. Kasper fortæller om en lille dreng, der gjorde et særligt stærkt indtryk på ham. Drengen blev fundet en morgen på børnehjemmets fodboldbane, hvor han gik alene omkring med en fyldt ble, der tydede på, at han havde været overladt til sig selv længe. Han blev taget ind på børnehjemmet, hvor medarbejderne

havde svært ved at nærme sig ham. Og der blev han boende – for den eller de personer, der havde afleveret drengen på fodboldbanen, kom aldrig efter ham.

Pattaya Orphanage havde gjort et uudsletteligt indtryk på Kasper. »Det var ikke noget, jeg bare kunne lægge fra mig.«

Danmark og Pattaya

Kasper rejste videre fra børnehjemmet til blandt andet Japan og Sydkorea, hvor han besøgte det børnehjem i Pusan, han var adopteret fra. Men han følte sig ikke hjemme der. Han lignede en sydkoreaner, men han talte ikke sproget, og hans vaner og væremåde var anderledes, erkendte han efter en nat på en færge omgivet af mennesker, der snorkede og lugtede af hvidløg.

Han var mere indadvendt end de mennesker, der omgav ham. I Pusan oplevede han, at personalet på hans gamle børnehjem var mere frembrusende og gæstfrie, end han kunne tage imod. Han indså, at hans identitet ikke

Khun Toy med nogle af de piger, hun har reddet fra misbrug.

PRIVATFOTO

Nogle af de børn, Kasper passede i 1990'erne.

var at være sydkoreaner med hud og hår, og han rejste hjem til Danmark, startede på en uddannelse og lagde hele sin rejse bag sig for en stund.

Så skete der noget, der vækkede Kaspers minder om børnehjemmet i Pattaya. Stedet kom ud i en krise – en krise, som mange mennesker måske svagt kan erindre uden at kunne huske hele historien.

Samarbejdet mellem Danmark og Pattaya Orphanage havde på det tidspunkt stået på i flere år. Især Rotaryklubber rundt om i landet samlede penge ind. Og en del børn fra børnehjemmet var blevet adopteret af danske familier via organisationen AC Børnehjælp.

Krise

Det blev også Danmark, som i februar 2003 skabte en kæmpekrise på børnehjemmet: I en artikel i den engelske tabloidavis *The People* havde en *undercover* britisk journalist hævdet, at lederen af børnehjemmet, Father Brennan, misbrugte børnene og tjente

penge på at lade børnene misbruge af andre.

Kasper fortæller, at historien blev samlet op af TV 2's Asien-korrespondent, Michael Rastrup Smith, som lavede et langt nyhedsindslag om, at Father Brennan tog imod betaling for at give andre mennesker adgang til børnene. Father Brennan havde angiveligt tilstået, og fire danske pædagogstuderende havde mistanke om – men ingen beviser på – at der foregik noget pædofilt på børnehjemmet.

Pludselig kom stedet i modvind. Andre medier tog historien op, og skandalen bredte sig.

Troen på børnehjemmet

Kasper bliver stadig berørt, når han fortæller om dengang, lederen af det børnehjem, han arbejdede på, var under mistanke. Da han hørte om anklagerne, var han chokeret. Alligevel troede han umiddelbart på påstandene. Men nogle dage efter blev han ringet op af en tidligere medarbejder på børnehjemmet. Medarbejderen sagde, at han havde

hørt hele interviewet, mens det foregik. Han var sikker på, at Father Brennans påståede tilståelser var taget helt ud af sammenhæng. Når Father Brennan fx indrømmede i TV 2, at han havde været grådig, havde han talt om at tage imod penge fra velgørere uden at tjekke, hvor pengene stammede fra, og han havde gjort det, fordi pengene kunne forsørge børnene. Og når han talte om, at han ville gøre det igen, så mente han, at han også i fremtiden ville tage imod penge fra mennesker, der gerne ville donere dem.

Men de danske medier tog fat i historien, og skandalen bredte sig. De fleste danske bidragsydere trak deres støtte, og Father Brennan døde kort tid efter.

Senere kom det frem, at hverken det thailandske nærpolti eller distriktpolitiet kunne finde hold i historien. Og en engelsk rapport frikendte børnehjemmets ledelse for anklagerne. Heller ikke den danske adoptionsformidlende organisation, AC Børnehjælp, så nogen grund til at afbryde samarbejdet med børnehjemmet.

Father Ray Brennan.

»Ekstra Bladet var det eneste medie, der bragte et dementi,« fortæller Kasper.

Om de danske pædagogstuderende, der sagde, at de havde haft mistanke om pædofili, siger Kasper, som havde arbejdet sammen med de fire, at han mener, at de havde været utilfredse med det pædagogiske niveau på børnehjemmet. De fire pædagogstuderende mente, at stedet ikke levede op til et dansk pædagogisk niveau, og deres

samarbejde med de lokale medarbejdere var ikke godt.

Startskuddet

Kaspers retfærdighedssans var vakt, og dermed også startskuddet til, at han gik ind i støttee arbejdet til fordel for børnehjemmet. Engagementet mundede i 2018 ud i, at Kasper var med til at grundlægge NAB, Netværk for Adoption & Børnehjælp, for børn. Kaspers eget arbejde i NAB fokuserer på to ting: At rejse penge til specifikke projekter til fordel for børnene i Pattaya og at fungere som netværk for de familier, der har adopteret børn fra Pattaya Orphanage.

I dag arbejder Pattaya Orphanage med tre områder: Hjælper nødlidende børn i nærområdet, formidler adoption og driver en kostskole for døve børn. Derudover er der grundlagt en Father Ray Foundation, som hjælper gadebørn, handicappede børn og udviklingshæmmede børn i området. Endelig udspringer også netværket Human Help Network Foundation af børnehjemmet. Det står for et opsøgende program målrettet børn, der arbejder i prostitutiondistriktet i Pattaya og bor i nærområdet, og driver et center for seksuelt misbrugte børn. Det arbejde drives i dag af thailandske Khun Toy, som

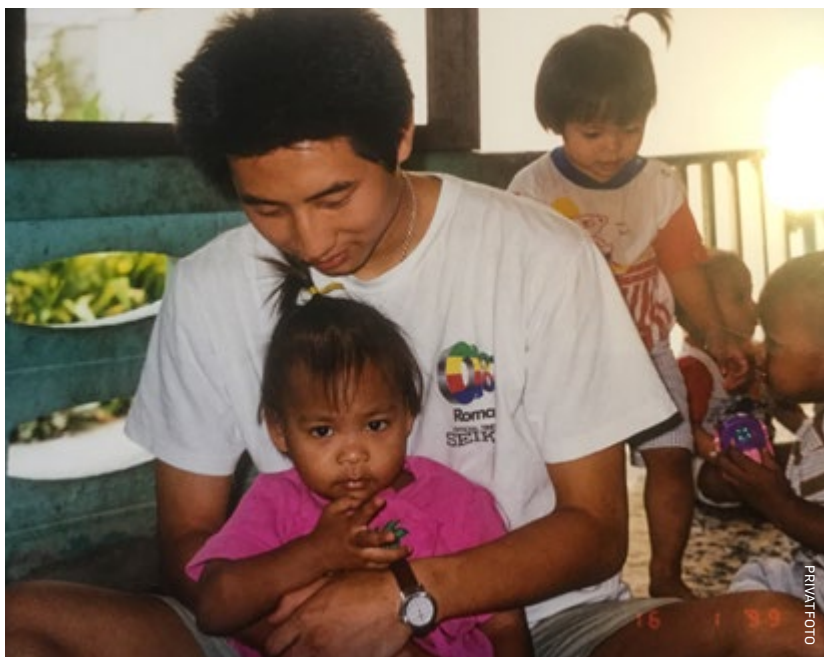
sagde en stilling hos UNICEF op for at arbejde i Pattaya. Samarbejdet med hende er hovedårsagen til, at Kasper er så engageret i Pattaya Orphanage. »Hun er et unikum,« siger han.

Arbejdet for børnene i Pattaya er motiveret af den armød, Kasper så i byen. I dag er der mindre fattigdom, men lige så meget prostitution og misbrug i byen, som dengang han arbejdede på børnehjemmet. »Jeg er drevet af at vide, at de børn får en god opvækst. Jeg har oplevet de synlige og positive resultater af hjælpearbejdet.«

Fra Pattaya til Danmark

Indsatsen for danske familier med børn fra Pattaya er motiveret af Kaspers egne oplevelser som adopteret. »Det er noget af en oplevelse at se hundrede familier, der alle har fået børn fra Pattaya Orphanage, samlet til events og opleve deres glæde.«

Men netværket er mere end hygge: »Jeg har selv været uregerlig, da jeg var yngre. Måske på grund af adoptionen, måske på grund af, at jeg havde to karriereforældre. Det er vigtigt for adoptivfamilier at vide, at eventuelle udfordringer kan skyldes omstændighederne – at børnene har oplevet at blive hevet op med rødderne to gange: første gang, da de biologiske forældre

I november 1998 passede Kasper en etårig pige, Orawan, hvis far slukkede cigaretter på hendes underben, når hun græd. Det var sjældent, at nogen oplevede, at hun græd.

Orawan i dag. Hun er uddannet sygeplejerske og vil gerne tilbage til børnehjemmet for at arbejde og være med til at gøre en forskel for en ny generation af udsatte unge.

PRIVATFOTO

Kasper på besøg i en slumlandsby i nærheden af Pattaya. Børnene i landsbyen er børn af fattige migranter, og de får kun den skolegang, som Human Help Network giver dem gratis i landsbyen.

forlod dem, anden gang, når de bliver bortadopteret. Men der er hjælp at hente.«

Derfor er det vigtigt for Kasper og de andre bag NAB at skabe et forum for de børn, der kommer fra Pattaya Orphanage: »NAB hjælper familierne med at netværke og tale om erfaringer og udfordringer forbundet med adoption. Adoptivbørn bærer jo rundt på en lidt anden ballast end de fleste, og den kan komme til udtryk på forskellig vis.«

Meningen med det hele

Med hensyn til Kaspers egen adoptionshistorie, så kunne han ikke få flere oplysninger om sin baggrund, og han har ikke været i Sydkorea siden dengang i 1999. »Jeg har aldrig tænkt, at min biologiske familie kan fortælle mig, hvem jeg er. Jeg træffer mine egne valg og skaber min egen eksistens.«

»Jeg føler mig som dansker i alle henseender – undtagen når jeg ser mig

selv i spejlet. Her bliver jeg jo kontinuerligt mindet om, at jeg har et andet udseende, men sjælen er ganske dansk.«

Han kan nikke genkende til noget, en anden adopteret, Lene Myong Petersen, tidligere er blevet citeret for: »Hvad nu, hvis man er både-og eller midt imellem eller måske ingen af delene, men noget helt tredje?«

TV 2-historien blev indgangsvinklen til, at Kasper fandt noget, der gav mening i hans liv. Han er stadig skuffet over den måde, TV 2 behandlede børnehjemmet og dets leder på. »Michael Rastrup Smith var venner med Father Brennan.« Faktisk har Kasper mødt Michael Rastrup Smith i en arbejdsammenhæng på et senere tidspunkt, men da han stod midt i en opgave, kunne han ikke spørge ham, hvad meningen var.

I dag har Kasper ikke brug for at konfrontere Michael Rastrup Smith med nyhedsindslaget og dets conse-

kvenser. »Det centrale er at finde noget, der er værd at forsvare. Når man selv har været en del af noget, der er så meget større end en selv, og som har så positiv en effekt, så bliver man påvirket.« ■

Magasinet Adoption & Samfund har givet Michael Rastrup Smith mulighed for at svare på Kaspers kritik af ham. Han siger: »Jeg har aldrig lavet et TV-indslag, der hævder, at fader Brennan tog imod betaling for at give fremmede adgang til børnene. Jeg lavede i øvrigt først en halv times positiv udsendelse om Pattaya Orphanage og børnehjemmets karismatiske leder, fader Brennan. Siden – da hovedsponsoren Rønde Rotaryklub trak sin støtte til børnehjemmet, fordi man ikke længere ville understøtte, hvad der foregik – fulgte jeg op med et nyhedsindslag.«

ADOPTIONSDEBATTEN

Når medie vinden vender

Ingen er i dag i tvivl om, at medie billedet har forandret sig, når det gælder adoption over grænser. Men har det haft indflydelse på de enkelte adoptivfamilier eller omverdenens opfattelse af transnational adoption generelt? Adoption & Samfund har kigget i pressearkiverne og de sociale medier, talt med to adoptanter og nogle mennesker uden for adoptionsmiljøet.

AF ANITA FRANK GOTH, JOURNALIST

»Da vi bliver adopteret, der tror man jo på, at man simpelthen kan tage et menneske og flytte det over i en fuldstændig anden kontekst. Og bare man giver det kærlighed og opmærksomhed nok, så vil det blomstre. Der har man jo troet, at det at klippe alle tråde og ikke have nogen erindring og alt det der har kunnet skabe hele børn,« siger forfatteren Eva Tind i Deadline på DR2 den 17. juli 2019. Sammen med dramatikeren og psykoterapeuten Joan Rang Christensen diskuterer hun adoption med studieværten Lotte Korsholm. I udsendelsen fortsætter Eva Tind:

»Men der har man så fundet ud af, at det kan det ikke. Fordi når man klipper, skærer og ikke forbinder, så sker der jo

det, at de her mennesker, der kommer ud af det, mister noget. Altså, den der tilgang til et menneske som et blankt stykke papir, at man faktisk begynder at finde ud af, at det betyder noget, hvem vi er, hvad vi kommer fra, hvad vi gør, og hvordan vi påvirker andre.«

Socialt eksperiment

I udsendelsen kalder Eva Tind og Joan Rang Christensen transnational adoption for et socialt eksperiment, men de understreger samtidig, at det at være adopteret kan opleves meget forskelligt, ikke bare fra person til person, men også fra et stadie i livet til et andet.

I flere af sine bøger har Eva Tind holdt sig til konsekvenserne af adoption

og sammen med andre voksne adopterede har hun været med til at sætte fokus på, hvad et menneskes »ophav« kan betyde, ligesom hendes seneste anmelderroste bog også hedder Ophav. Den er indstillet til DR Romanprisen 2020, og Weekendavisen skrev blandt andet: »Ophav er en befriende atypisk, stærkt udadvendt og engagerende humanistisk, feministisk og idealistisk roman om forladthedstraumer, familiefællesskaber og andre fællesskabsformer, kærlighed, kynisme, forsoning og dødens kronologi.«

Langt til Når storsten svigter

I 2019 er der med andre ord langt til en medieflade med tv-programmer som

Når storsten svigter fra 2003, hvor DR dengang fulgte fem par, der spændt ventede på «det, de ønskede sig allermost i livet – at få et barn», og hvor programmernes forløsning var det øjeblik, adoptivforældre fik et barn i armene.

Men hvornår begyndte medierne at åbne op for et fokus, der i højere grad handlede om børnene frem for forældrene?

I arkiverne kan man konstatere, at 2012 var året, hvor medierne især med tv-udsendelsen Adoptionens pris på TV 2 vender blikket mod barnet og beretter om fireårige Masho. Det var også i 2012, at vi for første gang hørte om Amy, som blev adopteret fra Etiopien i 10-årsalderen. Forholdet til adoptionsforældrene udviklede sig imidlertid i en negativ retning, og Amy blev anbragt i en plejefamilie med store længsler efter sin biologiske familie i Etiopien. Dorrit Saietz dækkede historien i Politiken og udgav en bog om sagen, ligesom Politiken og DR TV samme år kunne dokumentere, at danske adoptionsbureauer indirekte havde benyttet såkaldte børnehøstere til at lokke børn fra fattige og syge forældre i Etiopien til at bortadoptere deres børn. En sag, der for alvor ændrede medieperspektivet på adoption.

Dagbladet Information skrev for eksempel oven på de to sager i slutningen af 2013, at »adoptionens tid er forbi« (den 5. december). Samme dagblad fulgte op dagen efter med en leder, der argumenterede for, at »barnløshed i Vesten ikke skal løses med transnational adoption fra Den Tredje Verden«.

Fra ønskebarn til købebarn

Samme leder mødte et modsvar i en kronik den 19. december med titlen »Nå, der går nok et købebarn« skrevet af adoptant Christina B. Larsen. Her pointerer hun, at hendes barns største udfordring måske ikke bliver det, at hun er efterladt i en plastikpose, men derimod »den stigmatisering af adoptivfamilier, som offentligheden har dyrket så ensidigt det seneste år«.

Adoptanter ændrer selv holdning

Lise Djernes Østergaard, 48 år og sognepræst i Holte Kirke, har selv oplevet en ændret holdning til adoption, fra hun

sammen med sin mand gik ind i adoptionsprocessen for mere end 15 år siden og adopterede henholdsvis en datter i 2008 fra Kina og en søn i 2014 fra Etiopien. Børnene er i dag henholdsvis 12 og 6 år.

»Dengang mødte vi hverken i medierne, eller når vi talte med andre, et negativt fokus på adoption. Derimod var der stor opmærksomhed på at gøre det på en anden måde end for eksempel for 30 år siden med lufthavnsbørnene. Men der er ingen tvivl om, at holdningen til adoption har forandret sig, og der er kommet et øget fokus på de problematiske aspekter,« siger Lise Djernes Østergaard. Hun understreger samtidig, at det også er positivt, at vi har fået skærpede regler og mere kontrol med adoption generelt.

»Mediedækningen har dog ikke haft nogen egentlig indflydelse på min opfattelse af adoption. For i den bedste af alle verdener skulle ingen adopteres. De forskellige adoptionshistorier i medierne har derimod skærpet min opmærksomhed på mine børn, og jeg holder øje med, hvordan de har det. Samtidig synes jeg, at de negative stemmer får megen taletid. Det er skrækkeligt, at man som adoptivfamilie skal opleve at blive standset på gaden, som jeg har hørt nogen blive på Østerbro i København, mens folk råber: »Føj, du går der med dine købebørn«.

En uretfærdig verden

Christa Leve Poulsen, eneadoptant fra København, 52 år og kommunikationskonsulent, har en tilsvarende opfattelse. »Jeg må sige, at jeg håber, at adoption er en ordning, der går i sig selv igen, så alle kan beholde deres børn. Jeg er så enig med de kritikere, der påpeger, at transnational adoption er et symptom på en uretfærdig verden«, siger Christa Leve Poulsen, mor til to døtre, der begge er adopteret fra Kina, og som i dag er henholdsvis 13 og 17 år. Hun fortsætter: »Jeg har det underligt med, at mine egne børn er noget absolut i mit liv. Det kan kun være dem, og vores familie er noget fuldstændig selvfølgerigt. Komisk nok kan jeg tage mig selv i at tænke »Aj, hvad er det nu for noget?« når jeg ser kvinder på min egen alder gå med brune børn hen ad gaden.

Christa Leve Poulsen mener bestemt også, at både dokumentarerne og den efterfølgende debat i 2012 har sat tanker i gang i hende: »Debatten fik mig da klart til at gentænke, hvad adoption handler om, selvom jeg faktisk syntes, jeg havde haft det der kritiske blik, både før, under og efter jeg fik mine børn. Noget af det betændte ved den debat var jo, at man ikke måtte sige, at de adoptivforældre, som vi dengang så, måske ikke var egnede til at adoptere, eller anfægte, at de måske havde et forvrænget billede af, hvad det vil sige at tage halvstore, traumatiserede børn fra Afrika til sig og få dem til at have et godt liv i Danmark. På den måde er jeg blevet påvirket af medierne historier, og jeg må sige, at jeg ikke mener, at adoption kun er af det gode,« siger Christa Leve Poulsen. Samtidig understreger hun: »Jeg er virkelig lykkelig for min lille familie og over at være så heldig at have præcis de to piger i mit liv, men jeg kan da godt føle mig ramt, når mediedebatten drejer sig om, at det ikke er adopterede børns opgave at redde midaldrende kvinder i socialgruppe 1.«

Christa Leve Poulsen fortæller, at hendes døtre til tider oplever, at folk reagerer mærkeligt på deres familiekonstellation. Det tillægger hun mediernes holdning til både enlige mødre og til adopterede børn.

»Min ældste datter fortæller ofte om situationer, hvor hun bliver stødt, når folk reagerer på, at hun er adopteret af en eneadoptant. Hun fortæller, at hendes jævnaldrende kan finde på at spørge, om hun så har det godt, der hvor hun er nu. Og som hun siger: »Hvad snakker de om, det er min familie – jeg er ikke anbragt!«

Et nyt ord

Begrebet transnational adoption kom også for alvor på danske avislæseres læber fra 2012. Louisiana afholdt i 2014 et arrangement om emnet med professor Lene Myong, der i 2009 skrev ph.d.-afhandlingen Adopteret: Fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse. Ud over Lene Myong deltog fornævnte Dorrit Saietz, forfatteren Maja Lee Langvad, der i 2015 udgav den prisbelønnede bog Hun er vred, og

psykolog Robert Jonassen fra Ankestyrelsen i debatpanelet.

Samme år udkom tidsskriftet Social Kritik med et temanummer om transnational adoption, ligesom flere og flere voksne adopterede udgav bøger og lavede kunst om emnet, som for eksempel kunstgruppen UFOlab, der var aktive i årene 2004-2010, havde gjort. Med bøger, kunst og teater trængte de voksne adopterede gennem lydturen, og der kom en større forståelse for adopteredes rettigheder og behov, som også fremgik af Deadlines indslag den 17. juli 2019.

Et tematisk fællestræk i de kunstneriske udtryk er oftest racismen i Danmark. Det har gjort særligt indtryk på både Christa Leve Poulsen og Lise Djernes Østergaard:

»Jeg bliver især berørt af den kunst, der påpeger, at man ikke anerkender den racisme, som adopterede bliver udsat for – ligesom andre minoritetsgrupper – i Danmark, og at man ikke må anfægte den raciale stilhed, der hersker. Selvom mine børn er opvokset i relativt brogede miljøer i København, så er den der. Og problematikken bliver mere og mere nærværende i takt med, at de bliver ældre. Det kan jeg især se på den ældste af mine døtre,« siger Christa Leve Poulsen og fortsætter: »Min 17-årige datter er fuldstændig med på, at samfundet ikke tager det alvorligt, når adopterede peger på den racisme, de dagligt er udsat for, sådan som den kunst og forskning om transnational adoption påpeger. Her fæstner jeg mig ved, at hverken samfundet eller medierne anerkender den racisme, som adopterede og andre minoritetsgrupper oplever, og som har fået den yderste konsekvens i Norge, hvor en 21-årig højreekstremistisk mand dræber sin stedsøster, der er adopteret fra Kina og bor sammen med hans far, samtidig med at hverken samfundet eller medierne viser, at det er en racisme, der ikke bare er på gaden og ude i samfundet, men er trængt helt ind i familien.«

Tvivl

Især racismen bekymrer også Lise Djernes Østergaard: »Vi adopterede ikke for deres skyld; det var for vores egen skyld og vores længsel efter at

blive en familie. Og man kan altid være i tvivl, om det var det rigtige. Men jeg kan godt være bekymret for vores samfund. Og om de adopterede bliver nogle, der altid skal stoppes i tolden og møde racisme ude i byen. Det bedste er, at vi ruster dem og politisk bruger vores demokratiske stemme og kæmper imod hverdagsracismen. Jeg har tit tænkt, at vi skulle have boet i New York, og jeg forstår godt, hvis de vælger at bo i udlandet, hvor der er større mangfoldighed.«

Lise Djernes Østergaard fortsætter. »Selv følger jeg både de positive og negative adoptionsstemmer på Facebook og Instagram for at få så nuanceret et syn på adoption som muligt. Jeg er meget interesseret i, hvad voksne adopterede har at fortælle.« Hun holder sig også opdateret på forholdene i de to lande, hendes børn kommer fra, og lytter til landenes musik for at kunne tale med om kulturen.

Hun fortsætter: »Vi kender nogle, som har kontakt med deres biologiske familie. Vi vil også gerne møde familien og have en regelmæssig kontakt med vores søns mor, hvis de begge er interesseret i det, og det kan lade sig gøre. Med vores datter er det ikke muligt, da hun er hittebarn. Men vi har planer om både at rejse til Kina og Etiopien. Det vigtigste er, at man er ærlig. Og at man ikke forsøger at forherlige det,« understreger Lise Djernes Østergaard.

Det er et synspunkt, som Christa Leve Poulsen deler. Hun har også altid været både åben og ærlig om sine døtres biologiske ophav, at de er hittebørn, og at deres forældre er ukendte.

Lovlige forhold et krav

Når Adoption & Samfund har spurgt mennesker langt fra adoptionsmiljøet, har de adspurgte især hæftet sig ved mediernes historier om de manglende ordnede og lovlige forhold i adoptionsprocessen. Det er især her, at vandene bliver delt:

»Jeg har fortsat en meget positiv holdning til adoption – også til international adoption, selvom der med mellemrum dukker sager op om lyssky mellemhandlere. Min tillid til de danske regler og adoptionsmyndigheder er meget stor,« siger 61-årige Poul

Carlsbæk, der er underviser og bor i Odense. Han understreger, at han gennem årene ikke har ændret sin holdning til adoption.

43-årige Heidi Heibroch Donner, der er E-commerce senior project manager, og som bor i Holte og er mor til to børn, siger: »Jeg har ikke umiddelbart ændret holdning til adoption. Jeg mener, at man med adoption gør noget godt. Selvfølgelig for det adopterede barn, adoptivforældrene samt for barnets naturlige forældre, som får vished for, at deres barn er kommet godt i vej trods de ofte ulykkelige omstændigheder, der i det hele taget har ført til adoption.«

»Det er dog ekstremt vigtigt, at der er styr på papirerne, således at den adopterede har mulighed for at kende sin historie og baggrund. Her er jeg i tvivl om, hvorvidt dette er i orden, og der skal derfor fra adoptionsorganisationerne stilles MEGET strenge krav til netop den del.«

Netop forholdet til adoptionsorganisationerne er også et af de punkter, som har påvirket 41-årige Anders Haffar Wolf, der arbejder med IT og er teamleder og selv far til et barn:

»Tidligere har jeg nok betragtet transnational adoption i kategori med velgørehed – uden at kende ret meget til området. Efter at området har været under mediernes lup, ser jeg nok nærmere adoption som en forretning. En forretning, hvor man har gode intentioner og kontrol i de fleste led af adoptionsprocessen, men hvor man kan ikke vide med sikkerhed, om den adopteredes biologiske forældre er blevet narret, tvunget eller manipuleret til at bortadoptere,« siger Anders Haffar Wolf.

Mediernes fortælling

Kigger man derimod på Deadlines Facebookside kan man se, at udsendelsen med Eva Tind og Joan Rang Christensen den 17. juli 2019 får usædvanligt mange kommentarer – 116 – og her er fokus i høj grad på de adopterede.

Her skriver Gerda Thorsager: »Indslaget om konsekvenserne ved transnationale adoptioner gjorde et stærkt indtryk. Tak til de medvirkende for at belyse det og for Lotte Folke Korsholm

for at bringe det frem.« Pia Amaia Rangan skriver: »Godt, at emnet bliver taget frem. Jeg ser et stort behov for at drøfte baggrund og ophav i forhold til det at være adopteret, blandet som jeg selv er med indisk/dansk baggrund og donorbørn. Der er en udfordring med identitet og det at have nogen at spejle sig i.«

Ingen fortrydelse

»Jeg ville gerne gøre det igen, men det hænger mere sammen med lysten til at få flere børn. Jeg tænker aldrig, at verden har brug for mig som adoptant,« siger Christa Leve Poulsen, der ikke tøver med at sige, de to piger har været det bedste, som er sket i hendes liv.

Lise Djernes Østergaard siger: »Der er nogle, der mener, det var bedre, at de var blevet i de lande, hvor de er født. Og det kan være svært. For især der, hvor vores søn var, tænker jeg: Hvor var det godt, at vi fik hinanden,« siger Lise Djernes Østergaard.

»Det har været så fantastisk for os at få børn på den her måde. Jeg ville gerne gøre det igen, men måske tror

jeg ikke, at jeg med de skærpede regler og den lange ventetid kunne gøre det i dag. Måske ville vi være gået ned på det. Min veninde har ventet i otte år; nu har de fået et barn i forslag og skal vente endnu et år. Det kræver en stærk psyke at være i den proces. Da vi adopterede, sagde man, at det ender med et barn. I dag siger man, at det *måske* ender med et barn.« ■

Retten til sit

ophav

Hvilke rettigheder har et barn, der bliver bortadopteret ind i en anden familie end den, han eller hun er født ind i? Hvilke regler er der? Og hvad sker der i praksis? Det viser sig, at de voksnes rettigheder fylder meget mere end børnenes, når det handler om adoption.

AF ANNA BRIDGWATER

En føderal dommer i USA har for nylig afgjort, at et hvidt plejeforældrepar må adoptere et barn af Cherokee- og Navajoafstamning. At nægte plejeforældrene at adoptere barnet ville være diskriminerende over for forældrene.

I første omgang havde det statslige retssystem i Texas, hvor forældrene boede, afvist parrets ansøgning om at adoptere det toårige plejebarn, som havde boet hos dem næsten hele sit liv. Begrundelsen var, at et barn ifølge »Indian Child Welfare Act« skal have mulighed for at bevare sin oprindelige kultur. Men nu har en føderal dommer i Washington afgjort, at »Indian Child Welfare Act« er diskriminerende og strider imod forfatningen. De hvide plejeforældre får lov til at adoptere barnet.

Forældrenes rettigheder

Set med danske øjne er der intet opsigtsvækkende der. Et hvidt par får lov til at adoptere et brunt barn. Men dommen går imod den gængse amerikanske lovpraksis, der foreskriver, at børn, der tilhører de oprindelige befolkningsgrupper, skal adopteres ind i familier, der tilhører samme folkeslag – hvis det overhovedet kan lade sig gøre. Men den nye dom siger, at de hvide forældres ret til at adoptere overtrumfer barnets ret til at vokse op med nogle, der ligner dem selv.

Dommen fra USA går også imod den forskning, der fremhæver betydningen af at vedligeholde forbindelsen til det adopterede barns fødeland og første kultur og betydningen af at hjælpe barnet med at bevare sin oprindelige kulturelle identitet. Det vil sige, at dommen går imod de stemmer, der fremhæver betydningen af at give barnet kompetencer inden for dets oprindelige kulturelle sociale normer, vaner, traditioner, værdier, sprog, trosretning og institutioner. Moderne forskning peger på, at denne kulturelle kompetence styrker barnets stolthed over dets oprindelse og forbereder det på et liv som del af en

synlig minoritet og lære strategier til at takle racisme og diskrimination.

Anonymitet går imod menneskerettighederne

Men dommen går også imod menneskerettighederne, som siger, at man har ret til at kende sin baggrund. Menneskerettighederne er dog ikke juridiske rettigheder, og retten til at kende sin baggrund underkendes ofte til fordel for den tradition, der er for anonyme adoptioner i Vesten. Oprindeligt tilgodeså anonymiteten de biologiske mødres behov for at undgå social udskamning. Nu er anonymiteten snarere noget, der tilgodeser adoptivforældrenes behov for en kernefamilie. Børnenes behov tager anonymiteten ikke hensyn til.

De hvide forældres ret til at adoptere overtrumfer barnets ret til at vokse op med nogle, der ligner dem selv.

I Danmark er Haagerkonventionen fundamentet for formidlingen af transnationale adoptioner. Konventionen fastlægger principperne for adoption, herunder også nærhedsprincippet. Nærhedsprincippet betyder, at et barn skal hjælpes så nær sin familie og sit hjemland som muligt. Børnekonventionen fordrer desuden, at der tages hensyn til sammenhæng i barnets opvækst og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund. Desuden fastslår børnekonventionen, at barnet har ret til at blive betragtet som et selvstændigt individ med egne, individuelle rettigheder.

Ifølge United Nations Convention on the Rights of the Child – FN's børnekonvention – som Danmark har underskrevet, men ikke vil gøre til lov, har alle børn ret til at vide, hvem deres biologiske forældre er.

Også Folketingets ombudsmand fra Ankestyrelsen under Socialministeriet har udtalt, at retten til familieliv og dermed til kontakt mellem børn og oprindelige forældre er beskyttet, også selv om et barn har fået nye juridiske forældre via en adoption.

Rettigheder overskrides

I praksis tilgodeser transnationale adoptioner i Danmark ikke børns rettigheder. Ved nationale adoptioner sker der ifølge Ankestyrelsen det, at man bestræber sig på at opfylde de biologiske forældres ønsker til adoptanterne, hvis der er nogen. Så hvis de ønsker det, bliver der søgt efter forældre med samme etniske eller kulturelle baggrund. De er altså de biologiske forældres ønsker, ikke hensyn til barnet, der har indflydelse på valget af adoptivforældre.

Hanne Warming er professor i socialvidenskab ved Roskilde Universitet og medforfatter til Ankestyrelsens rapport om åbenhed i adoption fra 2017. Hun er enig i, at man overser børns ret til at bevare en forbindelse til deres ophav og siger: »Det meste lovgivning er bygget op om forældrenes rettigheder. Der er en stigende kritik af, at man ikke kigger på den første families rettigheder. Det kan jeg sådan set tilslutte mig, men først og fremmest er jeg bekymret over varetagelsen af børns rettigheder, og at opmærksomheden på disse forsvinder i kampen mellem første og anden families rettigheder. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der kan være modstrid mellem forældrenes – både de biologiske og adoptivforældrenes – behov og det, der er barnets behov.«

Der er en stigende tendens til åbenhed i adoption og til, at adoptivfamilien

FOTO: PIXABAY

Det er en menneskeret at kende sit ophav, men hvis der er anonymitet eller manglende viden i en adoption, kan det være umuligt for en adopteret at vide, hvor de skal lede efter information om deres fortid.

bevarer en forbindelse til den biologiske familie, fødelandet eller fødelandets traditioner. Åbenheden ophæver anonymitet i adoption, men tilgodeser ikke automatisk det adopterede barns ret til at kende sit ophav. Hanne Warming mener ikke, at åbenhed løser alt: »Det er både-og, for der er forskel på viden om sit ophav og så at kende det. Det sidste handler om muligheden for at blive bekendt med det sted, den kultur, og de mennesker, man stammer fra. Det kræver mere end information. Men information er den første forudsætning.«

Hjælp til at rejse tilbage

At lære sit fødested, sin fødekultur og sin biologiske familie at kende kræver aktiv handling, som rækker ud over at fejre fødelandets højtider og spise landets mad. Kendskab og kontakt kræver desuden penge. Hanne Warming er imod, at kontakt til ophavet afhænger af adoptivfamiliens ressourcer. Derfor er hun fortalende for en fond, der kan yde støtte til adopteredes tilbagerejser.

»Rejsen til fødestedet skal ikke være et spørgsmål om, hvorvidt adoptivfamilien har råd til det eller prioriterer det. Så man bør gøre en aktiv indsats for indfrielse af denne ret. Man kunne forestille sig en fond – den kunne være statslig eller privat – hvor den adopterede kunne søge støtte til at betale en tilbagerejse.«

Som Hanne Warming siger, så lærer man ikke et land at kende under et enkelt besøg. »Det er en pointe, at behovet ikke nødvendigvis indfries ved en enkelt tilbagerejse. Det gør det for nogle, mens andre har brug for mere. Jeg tænker, at der skal være mulighed for mindst to-tre rejser.«

Når det handler om, hvordan sådan en fond kunne se ud, er Hanne Warming pragmatisk: »Det er en politisk beslutning mere end en beslutning om, hvad der er godt for den adopterede. Hvis det er en fond, ville man skulle søge, men man skulle have ret til støtte, så længe man er adopteret. Alle adopterede skal have ret til støtte, så det skal ikke være en fond, hvor man skal skrive en begrundet ansøgning, for så ville det handle om, hvem der har ressourcerne til at argumentere deres sag. Det skal være alles ret. Og det skal gælde alle adopterede – ikke blot fremover, men også med tilbagevirkende kraft – så det ville kræve et tilskud.«

Desuden skal den adopterede have ret til at søge støtte til rejsen, inden de bliver myndige. »Jeg synes, man skal have ret til at besøge sit fødeland, før man fylder 18. Vi ved, hvor mange børn og unge, der bøvler med ikke at kende det sted, de kommer fra. Et adopteret barn på 14 kunne godt søge, hvis de kendte deres rettigheder. Så ville de kunne tage kontakt til en fond og sige,

at de vil have støtte. Og en teenager skulle kunne ønske sig at få en anden voksen med end sine adoptivforældre, for det kan være, at den oplevelse er svær at dele med sine adoptivforældre,« siger Hanne Warming.

Ret eller pligt

Samtidig slår Hanne Warming fast, at hun ikke synes, at retten til at rejse tilbage til sit fødeland skal opfattes som det eneste rigtige eller som en pligt. Ingen skal forventes at skabe en forbindelse til deres fødeland eller første familie, hvis de ikke har lyst.

»Man undgår ikke at have normer, men det er vigtigt, at barnets ret ikke bliver en pligt. Det må ikke blive de biologiske forældres lyst til eller forventning om at se barnet, der afgør en rejse, men barnets ret.«

Det, der er vigtigt i Hanne Warmings øjne, er, at adopterede kender deres rettigheder.

»Og så skal man gøre mere ud af at informere om barnets ret, så hvis man får lysten til at kende sit ophav, så ved man, at man har retten til det. Når adopterede får den viden fra starten, kan de tage stilling. Og det er vigtigt at gøre det nuanceret, så det ikke bliver til anormalitet eller afvigelse, der kan komme til at presse adopterede, der ikke har den lyst eller det behov.«

Tiderne skifter

Hanne Warming mener, at samfundet ændrer sig i retning af at give børn indflydelse på deres eget liv.

»Vi er generelt begyndt at informere børn om deres ret til for eksempel ikke at blive udsat for vold. Så vi kan også informere børn om deres ret til at kende deres ophav.«

Men et er retten – noget andet er, at samfundet også skal bakke op om den ret. »For de adopterede er det, at de har muligheden, det væsentlige. Og så er det også væsentligt – og det kan man ikke lovgive om – at omgivelserne er opmærksomme og respektfulde om den adopteredes behov. Forældre, lærere, venner, kæresten og så videre skal bakke op. Det kræver en holdningsændring, men den er på vej, fornemmer jeg.«

I nogles øjne er det forkert, at transnationale adoptioner tager børn fra en

kultur og denne kulturs religion og placerer dem i en ny religion. Men Hanne Warming er ikke så optaget af, at man fratager et barn dets religion:

»Hvornår har man en religion? Og hvad er en religion? En måde at være i verden på? Det tænker jeg, at det er. Så retten til en religion er retten til at vide, hvad man kommer fra. Og alle børn har ret til selv at vælge en religion – uanset hvilken. Så det væsentlige er, at der i familien er opbakning til at være nysgerrig og ikke blive tvangsindskrevet i en bestemt religion.«

I nogle tilfælde hænger kultur og udseende sammen, som det gør, når en lov siger, at børn født af nordamerikanske indianere kun kan adopteres af nordamerikanske indianere. Men er udseendet en vigtig målestok for en god adoption? Hvad mener Hanne Warming?

»Udseende er noget, der er meget til stede i vores samfund. I en familie, hvor man ser anderledes ud, bliver adoptionen synlig, og man får ikke lov til selv at bestemme, om man vil fortælle, man er adopteret. Men der er andre vigtige kvaliteter end udseendet, når man vælger adoptivfamilie: Rummelighed, accept, åbenhed ... Jeg har talt med hvide, der blev adopteret af hvide, som havde det svært med de ting (spørgsmål om ophav, red.), så åbenheden over for at tale om de ting, der kan være svære ved at blive adopteret, er lige så vigtig.«

Nye familier

Nye familiekonstellationer opstår, og de samme spørgsmål om ophav gør sig gældende i nogle af disse familier.

Fra DARE, foreningen, der arbejder for ligestilling af alle slags familier, især familier skabt via surrogatmødre, siger formand Mikkel Raahede, at man opfordrer forældre, der får børn via surrogat, til at være åbne om barnets ophav: »Det er vores anbefaling, at der er så meget viden om det biologiske ophav som muligt. Vi ser heldigvis, at mange danske familier via surrogat gør meget ud af at sikre viden om det biologiske ophav. Vores anbefaling er at sige alt til barnet fra starten – det er vores anbefaling, at der ikke må ligge overraskel-

ser og vente. Vores anbefaling er, at man lytter til barnet.«

Dog er det Mikkel Raahede opfattelse, at ophavet ikke betyder så meget for børn født via donorer, som det gør for adopterede.

»Vi ser, at rigtig mange børn (født via surrogat, red.) ikke er særlig interesseret i deres biologiske ophav. Børnene er født ind i familien på en anden måde, end adopterede børn er. Plus, så er der den sikkerhed, der ligger i at vide, at børnene kan kigge på billeder af deres biologiske ophav.«

I Danmark er de fleste børn født via surrogat endnu ikke ret gamle, så erfaringerne på området er få, men Mikkel Raahede tror, at den manglende nysgerrighed er udbredt og varig hos børn født via surrogat. »Her læner jeg mig op ad amerikanske studier.«

Til gengæld har nogle børn født via surrogat stor glæde af at kende deres ophav. »Der er en dansk pige på 22, der boede et år hos den kvinde, der havde født hende i USA. Vi ser, at der ofte bliver knyttet bånd – mest til hende, der har været gravid, men også til ægdonoren. Mange danskere vil gå langt for at sikre sig en åben ægdonor.«

Denne viden og det biologiske ophav er væsentlige, selv om barnet måske ikke er nysgerrig. »Man skal sikre sig viden om det biologiske ophav, for det er vigtigt også i et sundhedsmæssigt perspektiv.«

Men når det er sagt, så understreger Mikkel Raahede, at han gerne ser, at forbindelsen mellem biologiske forældre og barn mindskes. »I Danmark er den fødende kvinde den juridiske mor, og hendes eventuelle mand er juridisk far. DARE arbejder for at nedskrive den biologiske vigtighed og for at gøre det muligt at lave forældreregistrering for det ufødte barn, så de kommende forældre regnes for forældre inden fødslen.« ■

Kilder

Adoption.com, adoption.co.uk

Cultural Identity and Internationally Adopted Children: Qualitative Approach to Parental Representations, 2015, Aurélie Harf m.fl.

Bente Marie voksede op i et kærligt, velhavende hjem med traditionelle kønsroller og velpudset sølvtøj.

PRIVATFOTO

»Find et velhavende hjem til hende«

Bente Marie Braaruds biologiske, norske familie kunne ikke leve med det normbrud, at en ugift datter blev gravid. Hun blev bortadopteret til en dansk familie – og først da forældrene var døde, begyndte hun at lede efter sin norske mor.

AF INGRID PEDERSEN

Bente Marie Braarud har altid vidst, at hun var adopteret fra Norge. Siden hun var ganske lille, fortalte moderen hende og den ti måneder ældre søster Kirsten eventyr, der handlede om adoption. Gradvist gik det op for dem, at eventyrene handlede om dem selv og var sande. Men der skulle gå over 60 år, før hun fik sandheden om, at hun var blevet efterladt i Danmark efter sin biologiske mors diskrete ophold her, så hun ikke kastede skam over den højborgerlige og velhavende familie uden for Oslo. Efter halvandet år på børnehjem i Bagsværd flyttede hun hjem til dem, som adopterede hende, og som hun konsekvent kalder sin far og mor. Sandheden om, hvem den biologiske far er, kender hun ikke og regner aldrig med at få svar på.

Smuk løgn

Den smukke, men sørgelige forklaring i den Barnets Bog, som Bente Maries mor har lavet til hende, er, at faderen var en ung, norsk modstandsmand, som blev dræbt tidligt i Anden Verdenskrig i kampen mod tyskerne, inden forældrene nåede at blive gift. Dermed måtte hun adopteres bort i Danmark.

»Den mere sandsynlige forklaring,« siger Bente Marie Braarud, »er, at faderen var en gift mand, der havde lovet at lade sig skille fra sin kone og gifte sig med min mor, men svigtede.«

Hun hælder til den forklaring, fordi der det første år af hendes liv var tanker om, at hun skulle tilbage til Norge, og derfor trak adoptionen i Danmark ud, selv om der var fundet et godt hjem til hende. Ingen af de norske kusiner og andre familiemedlemmer, hun i de seneste år har fundet frem til, ved, hvem faderen var.

»Og det gør ikke noget, at jeg aldrig finder ud af det,« siger hun.

Kom hjem – men uden barn

Bente Marie har altid vidst, at hun stammede fra Norge, fordi hun havde et norsk pas. Det var en ekstra sikkerhed, fordi hendes danske mor var halvt jødisk, og faderen var officer i hæren og måtte flygte til Sverige under krigen, mens moderen og de to små piger blev i Danmark.

Den højborgerlige, velhavende norske familie kunne ikke affinde sig med at have en enlig mor i familien, så derfor var beskeden til Bente Maries biologiske mor, at hun godt måtte komme tilbage til familien – men uden barnet. Familien havde dog så meget omsorg for den lille pige, at den forlangte, at hun skulle adopteres af en velhavende familie i Danmark. Og det blev hun.

Men at hun overhovedet overlevede, skyldes et mirakel – og en omsorgsfuld sygeplejerske. Ved fødslen på en klinik i København i december 1939 vejede hun kun 1900 gram og blev lagt i en

slags kuvøse. Lægen mente ikke, hun havde overlevelsespotentialer, men en sygeplejerske syntes, hun skulle have en chance og madede hende med en teske. Moderen skulle ikke have kontakt med hende, da hun alligevel skulle adopteres bort, så hun fik ingen modermælk.

Sølvtoj og krystalglas

Da Bente Marie var halvandet år, stod det endelig klart, at hun ikke skulle tilbage til Norge, så hun flyttede hjem til den danske familie, der ikke selv kunne få børn, men i forvejen havde adopteret den 10 måneder ældre Kirsten. Faderen var en højtstående officer i hæren, moderen var hjemmegående, og hjemmet var udstyret, så det kunne modtage de kongelige familiemedlemmer, der havde forbindelse til hæren, til middag. Sølvtoj, spisestel og krystalglas var i orden.

»Men det var på alle måder også et godt og kærligt hjem,« understreger hun. De to piger fik masser af omsorg, kærlighed og mulighed for at uddanne og udvikle sig. Faderen døde af et hjertetilfælde, da Bente Marie var 17 år og søsteren 18, og først da begyndte deres mor at arbejde. Hun kunne godt leve af mandens gode pension, men arbejdede blandt andet som sygehjælper for at have et livsindhold.

Hvor kommer jeg fra?

I mange år havde Bente Marie ingen trang til at finde ud af, hvor hun kom fra. Først efter adoptivmoderens død i 1991 blev hun nysgerrig efter at finde ud af, hvorfor hun var havnet i Danmark. Det skyldtes mest, at hendes søster var kordegn og havde nem adgang til at studere kirkebøger. Hun havde selv

FOTO: INGRID PEDERSEN

Bente Marie Braarud: »Jeg var 66 år, da jeg første gang var i min biologiske mors hjem. Halvandet år efter sygnede hun hen og døde.«

stor glæde af at have fundet ud af, at hun stammede fra Lolland, hvor hun har tre søskende. Moderen havde flere gange tilbudt sine to adopterede døtre at hjælpe dem med at finde deres ophav.

»Men mens hun levede, havde jeg slet ikke behov for det,« siger Bente Marie.

Hun havde sin fødselsattest, så hun vidste, at hendes biologiske mor hed Ragnhild Augusta Braarud og stod opført som fraskilt. Adressen i Oslo var nem at finde, så hun tog Oslobåden og ringede til moderen fra stationen i Oslo. Hun forventede, at moderen ville blive glad, så hun ville være i nærheden, så hun straks kunne besøge hende.

Moderen tog telefonen, var totalt afvisende og mente, der var tale om et fejlopkald. Bente Marie var sønderknust og tog tilbage til Danmark.

Nægtede at være mor

I flere år opgav hun yderligere forsøg, men hendes søster skrev til sognepræsten i sognet, hvor moderen boede – under påskud af, at et af sognebørnene ledte efter sit biologiske ophav.

»Præsten opsøgte min biologiske mor, som påstod, at det ikke kunne være rigtigt. Hun havde ikke født noget barn i Danmark i 1939,« fortæller Bente Marie.

Faderen var officer og måtte flygte til Sverige under krigen. Da han kom tilbage, havde han fine flyverdragter med til døtrene Bente Marie og søsteren Kirsten.

PRIVATFOTO

Men tilfældigvis havde moderen et flygel i sit hjem. Præsten spillede flygel, og den fælles interesse for musik fik efter flere besøg moderen til at indrømme, at hun havde bortadopteret et barn i Danmark.

»Hendes første spørgsmål var: Kan hun tilgive mig?«, fortæller Bente Marie og tilføjer, at det selvfølgelig slet ikke var noget problem. Moderen var kristen. Det er Bente Marie også, så tilgivelse er en del af deres grundsyn i tilværelsen. Og hun understreger mange gange, at hun har haft den bedste opvækst og de bedste forældre, man kan tænke sig. Der er ingen bebrejdelser mod moderen i Oslo, der var tvunget til at handle, som hun gjorde. Når man tilhørte en toneangivende familie, var det normbrud at få et barn uden for ægteskab.

»Og min biologiske mor var ikke stærk nok til at gå imod min strenge mormor. Efterhånden som jeg har fået hele historien fortalt, forstår jeg godt, hvor forpint hun var, og hvordan historien har forhekset hele hendes liv,« siger Bente Marie.

Ville ikke se datteren

Den norske mor ville fortsat ikke møde sin datter. For Bente Marie Braarud var det en stor sorg, at moderen stadig nægtede at se hende. Moderen var på det tidspunkt sidst i 80'erne.

Bente Marie gav ikke op, for tilfældigheder gjorde, at en vikaransat på det norske kirkekontor genkendte navnet på den store gård, moderen stammede fra. Ad den vej kom der kontakt til to kusiner – Brit og Grete – der blev glædeligt overrasket over den nyopdagede kusine i Danmark, som ingen nogensinde havde talt om.

»Det forlyder ganske vist, at en gammel tante efter et par snapse til påskefrokosten et år havde nævnt noget om mig. Men hun blev hurtigt dysset ned,« fortæller Bente Marie.

De to kusiner havde gennem alle årene haft kontakt med Bente Maries biologiske mor, deres tante Ragnhild, og nu begyndte de systematisk at bearbejde hende til at acceptere et besøg af den danske datter. Men svaret forblev nej.

Bente Marie havde på et tidspunkt taget orlov fra sit lærerjob i Hvalsø på Midsjælland for at arbejde som engelsklærer i Prag. Men hun var konstant klar til at rejse til Norge, hvis moderen ændrede mening.

Senere forlængede hun sin orlov og arbejdede i Nordnorge som engelsklærer for at lære Norge og sin baggrund at kende – og være parat, hvis moderen opgav sin modstand. De manglede engelsklærere i Norges udkant, og hun ønskede alligevel ikke at arbejde for tæt på den norske familie.

Gradvist fik Bente Marie stykket sin biologiske mor Ragnhilds triste livshistorie sammen gennem

kontakten med kusinerne og andre familiemedlemmer, og hun fik et billede af sin mormor, som var en dygtig, men streng og dominerende kvinde.

Medgiften formøblet

Ragnhild stammer fra en meget stor gård 70 kilometer fra Oslo. Ejeren, Ragnhilds far, døde som 45-årig af lungebetændelse, og storbroderen overtog gården. Ragnhilds mor købte sammen med tre andre familier (heriblandt dronning Sonias bedsteforældre) Tuddal Højjfeldshotel.

Ragnhild giftede sig med en – viste det sig – charmerende charlatan, der brugte hendes medgift på at købe et antal viktualieforretninger, der gik fallit, og efter et par år blev hun skilt og blev medarbejder på hotellet hos moderen. Et par år efter skilsmissen blev hun gravid med Bente Marie, og da moderen ofte var på businessrejser til Nordsjælland, hvor hun havde samarbejde med en række fashionable kurhoteller, blev den gravide datters diskrete ophold i Danmark omtalt som uddannelse. Hun skulle i nogle måneder studere hoteldrift i Danmark. Hun havde allerede som 17-årig været på et halvt års ophold i London, men på grund af faderens tidlige død var yderligere uddannelse ikke på tale.

Når Bente Marie ikke tror på historien om, at hendes far blev dræbt i frihedskampen, skyldes det både, at hun blev født i december 1939 – altså flere måneder før Norge blev besat – og det faktum, at selvom hendes mor og far – de danske adoptivforældre – straks var klar til at tage imod hende, var det et år, før de kunne få hende hjem.

»Den norske familie overvejede at beholde mig. Men min biologiske mor, Ragnhild, havde fået at vide, at hun ikke skulle komme hjem med et barn, og flere ting tyder på, at hun håbede, faderen ville blive skilt og gifte sig med hende,« fortæller hun.

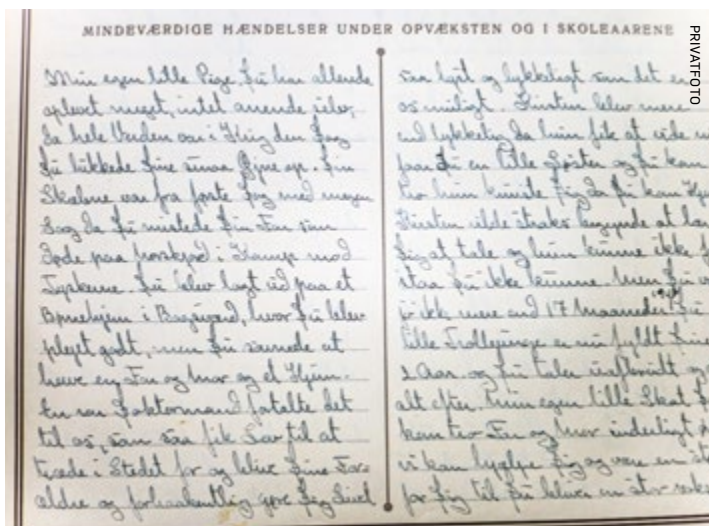
En anden mulig løsning var også på tale. En barnløs tante sang på Metropolitanoperaen i New York og var gift med en velhavende skibsreder.

»Det har måske været en mulighed for hende at tage til New York med barnet, altså mig, så tanten kunne få det barn, hun så brændende ønskede sig,« fortæller Bente Marie om et af de scenarier, der også kunne være blevet hendes skæbne.

»Men krigen forhindrede en tur over Atlanten, og så kom jeg endelig til min mor og far,« fortæller hun.

Sin mors husholderske

Efter fødslen vendte Ragnhild hjem til Norge – uden barn. Men hun vendte hjem til en vred, straffende mor, der gjorde hende til sin husholderske frem til sin død, da Ragnhild var over 60 år. Undervejs opstod der splid mellem familierne om Tuddal Højjfeldshotel. De øvrige familier ville stille hotellet til rådighed for tyskerne. Det ville

Bente Maries mor har i hendes *Barnets Bog* fortalt en smuk historie om, at hendes biologiske far blev dræbt i den norske modstandskamp. Men Bente Marie mener, at sandheden kan være en anden.

Ragnhilds mor ikke, så hun etablerede sig i stedet som ejendomsmægler i Oslo.

Først da hun døde, fik Ragnhild – som ældre kvinde over 60 – sit eget liv, sin egen bolig og sit første rigtige job – og knap 25 år senere den datter, som altid har eksisteret.

Det skete i forbindelse med den norske familys traditionelle påskefrokost i år 2000, som Bente Marie var inviteret med til. Alle de ældre familiemedlemmer fremhævede, hvor meget Bente Marie lignede sin mor.

Ragnhild havde indvilliget i at få besøg og havde endda taget læbestift på. Men hun understregede, at besøget ville blive en engangsforeteelse. Det blev det dog ikke.

»Men hun signalerede tydeligt, at det ikke var hendes valg, at vi skulle ses,« siger Bente Marie. I løbet af det følgende halvandet år mødtes mor og datter yderligere fem gange.

»Men det blev aldrig hjerteligt. Det nærmeste var, at jeg en enkelt gang fik lov at hjælpe hende med at tage natkjole på,« fortæller Bente Marie, der også kunne glæde Ragnhild med, at hun var mormor til fire voksne, danske børnebørn, der henholdsvis er advokat, arkitekt, har en topstilling i FN New York og er ansat i IKEA's mangfoldighedsprogram.

»Inden hun døde, fik hun også at vide, at der var et oldebarn på vej,« nævner Bente Marie.

Forbindelsen til moderen forblev skrøbelig, og derfor spurgte Bente Marie aldrig, hvem hendes biologiske far var. Ragnhild døde, kort før hun fyldte 90 år. »Forpint og såret, fordi hun altid var blevet bebrejdet, at hun trådte ved siden af, da hun blev gravid med mig.«

Bente Marie har i dag god kontakt med sin norske familie og har flere gange besøgt den fornemme gård, der stadig er i familiens eje.

Har du studentereksamen?

Noget af det første, Ragnhild spurgte Bente Marie om, da de mødtes var: Har du studentereksamen? Og ja, det har hun og derefter en læreruddannelse, som hun brugte, til hun fyldte 60 og fik sin tjenestemandspension. De sidste tre år havde hun som nævnt orlov og arbejdede i Tjekkiet, Pakistan og Norge, hvor der var brug for engelsklærere, så hun fremlejede sin danske bolig og arbejdede på lokal kontrakt. Hun har i hele sit voksne liv været aktiv i Amnesty International og var i nogle år organisationens næstformand.

Hun har gennem årene funderet meget over, om det har påvirket hendes liv at være adopteret.

»Det har det måske på nogle områder,« siger hun og nævner, at hun for eksempel har svært ved at holde et lille barn i sine arme, hvis ikke barnet signalerer, at det gerne vil holdes.

Hun har også en forestilling om, at mange adopterede måske gerne vil gøre noget godt for andre.

»Måske var det derfor, at jeg efter Berlinmurens fald og mange års engagement gennem Amnesty i menneskerettighederne i Østeuropa valgte at arbejde som engelsklærer i Prag. Det havde de meget stort behov for.«

Derefter rejste hun sammen med en tidligere politisk fange, der havde asyl i Danmark, til Pakistan i et halvt år og arbejdede sammen med lokale Amnesty-grupper, og senere arbejdede hun så et år i Nordnorge.

Kasseret

Det sværeste tidspunkt i livet var, da Bente Maries mand ville skilles.

»Vi havde fire børn – den yngste var to, den ældste ni et halvt. Og så ville han skilles. Jeg gjorde alt for at forhindre det og fulgte med til Afrika, hvor han skulle arbejde. Men efter kort tid blev jeg og børnene sendt hjem. Han havde forelsket sig i en anden. Da følte jeg mig kasseret,« siger hun.

Nogle år efter skilsmissen tog hun sin biologiske mors pigenavn. Hendes danske forældre var indforstået med, at hun valgte at kalde sig Braarud, ikke Andersen, som de hed. Og moderens jødiske pigenavn mente de, kunne være farligt, så uden at forvente, hun ville møde sin biologiske mor, tog hun hendes navn.

Og takket være sit lærerjob og velfærdssamfundets opbakning om en enlig mor gik det hele godt – også for de fire børn – og helt anderledes end for Bente Maries egen mor, da hun blev enlig mor til Bente Marie. ■

Uddannelse og ensomhed, fællesskab og tilhørsforhold

Betyder adoption noget for, hvordan det senere går et menneske i uddannelsessystemet? Forskningen tyder på, at adoption ikke nødvendigvis betyder meget, når den unge adopterede skal tage en uddannelse.

AF JONAS CHRISTENSEN

Meget peger på, at, hvis de første år i folkeskolen er gode, så går det et menneske bedre senere i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Det gælder både adopterede og ikke-adopterede. Men forskningen peger også på, at adopterede kan løbe ind i problemer i teenageårene, som uddannelsesmæssigt kan sætte dem tilbage i forhold til deres jævnaldrende – og problemerne hænger ofte sammen med ensomhed og en følelse af fremmedgørelse.

Forskellen er dog lille: Nye tal fra VIVE – Det Nationale Videns og Analysecenter for Velfærd – viser, at transnationalt adopterede klarer sig næsten lige så godt som ikke-adopterede i forhold til uddannelsesniveau og karakterer.

I det følgende forsøger jeg at skabe et overblik over, hvad statistik og forskning siger om transnationalt adopterede vej gennem uddannelsessystemet – kan man drage nogle konklusioner på baggrund af statistikken, og hvis man kan, hvilke?

Statistik og udtalelser fra kilder har jeg indsamlet fra andres forskning og fra mit eget speciale på sociologi, hvor jeg også har foretaget interviews med voksne adopterede.

Ikke som de andre

Oplevelsen af at »skille sig ud« i forhold til udseende er noget, jeg ofte har hørt fra adopterede, og den oplevelse kan karakteriseres som en form for fremmedgjorthed, lige som følelsen af »ikke at passe ind« nævnes.

»Man føler sig lidt anderledes, og det tror jeg altid, man vil gøre ... ligegyldigt hvor meget ens forældre siger, at »du er ligesom alle andre, og vi elsker dig lige så højt«. Sådan sagde en af de unge, jeg talte med om at være adopteret.

I mine interviews med 10 transnationalt adopterede har jeg talt med unge i midten af 20'erne og spurgt dem om deres liv i folkeskolen, på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Hvilke faktorer havde betydning for, om de unge droppede ud eller gennemførte deres uddannelse?

Formålet var at indkredse, hvad der skiller dem, som klarer sig nemmere igennem uddannelsessystemet, fra dem, der falder igennem. Hvad kunne være årsagen?

Jeg opdagede, at den gruppe adopterede, der klarede sig forholdsvist ubesværet gennem uddannelsessystemet, tidligt i deres liv etablerede et fagligt og socialt fællesskab, som varede fra

folkeskolen og videre til for eksempel universitetet. Denne gruppe opnåede via fællesskabet social støtte og selv-værd, så de bedre kunne klare svære perioder i uddannelsesforløbet. Disse adopterede oplevede at finde styrke i, hvem de var, og at være beskyttet mod mobning og lav status, da de følte sig som en del af en større sammenhæng.

Presset på de unge i form af højere krav til at få en uddannelse kan betyde, at nogle flytter længere væk for at studere. Og man skal ikke undervurdere betydningen af at bevare venskaber. Dét at tage en uddannelse betyder også, at man kommer ind i et nyt fællesskab med andre værdier end i tidligere fællesskaber. Disse to faktorer kan enten være uforenelige med eller understøttende for ens øvrige liv.

Ensomhed

Det fremgår af mine interviews, at de unge, som ikke kan finde ligheder i venner, i klassen eller samfundet, ofte klarer sig mindre godt.

Når unge adopterede ikke klarer sig fuldstændig lige så godt som deres jævnaldrende i uddannelsessystemet, kan en barriere være, at nogle unge

Jonas Christensen er født i Chile, uddannet sociolog fra Aalborg Universitetscenter og har skrevet speciale om adopteredes uddannelse. Han har været i praktik hos VIVE, hvor han arbejdede med, hvilken betydning åbenhed i adoption har. I dag er han også uddannet folkeskolelærer i dansk.

Et menneskes start på livet kan påvirke alt, også valget af uddannelse.

adopterede, bevidst eller ubevidst, føler sig svigtet og ensomme. Det kommer nogle gange til udtryk ved, at de adopterede føler sig anderledes og mindre forstået i skolen. Det er i al fald én af de overordnede forklaringer, jeg har hørt i mine interviews med unge adopterede om uddannelse.

Ensomhed er en følelse af at være alene og af at savne nærhed med andre. Det er altså følelsen og ikke den fysiske tilstand af at være alene, der er afgørende. Man kan være helt alene og tilfreds eller have en stor omgangskreds og føle sig ensom. Slår man »ensomhed« op i ordbogen, er begrebet beslægtet med ord som »fremmedfølelse«, »fremmedgjorthed« og »hjemve«.

Hønen eller ægget

Man kan spørge sig selv, hvad der kommer først, hønen eller ægget? God social trivsel eller et stærkt fagligt niveau? For mig at se er det svært at se, hvad der kommer først, men en af de

ting jeg kan se, er, at når først det ene svækkes, så fungerer det andet også dårligere. Det mønster gør sig gældende allerede i folkeskolen.

VIVEs forskning fra 2019 viste et sammenfald mellem at klare sig godt i starten af sit skoleforløb og at klare sig godt senere i livet. Selvom min evidens har et tyndere grundlag end VIVEs, så mener jeg, at en god start i indskoling og senere på en uddannelse ikke er ensbetydende med, at livet går problemfrit. VIVEs forskning tager for eksempel ikke højde for teenageårene.

Desuden kan negative forløb bremses. Noget af det, jeg hører i mine interviews, er for eksempel, hvordan læger og psykologer kan være en stor hjælp for unge adopterede i teenageårene. Dette understøttes af et stort, dansk studie (Increased health-care utilisation in international adoptees), som også viser, at adopterede oftere bruger læger, medicin og sundhedsvæsenet sammenlignet med ikke-adopterede.

Det, der skaber udfordringer for nogle adopterede, er det sociale og dets betydning for at klare sig igennem en uddannelse.

Alder skaber vanskeligheder

De fleste unge adopterede klarer sig mere eller mindre som alle andre i folkeskolens indskoling fra første til tredje klasse. Efter tredje klasse sker der rent kognitivt noget nyt i hjernen, der gør, at de adopterede bliver mere bevidste om deres identitet og oplever at være mere afhængige af kammeraterne end af deres forældre. Det er også her, at de første oplevelser med ensomhed træder frem.

En pige fortalte for eksempel: »Men jeg havde det lige så godt i mit eget selskab og kunne rigtig godt lide at være mig selv, og så adskilte jeg mig nok også ved, at jeg rigtig godt kunne lide at være sammen med hunde. Alene. Jeg ved ikke, om jeg er anderledes end andre ... men jeg brugte ufattelig mange timer oppe ved hunden.«

Pigen havde altså få jævnaldrende kammerater, uden at hun følte sig ensom. Men det, at hun ikke brugte meget tid med jævnaldrende, kan have påvirket hendes vej gennem uddannelsesverdenen. I mine interviews har jeg set, at næsten alle adopterede klarer sig lige så godt socialt som deres jævnaldrende indtil 13-årsalderen. Her sker der et socialt skred i identiteten og i valg af venner. Jeg talte med en ung, adopteret mand, som altid havde gået til sport. Men da alle på sportsholdet blev 13-14 år, begyndte nogle af dem at miste interessen for sporten, og fællesskabet smuldrede.

»Jeg kan huske til sport. Vi har hele tiden været det der lille hold, og det var dem fra min klasse, og det var meget trygt, og det var de samme mennesker. Men så blev vi slået sammen med en anden klub. Da var jeg 12-13 år, og så var det sammen med en masse andre fra nogle andre... en by ved siden af. Og jeg var også den alder, hvor jeg var ret dygtig, hvor jeg kom op at være sammen med nogle, der var tre-fire år ældre end mig, så de var et andet sted.«

Den oplevelse er der mange unge, der har. Men hvis man dertil føler sig anderledes end sine jævnaldrende, kan man have svært ved at etablere et nyt fællesskab. Dét at opleve sig som alene og forladt i den alder kan være startskuddet for nogle til at få psykiske udfordringer som for eksempel depressioner, angst eller spiseforstyrrelser.

Uden for mainstream

Når først de unge kommer ind i en negativ udvikling, er risikoen for at droppe ud eller ikke klare sig gennem ungdomsuddannelsen større, især hvis de får hjælp for sent. Den ubevidste følelse af ensomhed og forladthed kan overmande nogle unge adopterede. De bliver fortvivlede og forvirrede over, hvem de er, og hvor de skal gå hen.

Det næste, jeg kan se i mine interviews og i statistikken, er, at nogle adopterede finder det, man kan kalde et marginaliseret fællesskab. Behovet for at fjerne forladthedsfølelsen og ensomheden er så stort, at nogle prøver at »fjerne« denne følelse ved at opsøge miljøer, hvor andre også er droppet ud

og ikke har magtet for eksempel gymnasiet. Bliver man først en del af en subgruppe eller et marginaliseret fællesskab, er det lige som at hoppe på et tog, der kører den modsatte retning af »de normale« fællesskaber. Her finder man fællesskab via narrativer om sig selv og gruppen, der handler om fortvivlelse og foragt for »det normale«. En selvfortælling, der retfærdiggør eksempelvis kriminalitet.

Alder og fødeland

Der er dog også andre forklaringer på, at nogle adopterede klarer sig anderledes i uddannelsessystemet end deres jævnaldrende. En amerikansk undersøgelse viser, at jo yngre et barn er ved selve adoptionen, jo højere uddannelse får det senere i livet. Eller sagt på en anden måde: Jo ældre et barn er ved en adoption, jo lavere uddannelse får det, rent statistisk. En dansk undersøgelse viser også, at alder ved adoption har betydning for kognitive færdigheder som eksempelvis koncentration.

For eksempel har der været andre vilkår for adoption i Sydkorea end i Sydamerika. De unge adopterede fra Sydamerika, som jeg har talt med, fortæller, at de i gennemsnit har været to-tre år, da de blev adopteret. Mange af disse unge ved ikke, hvad der er sket inden adoptionen; de, der ved det, har ofte været på børnehjem. I Sydamerika var der tidligere en tendens til, at børn blev skilt fra deres biologiske forældre på grund af fattigdom, og de adopterede børn har startet livet under nogle vanskelige vilkår. En pige fortalte mig:

»(...) Så hun (red. biologisk mor) er kommet til ... og besøgt mig i ferier og sådan enkelte dage. Så hun har ikke sådan rigtig opfostret mig. Og så er min morfar (red. biologiske morfar) meget voldelig og har smidt mig og min mor ud på gaden flere gange og vist slået flere af familiemedlemmerne og sådan noget.«

Min tese er derfor, at når man kan se, at unge adopterede fra for eksempel Sydkorea ifølge tal fra VIVE statistisk klarer sig bedre i det danske uddannelsessystem, kan det skyldes, at denne gruppe er blevet overdraget tidligere til deres danske adoptivfamili-

lie og ikke har levet i et år eller to år i ressourcefattige miljøer.

Genkendelse

Rent anekdotisk tyder min forskning til mit speciale på, at forholdsvis mange adopterede vælger uddannelser inden for omsorgsfagene eller fag, hvor man har med mennesker at gøre – det, mine kilder ofte siger, er, at deres egen fornemmelse af svigt giver en lyst til og en opfattelse af, at man har evner til at hjælpe andre, der har eller har haft det hårdt – man kan tale om, at der sker en spejling, hvor den adspurgte implicit genkender sig selv i de mennesker, de drager omsorg for og bruger egne erfaringer konstruktivt.

Selvom nogle adopterede dropper ud af en ungdomsuddannelse eller anden uddannelse, er det aldrig for sent at starte forfra på uddannelse. Flere af de unge adopterede, som jeg har talt med gennem tiden, er startet på en ny uddannelse senere i livet. Et af det store vendepunkter er ofte, når den adopterede finder en kæreste, et arbejde eller en interesse, hvor forladthedsfølelsen og ensomheden reduceres. Det at få sin egen familie og et barn skaber for nogle en ny form for samhørighed og følelse af ligeværd.

Min konklusion er, at det er vigtigt, at adoptivforældre bruger mange kræfter på at hjælpe deres adopterede barn lige fra skolestarten med at være i »sunde« fællesskaber og at være vedholdende, når barnet bliver teenager. Det kan være gennem sport, musik eller andre interesser. Her reduceres ensomhedsfølelsen, lige som barnet kan opleve sig som accepteret og en del af samfundet. ■

Kilder

Increased health-care utilisation in international adoptees. Danish Medical Journal, af Graff, H. J., Siersma, V. D., Kragstrup, J. & Petersson, 2015.

Age at adoption: Long-term measures of success in adulthood. Adoption Quarterly 2009, af Decker, S. & Omori, M., 2009.

Trivselsudfordringer ved skolestart, Asger Graa Andreasen og Mette Lausten, VIVE 2019.

Adopterede i tal, Rikke Fuglsang Olsen, VIVE 2017.

PRIVATFOTO

Når lykken bliver alt for kort

Krista og hendes mand Søren blev lykkelige forældre til den lille, lyshårede Eliska fra Tjekkiet. Her skriver Krista om, hvordan de måtte sige farvel til den datter, de elskede over alt på jorden.

AF KRISTA DIXEN JENSEN

Jeg er en stolt mor. Stolt over at være mor til Eliska, stolt over den måde, Eliska tog alle med storm. Hun gav den største kærlighed, man kunne ønske sig.

Vi har altid vidst, at vores liv skulle indeholde børn, hvad enten de var biologiske eller ej. Vi har masser af kærlighed, som vi kunne dele ud af. Men det skulle vise sig at blive en hård vej for at nå dertil, og da det så lykkedes, blev lykken alt for kort.

Efter mange forsøg med fertilitetsbehandling og operationer valgte vi at sige stop. Den 13. juni 2012 blev vi godkendt som adoptivforældre, og vi var ovenud lykkelige. Nu vidste vi, at vi ville blive nogens mor og far. Vi var selvfølgelig godt klar over, at der var en lang

venteliste, så vi regnede med, at ventetiden ville blive lang. På daværende tidspunkt var der omkring halvandet års ventetid.

Ventetid

Vi besluttede, at vores kommende barn skulle komme fra Tjekkiet, og i oktober 2012 blev vi optaget på ventelisten hos AC Børnehjælp. Nu kunne vi ikke andet end at vente på opringningen om, at der var et match til os.

Den 23. november 2012 tog jeg på arbejde som normalt, Søren havde en fridag og skulle ordne lidt forskelligt. Min telefon ringede, og jeg kunne se, at det var Anette fra AC. Hvad ville hun? Hun havde fået alle de papirer, de havde bedt om.

Anette spurgte, om jeg kunne snakke. Det var et ja. Anette fortsatte: »Der er en pige til jer. Hun kræver dog en udvidet godkendelse, da hun er født for tidligt.« Så sagde hun, at hun ville sende papirerne til os, så vi kunne finde ud af om, vi ville takke ja.

Så stod jeg der midt i butikken og var blevet mor. Jeg fik ringet til Søren. »Du skal være far, Søren.«

»Hvad?«

»Du skal være far.« Glædestårer trillede ned ad mine kinder. Jeg skulle være nogens mor. Jeg var så rørt, at jeg ikke var i stand til at være på job. Jeg tænkte bare, at jeg skulle hjem og åbne den mail, så jeg kunne se vores datter. Jeg fik fat i en afløser og kom hjem, og bag skærmen sad Søren allerede med

et stort smil. Det var hun. Vores datter Eliska. Den smukkeste pige med de smukke øjne, lyst hår og en mund smurt ind i marmelade.

Det næste døgn gik med at læse alle hendes papirer igennem og kontakte en børnelæge for at få en forklaring på et par småting. Eliska var født for tidligt, havde haft nyrebækkenbetændelse, havde astma, var undervægtig, bagud i sin udvikling, i dårlig trivsel og havde intet sprog. Men vi var slet ikke i tvivl. Eliska var vores datter.

Et døgn efter ringede vi til AC. Ja, vi ville være forældre til Eliska.

På vej

Vi søgte en udvidet godkendelse, og i december 2012 fik vi den bedste julegave: Den udvidede godkendelse. Nu kunne tiden bare ikke gå hurtigt nok. Vi ville til Tjekkiet for at hente hende hjem. Der gik knap to måneder; så kunne vi starte bilen og køre til Tjekkiet.

Den 27. februar 2013 kl. 9 om morgenen stod vi nervøse og spændte uden for børnehjemmet i Tjekkiet. Vi kiggede på uret 100 gange. Hvor blev vores tolk og Eliskas sagsbehandler af? De syv minutter, de var forsinkede, føltes som timer.

Børnehjemmet

Vi blev vist ind på et kontor med en kæmpesofa. To medarbejdere kom ind og snakkede og snakkede. Vi så på hinanden og tænkte det samme: Hvornår møder vi Eliska? Endelig spurgte de, om vi ville møde hende. Og ind kom hun. Vores smukke datter iført en cowboypencer og røde laksko. Eliska tog de første nervøse skridt mod hos, vendte om, bakkede tilbage. Hun ville op til mig. Her sad hun stille og puttede sig ind til mig. Eliska fik en bamse, Lulu, som vi havde haft med hjemmefra, om som vi havde sovet med, siden vi fik Eliska i forslag.

Besøget var slut, og vi måtte komme igen, når hun havde sovet middagslur. Vi kom igen efter nogle timer og blev vist rundt på børnehjemmet. Og der sad hun på potten. Hun fik øje på os og genkendte os, men vidste, hun skulle blive siddende. Denne gang kom vi ind i et legerum, og personalet kom med Eliska, og vi legede og spiste eftermiddagsmad sammen.

Dagen efter legede vi og gik en tur med hende. Børnehjemmet fandt en klapvogn, men nej, Eliska ville ikke være i klapvognen, hun ville op til mig. Eliska holdt godt fast og ville ikke ned at gå; hun ville være i vores arme.

Næste dag fik vi besked på, at vi gerne måtte tage hende med, men vi skulle komme tilbage efter weekenden.

Weekenden gik med at lære hinanden at kende. Den lille forsigtige pige lavede mere og mere op. Eliska vidste, at hun havde vores fulde opmærksomhed. De første nætter ville hun kun sove oven på mig, for hun søgte så meget tryghed.

Om mandagen tog vi som aftalt hen til børnehjemmet. Eliska blev så ulykkelig; hun ville ikke være der. Ikke engang en pose vingummi kunne få et smil frem. Børnehjemmets leder kunne lide, hvad hun så. Vi var blevet et trekløver.

Eliska var to år og otte måneder, da vi hentede hende. Vi tilbragte 17 dage i Tjekkiet, hvor vi bare var sammen. Vi lærte hinanden at kende. Eliska blev mere og mere livlig, og den lille pige, der ikke havde noget sprog, kunne de første danske ord, inden vi kom hjem.

Hverdag i Danmark

De første tre måneder, efter vi var kommet hjem som et trekløver, gik vi alle hjemme. Så startede Søren på arbejde igen, og jeg gik hjemme med Eliska i ni måneder. Eliska startede derefter i den mest fantastiske børnehave. Hun stortrivedes på alle måder, snakkede som en dansk treårig, fik ikke mere astma-medicin, hun voksede, og hendes kurve var vendt på alle måder.

Eliska var en pige, der var god til at sætte ord på alt. Hun var kærlig, åbnede alles hjerter og tog imod den kærlighed, hun kunne få. Hun tog alle med storm, og hun var elsket af alle. Der var ikke noget ondt i hende, og hun havde svært ved at forstå, når børn ikke var søde mod hinanden. Hun var alt, hvad vi havde drømt om. Kærligheden til hende var stor, og kærligheden blev gengældt.

Når nogen fortalte hende, at hun havde et smukt navn, Eliska, fortalte hun stolt, »det er fordi, jeg er født i Tjekkiet«. Eliska nød livet på vores

lille landsted. Hun elskede naturen og elskede at være ude. Hun hjalp far i stalden, overtalte mor til at bage, lave marmelade og holde MGP-fest. Eliska vidste, hvad der er godt, og var en livsnyder, der elskede alt det gode i livet.

I april 2016 startede Eliska i førskole på Sundby Mors friskole. Hun var så klar. Det var det mest fantastiske sted, og hun kom hjem hver dag og fortalte stort og småt. Hun glædede sig så meget til at skulle starte i 0. klasse i august.

Den 31. maj 2016 tog vi alle på en forlænget weekendtur. Eliska syntes bare, det var så fantastisk. Hun sad på terrassen og spiste morgenmad, og bagefter satte hun hænderne bag hovedet for at slappe af, hvorpå hun sagde: »Det er så skønt.«

Sygdom

Mandag den 6. juni læste jeg til eksamen, og Eliska blev kørt i skole. Hun blev hentet til normal tid, selvom hun slet ikke havde tid til at komme med hjem, for hun havde det for sjovt. Den aften var hun træt, så Søren puttede hende tidligt.

Tirsdag den 7. juni vågnede Eliska klokken halv otte. Hun havde sovet uroligt og havde kastet op om natten. Hun havde meget ondt i hovedet. Hun sad på sin stol og borede sine negle ind i baghovedet, mens hun skreg og græd. Hun havde meget, meget ondt.

Vi ringede til lægen og fik en tid klokken ti. Klokken 10.37 sad vi i en ambulance på vej til Aalborg sygehus. På sygehuset fik de smertedækket

hende, og Eliska legede lidt med hospitalsklovn, men ville helst bare være hos mor.

Dagen efter, den 8. juni, skulle Eliska scannes. Man havde en mistanke om, at der var noget i Eliskas hoved, som ikke skulle være der. Det føltes, som om hun var i scanneren i en evighed. Tusinde tanker fløj gennem hovedet.

Alvoren

Da Eliska var blevet scannet, blev vi kaldt ind til lægen med det samme. Vi havde endnu ikke set Eliska, da hun var ved at vågne fra narkosen. Lægen kiggede på os, og vi vidste, det var alvorligt. Eliska skulle videre til neurospecialisterne i Aarhus. Hun havde en svulst ved lillehjernen, og den skulle fjernes med det samme.

Ved to-tiden ankom vi til Aarhus, og der stod speciallæger klar til at tage imod. Eliska var meget utryk ved det hele. Hun kunne godt mærke, at der skete noget omkring hende, og at vi var kede af det. Lægen fortalte, at de ville prøve at fjerne noget af svulsten den næste morgen, men at de ikke ville kunne fjerne det hele. Der ventede Eliska masser af behandlinger og mu-

ligvis flere operationer samt måneder i isolation.

Jeg ved ikke, hvordan vi formåede at holde os oppe og være der for Eliska og hinanden. Vi vidste, at det var alvorligt. Men hvor alvorligt det var, vidste vi endnu ikke.

Operation

Næste dag blev Eliska kørt ned til operation. Hun var så glad og havde det så godt, for hun var i en rus af smertestilende midler. Hun sang og underholdt sygeplejerskerne og lægerne med sit gode humør. Hun var helt med på, at lægerne skulle fjerne det, der gjorde ondt i hendes hoved. Vi fik begge to lov til at putte hende, da hun skulle sove. Vi sagde »sov godt, skat, vi ses snart igen,« og Eliska kyssede os.

Vi fik at vide, at der ville gå mange timer, inden vi så hende igen, for det var en meget stor operation. Lidt i tolv hørte vi, at alt gik stille og roligt, men at der var lang vej igen.

Næste besked var, at de var ved at lukke hende. Lægen fortalte, at operationen var gået okay, men de havde desværre ikke kunnet fjerne alt. Der var flere svulster, end de havde regnet med, og den store havde groet sig ind på hjernebarken. Vi skulle forberede os på, at Eliska skulle gennem meget hårde behandlinger og en lang periode på sygehuset. Hun var meget syg.

Alarmer

De havde meget svært ved at vække hende efter narkosen. De prøvede et par gange, men hun ville ikke rigtig vågne. De besluttede at lade hende sove kunstigt til næste morgen. Vi var ved Eliskas side og sad ved hende, for hun skulle mærke os.

Med ét bippede alle de maskiner, der overvågede hende. Læger og sygeplejersker kom løbende, og så var de på vej til operationsstuen med hende igen. Efter noget tid kom der en læge og fortalte, at det ikke så godt ud. Der var opstået tryk i hendes hjerne. De havde nu sat et dræn ind i hendes lille hoved, og de håbede, at det ville lette trykket. Men man vidste ikke, hvilke skader trykket havde gjort. Der var ikke andet for end at se tiden an.

Eliska kom tilbage på stuen. Vores lille skat. Der var så mange maskiner på hende, slanger alle vegne og et dræn i hendes hoved.

Så lød alarmklokkerne igen. Læger og sygeplejersker kørte af sted med hende endnu en gang. Der var opstået tryk i hendes hjerne igen, drænet var lukket til. En sygeplejerske tog os med ned til Eliska, da de var ved at scanne hende. Hun skulle have sat et nyt dræn i. Alt gik i sort.

Jeg kan kun huske, at jeg satte mig på gulvet, og at sygeplejersken hjalp mig op, tog mig i hånden og fulgte os op på stuen. Det føltes som flere timer, inden de kom tilbage med hende, nu med endnu flere slanger på den lille krop.

Lægen kom ind. Hun behøvede ikke sige noget. Man kunne se det i hendes øjne. Man var ret sikker på, at Eliskas hjerne havde taget for meget skade nu. Der skulle laves nogle undersøgelser, der ville fortælle os det værste: At Eliska var hjernedød.

Afsked

Lidt i fem den morgen bad vi fadervor med hospitalspræsten, som kom og var sammen med os de sidste timer. Solen var på vej op over Aarhus. Vi sang I østen stiger solen op, som Eliska lige havde lært at synge i skolen.

Tidligt om morgen kom lægen igen. Undersøgelserne havde vist, at der ikke var nogen hjerneaktivitet. Eliska var hjernedød. Vores hjerter skreg og blødte. Der var store huller inden i os, som aldrig ville blive hele igen.

Vi fik kaldt vores familier til Aarhus, så de kunne tage afsked med hende. Vi tilbragte hvert et sekund hos hende og puttede sammen med hende i sengen.

Så blev der slukket for de maskiner, der holdt hende i live. Eliska sov stille ind den 10. juni 2016, fire dage før sin seksårs fødselsdag.

Fredag den 17. juni var en smuk dag, og det var den dag, vi begravede vores elskede datter Eliska. Hun blev båret ud fra Snedsted Kirke, og da kirkedørene gik op, skinnede solen, og kirkegården var fyldt med sæbebobler. Alle, der var kommet for at tage afsked med hende, stod og blæste bobler op mod himlen. Eliska elskede sæbebobler, og

alle blæste bobler for hende. Det var et smukt syn.

I dag

Lykken sammen med Eliska blev alt for kort. Vi har i dag lært at leve med Eliska i vore hjerter, lært at leve med sorgen over, at hun blev taget fra os. Men vi kommer aldrig til at forstå hvorfor. Det lille blide menneske, som der ikke var ondt i. Hvorfor skulle hun ikke have lov til at leve livet fuldt ud?

Men skulle der ikke have opstået tryk i hendes hjerne, ville vi kun have haft hende på lånt tid. Eliskas kræft var flere steder i kroppen og ville ikke kunne helbredes.

Vi ville ikke være kommet gennem det uden hjælp fra vores fantastiske venner og familie. De har givet os lov til at være i sorgen, snakke om Eliska, har bare været der for os, når vi havde brug for det og har været med at vække minderne til live. Vores psykolog har givet os det ekstra, som vi havde brug for. Hun har stillet de rigtige spørgsmål og været en kæmpe støtte for os.

Vi har været der for hinanden. Man bærer sorgen forskelligt, men vi har givet plads. Nu kan vi komme igennem alt, efter det vi har været igennem. Vores kærlighed til Eliska og hinanden er stor.

Æret være Eliska Marie Dixen Jensens minde, som altid vil være der. Det er der heldigvis aldrig nogen, der kan tage fra os. Eliska lever i os. Vi ved, at Eliska ville have elsket livet, derfor har vi besluttet, at livet skal leves, for det ville Eliska have elsket. Vi har Eliska med os i alt, hvad vi gør. Vi bærer hende tæt i vores hjerter.

Og der er stadig meget kærlighed at give af. Eliska har en helt speciel plads i vores hjerter, og der vil aldrig være nogen, der vil kunne udfylde hendes plads.

Vi har i dag to skønne plejebørn, som har brug for vores kærlighed. De giver glæden i livet, som kun børn kan give. Jeg er nu mor til tre piger. Plejemor for to skønne piger, og så er jeg mor til dejlige Eliska, som vi besøger på kirkegården. Jeg er stadig mor for hende, det vil jeg altid være. Jeg giver kærlighed, omsorg og masser af kys igennem mine tanker om hende. Jeg besøger hende på kirkegården, og de blomster, jeg sætter, er i Eliskas yndlingsfarver. ■

PRIVATFOTO

PRIVATFOTO

Gamle ar kan heles

Maja Lykke Møller blev som spæd adopteret fra Sri Lanka til Danmark. Hun var mange år om at erkende, at adoptionen havde sat negative spor i hendes sind, men i dag synes hun, at den erkendelse har været meget vigtig for hende.

AF MAJA LYKKE MØLLER

Er det muligt at gå gennem et helt liv uden at mærke efter, hvordan man i virkeligheden har det inderst inde? Det, tror jeg, er muligt. Jeg har selv været godt på vej. Mit liv kørte på autopilot i fuld fart, og jeg halsede efter, så godt jeg kunne. I dag er jeg taknemmelig for, at jeg gav mig selv lov til at stoppe op.

Et liv som adopteret

Mit liv adskiller sig ikke væsentligt fra så mange andre adopteredes. Jeg har haft en god opvækst i en helt almindelig familie med mor, far og en lillebror. Jeg har aldrig været i tvivl om deres kærlighed til mig, og jeg ved, at min mor – min far er desværre død – ville

smide alt, hvad hun havde i hænderne, hvis jeg havde brug for hende.

Og hvis jeg stoppede her, ville alt lyde som fryd og gammen. Men det er det ikke.

Jeg er vokset op med fortællingen om, at min biologiske mor elskede mig så højt, at hun var villig til at give mig

FOTO: NIELS LYKKE MØLLER

»Det er ikke altid nemt at kigge indad og begynde at arbejde med de svære ting – det er faktisk rigtig hårdt.«

væk – en kærlighedshistorie. Og det er også en del af sandheden. Den anden del af sandheden er, at der var en lille baby, som bare gerne ville være sammen med sin mor – sin biologiske mor. En forladt og ensom baby, som blev efterladt på et børnehjem i Sri Lanka. Det svigt sætter spor og varige ar på sjælen; en erkendelse, jeg først nu har forstået.

Indtil for nylig har jeg klamret mig til »kærlighedshistorien«, som jeg så inderligt gerne ville have skulle være hele sandheden. Men prisen var, at jeg inderst inde følte, at jeg snød. Jeg kunne ikke sætte ord på hvordan, men det var, som om jeg bar rundt på en hemmelighed – en løgn, som ingen, ikke engang jeg selv, måtte opdage. For hvis jeg ikke var den evigt muntre, sjove og smilende pige, hvem var jeg så?

Selvindsigt

Min personlige udvikling begyndte for seks år siden. På et meditationskursus skete der pludselig noget. Jeg tillod mig selv at stoppe op og mærke efter – og pludselig bankede løgnen på.

I stedet for at skubbe den væk, som jeg plejede, fik jeg modet og nysgerrigheden til at undersøge den. Selvom det var smertefuldt at mærke sorgen over at være blevet forladt og opgivet af min biologiske mor, så var der noget befriende ved at få løgnen op til overfladen. Det var, som om en tung byrde var blevet taget af mine skuldre.

For at kunne håndtere de svære følelser, som dukkede op, begyndte jeg i terapi. Her gik det op for mig, at jeg aldrig havde tilladt mig selv at mærke sorgen og tabet fra det tidlige svigt på børnehjemmet.

Konsekvensen

Adoptionen har forankret nogle meget essentielle grundfølelser i mig: ensomhed, konstant at være på vagt og en overbevisning om, at jeg skal gøre mig fortjent til kærlighed. Jeg ved nu, at disse grundfølelser blev skabt de første tre måneder af mit liv.

Der var personale på børnehjemmet, som gav mig mad og drikke. Men ubetinget kærlighed som den, man får af sin mor og sin far, var der ikke. I dag ved vi, at den kærlighed er afgørende for et lille spædbarn: følelsen af at være

elsket, at have kærlige øjne at spejle sig i, varme hænder, der omfavner en. Den tryghed i den allerførste del af livet er mange adopterede gået glip af.

Sporene fra de første tre måneder af mit liv og manglen på de essentielle grundfølelser har hidtil styret mine kærlighedsrelationer, min måde at være mor på, mine venskaber, mit arbejdsliv og ikke mindst måden, jeg ser mig selv på.

Vanskelige områder

Hvis vi ikke giver os selv lov til at kigge på det, som er svært, så vil de svære ting styre os. Hvis vi ikke ser på det, som er svært, har vi ikke mulighed for at handle anderledes.

Alle har nogle ting i livet, som er svære. Uanset hvor velfungerende vi er, vil der altid være noget, som ikke spiller 100%. Det er det, som adskiller mennesker fra robotter.

Men det er ikke altid nemt at kigge indad og begynde at arbejde med de svære ting – det er faktisk rigtig hårdt. Men gevinsten i den anden ende er i min optik det hele værd.

Et rigere liv

Jeg er blevet meget klogere på mig selv og ved nu, hvorfor jeg gør og føler, som jeg gør. Det betyder, at jeg har mulighed for at handle anderledes, end jeg gjorde før. Min mand og jeg har hånden på hjertet aldrig haft det bedre sammen, fordi vi i dag begge tør være sårbare og ærlige over for hinanden. Vi tør fortælle, hvordan vi i virkeligheden har det, når vi bliver vrede eller skælder ud. Hvor vi førhen ville kæmpe for vores ret, har vi nu øvet os i at stoppe op og fortælle, hvad vi blev ramt af, og hvad vi i virkeligheden har brug for. Det betyder naturligvis ikke, at alle udfordringer er forsvundet som dug fra solen – vi er jo stadig mennesker.

Det, at jeg er begyndt at arbejde med mig selv og kigge indad, er den største gave, jeg har givet mig selv.

Mit ønske er, at jeg kan hjælpe andre til bedre at forstå sig selv og arbejde med uhensigtsmæssige handlemønstre, så der bliver mere plads og frihed til at leve det liv, vi gerne vil leve.

Indsigten deles

Jeg har arbejdet med mig selv, min egen adoption og følgerne heraf i seks

år. Jeg er færdiguddannet som coach til december og færdig med en fireårig psykoterapeutuddannelse til næste år.

Jeg har arbejdet med klienter i et halvt år og kan mærke, at det er det helt rigtige for mig. Jeg har mange klienter, og alle har forskellige temaer, som de gerne vil arbejde med. Men fælles for dem er, at de gerne vil have værdi, både for sig selv og for andre. De vil gerne have en følelse af, at de er gode nok, som de er – at de slår til.

Det har været meget givende for mig, at jeg har arbejdet med andre adopterede. Jeg føler i høj grad, at vi kan spejle os i hinanden. Jeg har oplevet, at andre adopterede føler en tryghed ved, at jeg selv er adopteret og genkender mange af deres følelser. Jeg håber, jeg kan inspirere så mange andre adopterede som muligt til at arbejde med sig selv. ■

FOTO: NIELS LÆRKE MØLLER

Maja Lykke Møller

Maja Lykke Møller er 40 år gammel og blev adopteret fra Sri Lanka, da hun var tre måneder gammel. Hun bor på Amager med mand og to børn. I sensommeren stoppede hun som projektleder hos Berlingske for at starte egen virksomhed som selvstændig psykoterapeut og coach.

Gratis terapi

Fordi Maja Lykke Møller er under uddannelse, koster hendes terapitimer 300 kroner i timen. Hun tilbyder adopterede et gratis forløb på tre timer.

Da følelserne kom væltende

Andrea Lund Landgreen kom ud i en krise, da hun blev mor. Den 26-årige colombianskfødte kvinde blev konfronteret med en masse indviklede følelser om sin adoption, og hun besluttede sig for at rejse tilbage til fødelandet.

AF ANDREA LUND LANDGREEN

De seneste år har jeg valgt at sætte fokus på min adoption og de ting, jeg som adopteret har måttet arbejde med. Det har nok været et valg, som jeg er blevet tvunget ud i, da jeg gerne ville stå stærkere på trods af de ting, jeg har kæmpet med hele mit liv som adopteret.

Som 25-årig blev jeg mor til min fantastiske lille søn. Han er i dag fem år gammel. Jeg havde en masse forestillinger om, hvordan det var at blive mor – romantiske forestillinger.

Men i virkeligheden var det, som om det at blive mor rev op i en masse ting i forhold til min adoption og mine egne første tre år i Colombia.

Jeg begyndte at tænke på, om jeg overhovedet kunne finde ud af at være mor for et barn, der var under tre år, da jeg jo ikke selv ved, om jeg har haft en mor de første år af mit liv. Hvor stor en del af »arv og miljø« ville gå igen, når jeg nu selv var blevet mor? Min biologiske mor havde ikke kunnet tage sig af mig. Men ville det nu også betyde, at jeg ikke ville kunne passe på min egen søn?

Tankerne blev til en fast del af min hverdag, og en aften valgte jeg at køre en tur, mens min mand blev hjemme hos vores søn.

Erkendelse

Da jeg var ude at køre, drejede jeg ind på en mørk parkeringsplads. Tårerne begyndte at løbe ned ad mine kinder, og så kom denne sætning til mig:

»Hej, jeg hedder Andrea. Jeg kom til Danmark, da jeg var tre år gammel. Jeg ved ikke, hvad der er sket de første år af mit liv. Jeg ved bare, at det har været slemt.«

Det stod nu klart for mig, at jeg var nødt til at finde ud af, hvad det var, der var sket i Colombia, og hvorfor jeg gik rundt med denne tvivl om, at jeg kunne være en god nok mor.

Jeg ville have svar på nogle af alle de tanker, jeg gik rundt med, og finde ud af, hvad det var, der havde været så slemt de første tre år af mit liv.

Rejsen

Jeg skulle nu rejse tilbage for at finde ud af, hvordan brikkerne passede sammen. Og måske ville jeg finde endnu flere brikker under min rejse. Målet var at samle hele puslespillet og derigennem få bearbejdet de udfordringer, der fulgte i kølvandet på min adoption.

Da beslutningen om at rejse til Colombia var taget, opstod der langt flere forhindringer, end jeg havde drømt om. Min adoptivmor, som ellers altid har støttet mig i forhold til adoption, støttede mig slet ikke; hun syntes, ideen var fjollet, og at jeg skulle blive hjemme. At rejse til Colombia uden min adoptivmors accept var virkelig noget, der krævede en del mod og flere samtaler med en psykolog og min mand.

Jeg havde altid støttet mig meget til min adoptivmor, og nu skulle jeg pludselig ikke bare finde ud af min fortid, men også kappe nogle bånd til min adoptivmor, som jeg slet ikke var klar til at kappe, heller ikke i en alder af 25-26 år. På baggrund af min adoption har jeg altid har været et menneske med et stort behov for tryghed.

Blindgyder

Da jeg ankom alene til Colombia, viste det sig at være en langt sværere op-

gave at finde oplysninger, end jeg havde forventet. Det virkede, som om alle veje endte blindt, og de steder, hvor jeg kunne få informationer, var ingen villige til at udlevere dem.

Tiden begyndte at løbe ud, og med kun én dag tilbage i Colombia havde jeg stadig ikke fået nogen nye oplysninger om mig selv eller min fortid. Jeg endte med at blive nødt til at tage ud til den farligste del af Bogota, til den sydligste del af byen, som er præget af kriminalitet og fattigdom.

Jeg havde tidligere samme dag fundet ud af, at det hospital, jeg var født på, ligger i den del af byen.

Det viste sig desværre, at det slet ikke var et fødselshospital længere. Jeg blev dog opfordret til at tage et sted hen få kilometer derfra, hvor der skulle være et arkiv. Der kunne jeg måske få udleveret mine fødselspapirer.

Oplysninger

Efter en taxatur, hvor jeg blev truet til at betale langt mere, end hvad turen reelt kostede, nåede jeg frem til arkivet, som lukkede 15 minutter, før jeg ankom.

Der stod jeg så i den farligste del af Bogota uden nogen nye spor at gå efter med viden om, at det var min sidste dag i Colombia, og nu havde jeg givet totalt op.

Så modtog jeg pludselig et uventet opkald, der førte til en ny og meget uventet drejning i forsøget på at finde min familie.

Opkaldet var fra en, der boede i Colombia, der havde prøvet at hjælpe mig med at finde min biologiske familie.

Han fortalte, at han havde fundet en kvinde på Facebook. Hun lignede mig så meget, at man skulle tro, hun var min tvilling. Efter lang tids søgning lykkedes det os at komme i kontakt med kvinden. Vi bad om at tale med kvindens mor for at spørge, om hun engang havde bortadopteret et barn. Moderen bekræftede, at hun for mange år siden havde bortadopteret en lille pige ved navn Paola Andrea Vanegas. Samme navn, som der stod i mine adoptionspapirer. Nu var tiden knap, klokken var mange, og det var sent om aftenen. Men jeg var fast besluttet på, jeg ville møde kvinden og hendes mor, da alt tydede på, at de var en del af min biologiske familie.

Bogen

Alt dette og alle de ting, jeg lærte om mig selv i Colombia, valgte jeg efterfølgende at skrive om i en bog, som jeg forventer vil udkomme i slutningen af 2019. Da jeg valgte at rejse tilbage til Colombia, følte jeg, at jeg sad med et puslespil på 100 eller måske 500 brikker. Dette var mit knuste hjerte.

Derfor har jeg kaldt bogen Det knuste hjerte. Det er en selvbiografi, der omhandler den periode af mit liv, hvor det gik op for mig, at fortiden og min adoption påvirkede den nutid, jeg stod i.

Jeg valgte bogens titel Det knuste hjerte, fordi jeg ville give læseren et billede af et hjerte som et ødelagt puslespil.

Bogen handler om de tanker, jeg havde, da jeg blev mor. Tanker, som jeg syntes, var dybt unormale og på ingen måde acceptable. De var til gengæld uhyggelige, skræmmende og angstprovokerende. Jeg forestillede mig, at jeg gjorde skade på min søn ved først at puffe til ham med min fod og derefter gøre det hårdere og hårdere. Tankerne kom og overfaldt mig om aftenen, så jeg havde mange søvnløse nætter. Jeg følte mig så skamfuld over disse tanker, at jeg ikke turde fortælle dem til nogen.

Fortid og nutid

Selvom jeg fandt nogle brikker til mit puslespil, så satte processen lige så mange nye tanker i gang.

En af de følelser er en masse vrede over, at nogen har kunne tillade sig at udsætte så lille et barn for så mange forfærdelige ting, at barnet bliver mærket af det resten af livet.

Under min rejse til Colombia fik jeg en bedre forståelse af, hvordan fortiden som adopteret kan påvirke den nutid, den adopterede lever i; hvordan jeg som adopteret er nødt til at acceptere, at jeg resten af mit liv vil bære rundt på en bagage, der gør, at jeg i nogle situationer reagerer meget voldsomt. Reaktioner og følelser, som det slet ikke er muligt at sætte ord på.

Det skyldes, at følelserne ikke er ældre, end jeg var, dengang jeg blev bortadopteret.

Alt dette har jeg skrevet om i min bog.

De mange følelser

Mens jeg skrev bogen, gik det op for mig, hvor vigtigt det er at få nogle gode redskaber til at håndtere de følelser, som man kan have som adopteret. Mange af dem er helt uforklarlige; det er, som om man bare reagerer helt instinktivt.

Det handler om frygten for at blive forladt, frygten for at sove alene, jalousi på kæresten, når de var sammen deres kammerater, sågar jalousi på mine egne adoptivforældre. Frygten for at give slip, også på noget, man reelt ikke ønsker at være i, men som jeg holdt fast i på grund af min angst for at miste.

Nogle gange ser jeg det at været adopteret, som hvis man så en smuk sommerfugl, der desværre havde mistet noget af støvet på dens vinger. Alle ved, at fjerner man støvet fra sommerfuglens vinger, så kan den ikke flyve. Heldigvis har denne sommerfugl ikke mistet alt støvet, men nok til, at den må bruge meget energi og mange kræfter på at holde sig oppe og flyvende.

Sommerfuglen flakser omkring og kæmper sig igennem de svære ting. Nu vil jeg gennem foredrag og min bog gerne fortælle om, hvilke ting i forhold til min adoption der har gjort, at jeg har flakset omkring, og hvordan jeg har fundet ud af at flyve mere let på trods af det manglende støv på mine vinger. ■

PRIVATFOTO

Andrea Lund Landgreen

I sin hverdag arbejder Andrea Lund Landgreen som projektleder for et mediebureau.

Kontakt Andrea Lund Landgreen for at høre mere om hendes bog og foredrag på landgreen.adoption@outlook.dk.

Foredrag

Fra starten af 2020 vil jeg holde foredrag forskellige steder på Sjælland, hvor jeg vil fortælle mere om mine personlige oplevelser om det at være adopteret og om de ting, jeg har kæmpet med. Det vil være den mere barske side af de problemstillinger, jeg har haft på baggrund af min adoption.

Jeg holder foredragene for at åbne lidt op for de ting, der kan være så svære ved at være adopteret. Jeg vil tage udgangspunkt i mit eget liv og de ting, jeg har kæmpet med.

Mit mål er i bund og grund, at jeg med få midler kan hjælpe andre adopterede. Derudover er målet at skabe åbenhed om, at det kan være svært at være adopteret.

EN FORTÆLLING OM AT REJSE UD OG MØDE SIN BIOLOGISKE FAMILIE

Glæde, sorg og derimellem

AF MAI HUONG CHRISTENSEN

Mit navn er Mai, jeg blev adopteret fra Vietnam i 1995. Jeg er vokset op i en nordsjællandsk stationsby, men er flyttet til storbyen for at studere. Sidste efterår planlagde jeg min første rejse tilbage til Vietnam, og i den forbindelse var jeg heldig at få kontakt til min biologiske familie. Jeg har selv haft brug for at se fortællinger i medierne fra adopterede om at rejse ud og møde biologisk familie – så her kommer min fortælling.

I september 1995 henter en stork mig fra et børnehjem i den nordlige Hoa

Binh-provins og flyver mig nordpå til et nyt, men trygt hjem i en nordsjællandsk by. 23 år senere, i oktober 2018, rejser jeg for første gang tilbage til Vietnam, til børnehjemmet i Hoa Binh, for at møde min biologiske familie.

Hvordan forbereder du dig på at møde din biologiske familie? Hvordan forløber den store dag, hvor du møder din biologiske familie? Hvilke følelser og tanker rammer dig før, under og efter mødet? Refleksioner over disse spørgsmål vil jeg dele med jer læsere,

som selv overvejer at rejse ud og møde jeres biologiske familie, eller kender én, som gør.

Før afrejsen

I foråret 2018 tager jeg mig sammen til at bestille flybilletter til Vietnam til min kæreste, Thomas, og mig selv. Nu skal det være nu, at jeg rejser til Vietnam, oplever mit oprindelsesland og måske ser det børnehjem, jeg brugte de første fem måneder af mit liv på.

I mange år har Vietnam været på min *bucket list*, og jeg har altid haft en forestilling om at vende tilbage til starten, til børnehjemmet, når det endelig skulle være, men jeg har aldrig haft et stort behov for at opsøge min biologiske familie. Som rejsen nærmer sig, begynder jeg at overveje, hvor meget jeg egentlig har lyst til at besøge børnehjemmet. En del af mig har lyst, måske af ren og skær nysgerrighed, til at se de gule bygninger, som jeg kun har set på fars VHS-bånd.

En del af mig har ikke lyst til at blive konfronteret med en anden skæbne. Nysgerrigheden sejrer, jeg planlægger et besøg til børnehjemmet og kontakter Mrs. Hà, som formidlede min adoption i 1995. En efterårsdag i september

Mai med sin nye, vietnamesiske familie.

FOTO: PHAM THI SON/DIAO

lyser min mobil op: »Dear Huong. Do you want to meet your biological family or just visit the center? Thank you very much. Best wishes Hà.»

Mit indre bobler af begejstring. Mine øjne løber fra venstre mod højre på skærmen for at indfange hver detalje af beskeden – foregår det her i virkeligheden? Jeg svarer fluks tilbage, at jeg blot havde forventet at besøge børnehjemmet, men jeg vil gerne møde min biologiske familie, hvis de gerne vil møde mig (med tryk på *de gerne vil*). Jeg er mere glad og forhåbningsfuld, end jeg længe har været. Tre uger efter svarer Mrs. Hà, at jeg kan besøge børnehjemmet den 9. november 2018 og møde min biologiske mor, tanter og onkler (og antallet kan hun i hvert fald ikke tælle på én hånd). Det er, som om en dør åbner sig: Jeg træder ind, og der er ingen vej tilbage nu. Det er to uger, inden vi rejser til Hanoi.

To uger til afrejse

De to uger føles som to år. Jeg begynder at ligge vågen om natten og spekulere over, hvem min biologiske familie er. Hvor meget ligner jeg min biologiske mor? Har jeg søskende? Hvad fik min familie til at give mig bort? Har min mor et handicap med hånden, og er familien fattig, som er den fortælling, jeg er vokset op med? Hvad er den sande historie om starten på mit liv? Jeg forestiller mig en lang række scenarier over vores møde.

Jeg begynder at tvivle på, om vores møde kommer til at ske. Jeg begynder at græde mig i søvn hver aften. Jeg er mere trist, end jeg længe husker at have været. Der er dage, hvor jeg begraver mig under dynen, og dage, hvor min krop er ved at sprænges af sommerfugle. Mine forventninger er tårnhøje, og jeg er bange for at blive skuffet.

Med sparsomme informationer om min biologiske familie afsøger jeg internettet for førstehåndsberetninger. Jeg googler *How to meet your biological family*. Jeg finder »survival guides«, bøger skrevet af psykologer og blogindlæg skrevet af mødre, hvis børn har opsøgt deres biologiske rødder. Jeg mangler autentiske, faktiske oplevelser om at møde sin biologiske familie, ikke mindst fra den adopteredes perspek-

tiv. Har jeg forberedt mig godt? Kan du overhovedet forberede dig på noget, der er så ukendt og uforudsigeligt? Jeg skriver ikke 20 spørgsmål ned (eller nogen spørgsmål overhovedet), som om jeg forbereder mig på et interview. Men jeg laver et album med minder; mit liv i 36 fotografier i et fotoalbum fra Bog og Idé. Jeg pakker mine ting og gør klar til afrejse.

Rejsen i Vietnam

Vi ankommer til det gamle kvarter i Hanoi, hvor vi skal have base de to første uger, mens vi rejser nordpå til bjergene og til dragens bugt. Vi planlægger besøget på børnehjemmet to uger efter ankomst for at vænne os til klimaet og for heller ikke at vente for længe. Dagen, hvor jeg skal møde min biologiske familie, kommer hurtigere end forventet.

Jeg mangler autentiske, faktiske oplevelser om at møde sin biologiske familie, ikke mindst fra den adopteredes perspektiv.

Børnehjemmet

Turen ud til børnehjemmet tager knap to timer. Jeg følger ruten på Google Maps for at få tiden til at gå, mens Honda'en snegler sig afsted. Vi kører endelig ind ad den gule port til *Hoa Binh Social Protection Centre*. Den gule port og den mintgrønne centralbygning med de hvide søjler er lige som på fars film. Vi stiger ud af bilen, en flok fremmede ansigter i forskellige aldre kigger med store øjne. Min tolk, Dao, fortæller, at vi skal gå indenfor. Vi går indenfor, flokken følger efter, og vi fordeler os omkring et aflangt bord i et rum, der ligner et mødelokale. De fremmede ansigter tager plads, mens jeg spejder rundt i lokalet. Jeg kan ikke få øje på min mor – eller en kvinde, som kunne være min mor – registrerer jeg i samme øjeblik, som en kvinde på halvanden meter med hår

sort som ibenholt træder ind i lokalet. Alles øjne hviler på mig og hende. Dao nikker som ja til, at det er min mor.

Kvinden er iført gråt joggingtøj, kigger skråt ned, som om hendes hoved sidder en smule skævt, og ansigtet er asymmetrisk. Hun ligner mig ikke, er min første tanke. Kvinden er en armslængde fra mig. Mit hjerte slår et slag over (det føles sådan), vores kroppe tiltrækker hinanden, vi giver hinanden et klem på kluntet vis. Jeg græder ikke, hun græder ikke, som jeg før har set sådan en genforeningsseance foregå på tv. Hun kigger bare i gulvet, mens vores lige store hænder møder hinanden.

Historien

Foruden min biologiske mor er der fem tanter, tre onkler, én fætter og én kusine. Der går et kvarters tid med præsentation af hinanden, og min historie begynder at falde på plads: Familien er meget fattige i '95, da min mor får mig; hun kan ikke passe mig alene, så familien beslutter sig for at bortadoptere mig i håb om at give mig en fremtid, et bedre liv.

Efter en kort præsentation stimler de mange ansigter sammen til familiefoto i gården: det er lige som et helt almindeligt, obligatorisk familiefoto, der bliver taget til store begivenheder, og som skal i fotoalbummet, bare med mennesker, der lige har mødt hinanden.

Min nye familie inviterer os på frokost et sted i byen. Knap en halv time senere tager jeg afsked med de gule mure, som vogtede over mig de første måneder af mit liv. Flokken suser afsted på fire scootere, mens Honda'en følger trop uden at vide, hvor den er på vej hen.

Bedstemors hus

Vi kører gennem en landsby med et hotel, en skrædder og en købmand og skifter til scootere. Vi kører videre ud ad en markvej og kommer forbi små, simple huse med trapeztag. Vi stopper foran et større palæ. Min bedstemors hus rejser sig stolt i beton som onkel Hø's mausoleum i Hanoi.

Røde tagsten og farverige fliser med et orientalsk look giver huset sjæl. Min onkel fortæller, at min bedstemor

Mai Huong Christensen bor i København, hvor hun læser dansk med sidefag i retorik.

gik bort for to måneder siden. Nu står hun indrammet på et alter med gule blomster.

Festen begynder; alle skåler i *Bia Hà Nội*. Festmåltidet ankommer på to sølvglignende fade: sticky rice, dampede grøntsager og fem forskellige slags kød. Vi skåler i *bia*, spiser mad med pinde, skåler i mere *bia*. Ansigterne omkring bordet smiler; øjnene er smalle som siv. Hele landsbyen kommer forbi og hilser i løbet af dagen, smartphones når også herud og dokumenterer den store dag.

Familien

Min tante *facetimer* med en onkel fra syd, som udbryder, at Thomas er »very handsome«; det griner vi længe over. Vi drikker eftermiddagste på sivmætter. Vi taler om fortid og fremtidsplaner på dansk, engelsk og vietnamesisk. Det er begrænset, hvor meget vi kan sige til hinanden, fordi ingen af os taler et fælles sprog, så al kommunikation går gennem Dao.

Min onkel fortæller, at jeg ligner min mor, da hun var på min alder. Han er meget ivrig efter at høre mine planer; planer, som jeg endnu ikke har lagt mig fast på: Hvornår skal du til Vietnam igen? Hvornår vil du besøge os igen? Ja, du er altid velkommen hos familien, siger min onkel, og du må gerne tage en

familie med næste gang, siger han og griner. Min ene tante fornemmer måske, at der er et ufrivilligt pres på mig, skifter emne, og spørger os, hvad vores planer er i Vietnam, hvad vi synes om maden, kulturen, hvordan det adskiller sig fra Danmark.

På et tidspunkt under vores samtale finder mine hænder min mors. Vi taler ikke sammen. Ikke fordi vi ikke taler et fælles sprog, men fordi min mor mistede sit sprog i en ung alder. Hun gynger mine hænder som en mor, der vugger sit barn i sine arme. Sådan sidder vi for en stund. Solen sænker sig i horisonten. Afskeden nærmer sig med hastige skridt. Mine hænder glider fra min mors. Vi kører på scootere ind til landsbyen, hvor vores chauffør venter på os. Mine onkler fastholder mine hænder, mine tanter omfavner mig. Jeg giver dem fotoalbummet og modtager fire kilo vandmelon og to kilo karameller.

Badeværelset på hotellet i Hanoi

Tilbage på hotellet i Hanoi befinder jeg mig i rummet med de hvide klinker. Hænderne tænder for det varme vand, mens himlen åbner sine sluser udenfor. Øjnene åbner sine kanaler for første gang i dag. En tankestrøm oversvømmer mig; jeg har mistet mit første modersmål, jeg har mistet min

familie én gang – måske mister jeg dem igen, hvis ikke forbindelsen holder. Har jeg lyst til, at forbindelsen holder?

Fingrene formulerer en besked til min nye, vietnamesiske familie med alt det, som jeg ikke fik sagt: »Jeg har haft en kærlig og tryk barndom; jeg bebrejder jer ikke for at have givet mig bort.«

Efter rejsen

I december 2018 flyver jeg nordpå, hjem til København. Alting føles let, ja, som at flyve. Rejsen fra nord til syd går med at sugede de mange indtryk ind fra en anden kultur, stifte venskaber med backpackere og vietnamesere, blive klar over, at jeg *vil* besøge min nye, vietnamesiske familie igen, på et ubestemt tidspunkt. På vej over grænsen fra Asien til Europa føler jeg mig privilegeret over at have én stor familie i både Vietnam og Danmark.

Stuen i Sydhavn

Turen og mødet med min biologiske familie ser jeg nu i helikopterperspektiv, selvom jeg befinder mig med stængerne på en chaiselong i gulvhøjde. Alting er forandret, og intet er. Jeg husker ikke at have haft en trang til at opsøge mit biologiske ophav, men jeg husker, at jeg hadede, når folk spurgte, om jeg ville være med i Sporløs. Jeg vil ikke være »en af dem«.

I dag er jeg en af dem, som har fået muligheden for at møde sin biologiske familie, fordi jeg kunne (og det er langt fra alle, der er så privilegerede). Er biologisk ophav et universelt, menneskeligt behov? Eller vokser vi bare op i et samfund anno 2019, hvor der hersker en diskurs om, at biologi *har* betydning? Én ting er sikker: Fortællingen om adopterede er kompleks og mange-facetteret, ligesom mennesker er. Det at møde sin biologiske familie er for nogle en frygtelig fejltagelse, for andre er det en »closure« på en lang række spørgsmål.

Mødet med min biologiske familie var en oplevelse forbundet med glæde, men også smerte og sorg. Hvordan andre adopterede oplever sådan en genforening, kan jeg ikke fortælle noget om. Måske har vi bare brug for at høre flere historier? ■

AKTIVITETSUDVALGET

Nyt fra aktivitetsudvalget

Vi har brug for din hjælp

For at kunne afholde nogle flere spændende arrangementer rundt om i landet har vi brug for nogle frivillige, der kan hjælpe os med at afvikle selve arrangementet, det vil sige:

- Hjælpe med at gøre lokalet klart.
 - Tage imod deltagerne.
 - Hjælpe med at sætte kaffe/te m.m. frem.
 - Give et nap med oprydningen bagefter.
- og som hjælper deltager du naturligvis GRATIS i arrangementet.

Er det noget for dig, så send en mail med dine kontaktoplysninger til aktivitetsudvalget på au@adoption.dk eller ring til en af lokalambassadørerne, som du finder under Lokalfora på adoption.dk eller her i magasinet.

Lokaler

Har du kendskab til et lokale, som vi enten kan låne eller leje til en fornuftig pris, hører vi gerne fra dig. Skriv til au@adoption.dk og oplys om lokalets pris og beliggenhed – og om det er muligt at bestille kaffe, te m.m. til arrangementet.

Der skal være en projektor til en pc samt en tavle eller flipover til rådighed.

Hvor kan man se, hvad der foregår i foreningen?

Aktivitetsudvalget er på nuværende tidspunkt i gang med at få søsat et idekatalog med arrangementer, aktiviteter og oplægsholdere, men indtil det er klart, vil alle arrangementer være at finde på adoption.dk under »Hvad sker der i foreningen?« og i kalenderen samt på Facebook og i aktivitetsudvalgets nyhedsbreve.

Nyhedsbreve

Vi udsender løbende nyhedsbreve til de medlemmer, vi har en gyldig e-mailadresse på! Har du ikke modtaget vores nyhedsbreve, skyldes det, at vi ikke har din e-mailadresse.

Du kan skrive til vores medlemsadministrator via e-mail til medlemsadm@adoption.dk og oplyse din e-mailadresse. Husk at oplyse navn, adresse, telefonnummer og dit medlemsnummer, hvis du har det.

Aktivitetsudvalget

ADOPTION & SAMFUND

Adoption & Samfund inviterer til debataften om adoption i fremtiden!

Tema: Hvordan taler vi om adoption som familiebegreb i fremtiden?

Adoption har ændret sig gennem tiden, og adoption vil også i fremtiden være en måde at blive familie på.

Men skal vi ændre måden at tale om det? Skal vi anskue det fra nye vinkler?

Det sætter Adoption & Samfund fokus på ved denne debataften. Aftenen starter med et oplæg inspireret af amerikanske Adam Pertman, som er drivkraften bag NCAP (National Center for Adoption and Permanency) i USA. Adam Pertman får os til at tænke over vores familieform på en helt ny måde.

Efterfølgende er der debatter fordelt på flere grupper med hver sit tema, herunder PAS, hittebørn, sociale medier og det at finde sin biologiske familie.

Arrangementet vil finde sted i både København og Aarhus.

Dato og sted er endnu ikke fastsat, så hold øje med hjemmesiden!

Vi glæder os til at se jer.

Adoption & Samfunds bestyrelse

ETIOPIENFORENINGEN

Arrangementer i Etiopienforeningen

- Juletræf den 16. november 2019, Gl. Ry.
- Forårstræf den 28. marts 2020, Harslev.
- Sommertræf fra den 21.-23. august 2020, Hasmark Strand Camping.

Foreningens generalforsamling afholdes i forbindelse med sommertræffet.

Tilmelding via etiopienforeningen.dk

Om **AKTIVITETSUDVALGET**

Alle Adoption & Samfunds lokalforeninger blev, som vedtaget på generalforsamlingen den 3. november 2018, nedlagt ved udgangen af 2018.

På generalforsamlingen blev der udpeget medlemmer og lokale ambassadører til et nyoprettet Aktivitetsudvalg (AU), der hører under bestyrelsen i Adoption & Samfund.

Mentorer til unge voksne adopterede

ASU – Adoption & Samfund Ungdom – har etableret en mentorordning, som unge voksne adopterede kan bruge til sparring, samtaler og støtte.

Vores mentorordning er for dig, der søger en rollemodel og samtaleven, som kan være der for dig, når du har adoptionsrelaterede problemer. Det er et frivilligt initiativ, hvor vores mentorer kan mødes med dig enten digitalt eller fysisk efter dit behov. Vi tror på, at samtaler fordrer åbenhed og selvværd, fordi du sammen med en mentor kan få lov til at dele dine erfaringer som adopteret. En mentorordning forløber over mindst tre måneder og maksimum 12 måneder, hvor I taler sammen en til to timer om ugen. Tilmeldingen sker løbende.

For at blive mentee skal du eller dine forældre/din værge tilmelde dig en mentorordning. Så bliver du det, man kalder en mentee.

Som mentee skal du være fyldt 15 år og være betalende medlem hos Adoption & Samfund Ungdom. Hvis du er under 18, skal dine forældre give samtykke til, at du er meldt ind. Er du endnu ikke medlem, men godt kunne tænke dig at melde dig ind, så gå ind på as-ungdom.dk. Det koster kun 99 kr. om året at være medlem af Adoption & Samfund Ungdom.

Alle vores mentorer er medlemmer i Adoption & Samfund Ungdom og har erfaring med socialt samvær med andre adopterede. Samtidig er vores mentorer som udgangspunkt alle over 25 år med mentorserfaring eller anden socialpædagogisk erfaring, der gør dem i stand til at varetage jobbet.

Når vi matcher dig med en mentor, tager vi udgangspunkt i tre grundlæggende ting:

- Geografi
- Alder
- Formål

Når vi har matchet mentee og mentor, anbefaler vi, at man mødes fysisk første gang for bedre at lære hinanden at kende. Til mødet beder vi dig og mentoren om at underskrive en fortrolighedsaftale, der sikrer, at hverken din eller mentors historier bliver delt med andre. Det gør vi for at skabe et trygt rum, hvor man kan tale frit. Det fysiske møde tilrettelægges ud fra mentee'ens ønske, men det skal være overkommeligt for mentor at foretage rejsen uden lang og dyr transporttid, da alle vores mentorer er frivillige. Derefter bestemmer I selv, hvor ofte I skal mødes.

Det er vigtigt at forstå, at vores mentorer ikke er uddannede eksperter, og derfor kan vi ikke rådgive om svære problemstillinger, der måske kræver fagpersoner som terapeuter, psykologer eller læger. Men vi vil altid lytte til din historie og foreslå dig den rette hjælp, hvis det er nødvendigt. Vores mentorordning må ikke ses som et coachingforløb, og derfor kan vi ikke tage beslutninger for dig. Vores mentor kan ikke stilles til ansvar for valg, som mentee har truffet i forbindelse med møderne, da man som mentor ikke er rådgiver. Vores mentor er altid forpligtet til at indberette selv-

skade eller andre voldsomme episoder. Det samme gælder, hvis en mentee oplever noget voldsomt eller indberetningskrævende.

Der kan være episoder i dit liv, der gør, at du ikke har tid eller overskud til at fortsætte mentorordningen. Dette gælder både mentor og mentee. Hvis man ønsker at ophæve sin mentorordning, er det vigtigt, at man er ærlig over for sin mentor eller mentee og fortæller dem om situationen. Derefter er det vigtigt, at man informerer vores mentoransvarlige hurtigst muligt. Ved udeblivelse af planlagte møder gentagne gange er Adoption & Samfund Ungdom berettiget til at ophæve mentorordningen og sætte mentee eller mentor i karantæne i seks måneder.

Vi vil altid bestrebe os på et personligt match mellem mentor og mentee, men vi er også mennesker, og derfor kan det ske, at du eller vores mentor ikke klunger 100% efter første fysiske møde. Vi forventer dog, at man altid giver hinanden en chance. Er man stadig ikke tryk ved mentorordningen, så tag hurtigst muligt kontakt til vores mentoransvarlige, og så finder vi sammen en løsning.

Hvis du har forslag eller ros til vores mentorordning, så tager vi gerne imod. Man er velkommen til at sende sin ros direkte til den mentor, man er knyttet til. Ellers sendes rosen og feedback til den mentoransvarlige.

MENTORANSVARLIG I ADOPTION & SAMFUND UNGDOM, JOHANNA VIGHOLT

adoptionsamfundungdom@gmail.com · www.as-ungdom.dk

LOKALFORA

Alle Adoption & Samfunds lokalforeninger blev, som vedtaget på generalforsamlingen den 3. november 2018, nedlagt ved udgangen af 2018. De erstattes af en række lokalfora rundt omkring i landet.

Der er i stedet udpeget en række lokale ambassadører, som danner aktivitetsudvalget, der hører under bestyrelsen i Adoption & Samfund.

Aktivitetsudvalget kan kontaktes via au@adoption.dk.

Kontakt din lokale ambassadør, hvis du har ønsker eller forslag til aktiviteter i dit område.

Hovedstaden
Jacob Munk Plum
Ved Smedebakken 5
2800 Lyngby
jmp@adoption.dk
29 99 03 13

Midtjylland
Jeanette Lyk
Langballevej 14
8320 Mårslet
jl@adoption.dk
61 28 76 63

Nordjylland
Else Jungersen Overbye
Parallevej 12, Nørhøne
9430 Vadum
ejo@adoption.dk
60 64 02 85

Sjælland
Lene Borg
Tveje-Merløse 2 B
4300 Holbæk
lb@adoption.dk
40 60 92 01

Sydvestjylland
Lilian Vilttoft-Jessen
Nørregade 32
6670 Holsted
lvj@adoption.dk
53 30 12 26

GRUPPER

Landegrupper

Bolivia

Formand: John Røschke
jr@r-at.dk

27 24 62 28

Næstformand: Per Nielsen
ppmo@email.dk

40 41 23 90

Kasserer: Claus Spaakær
spaabaeko@gmail.com
21 27 55 85

Bulgarien

Anna Maria Poulsen
amfp57@gmail.com
bulgarien.adoption.dk

Burkinagruppen

Rico Bagger-Jørgensen
ricobaggerjorgensen@hotmail.com
24 69 95 74

Colombia

Colombia-foreningen er desværre opløst. Der henvises i stedet til flg. facebookgrupper:

»For os der vil adoptere eller har adopteret fra Colombia«, Facebookgruppen »Hola« og Facebookgruppen »Adopteret fra Colombia«, som er en gruppe kun for adopterede fra Colombia.

Danmark

Klaes Sørensen
kls@adoption.dk
26 83 44 56

Ecuador

Sanne Hasseris
sanne@helsingevej.dk
www.ecuadorklubben.dk

Etiopien

Anna Maria Meloni Rønn
anna@meloni.dk
28 26 49 88
www.etiopianforeningen.dk

Guatemala

Anni Bech Nielsen
47 52 77 76

Hviderusland

Anette Paetau
anettepaetau@vip.cybercity.dk
75 61 42 15
www.hvideruslandklubben.dk

Indien

Svend Erik Holm
sve@holm.mail.dk
64 47 38 35
www.123hjemmeside.dk/indiengruppen

Kaliningrad/Moskva

Helle Pedersen
97 17 31 01

Kenya

Mette Borg Borup
formand@kenyalandegruppe.dk
www.kenyalandegruppe.dk

Kina

Torben Offersen
Lyngballevej 4
8464 Galten
torben@familien-offersen.dk
28 29 35 65

Sydkorea

Sofie Kock Jensen
sofie.kock.jensen@gmail.com
www.landegruppe-sydkorea.dk

Nepal

Hanne og Hans Doktor
hanne.veis@adr.dk
23 47 09 41

Nigeria

Karina Kjær
kake@cowi.dk
www.nigeriaadoption.dk

Peru

Stine og Bjørn Rude Voldborg
48 25 05 95

Rumænien

Elena Wieland
Paludan-Müllers vej 61. 2.th.
8210 Aarhus V
ewt.wieland@gmail.com
60 45 18 58

Sri Lanka (Dansk Sri Lanka Forening)

Henrik Sloth
fryds@os.dk
[dansk-srilankaforening@gmail.com](mailto:dansksrilankaforening@gmail.com)
28 73 50 51
www.dansksrilankaforening.dk

Sydafrika

landegrupesydafrika@gmail.com
www.landegrupesydafrika.dk

Thailand

Mette Juul Andersen
vangeledet32@hotmail.com
21 60 19 56

Tjekkiet

Anne-Lise Balle
tjekkiet@adoption.dk
29 40 91 95
tjekkiet.adoption.dk

Vietnam

Michael Thiesen
thiesen.michael@gmail.com
30 95 11 08
Hjemmesiden er nedlagt til fordel for en Facebookgruppe.

Interessegrupper

Adoption & Samfund Ungdom

Formand Johanna Cosmina Elise Vigholt
adoptionsamfundungdom@gmail.com
61 39 78 79

Bal Vikas Venner, Indien

Lone Raahauge
michael-lone@hotmail.com
info@balvikasvenner.dk
21 66 23 93
www.balvikasvenner.dk

Welfare Home for Children, New Delhi, Indien

Michael Cornelius Hansen
56 82 00 10

Børnehjemmet Palna, Indien

Mette Thomsen
38 28 50 25

Colombia – Fanas venner

Ulla Gehler
sugehlert@yahoo.dk
66 15 10 98

Eneadoptanter (GEA)

Gitta Wörtwein,
geagitta@gmail.com
40 93 11 03

Redaktør:

Anna Bridgwater
blad@adoption.dk

21 43 08 11

Redaktionsmedlemmer:

Heidi Senderovitz
Lykke L. Pedersen
Nina Gath

Korrektur:

Heidi Senderovitz

Grafisk produktion:

Eks-Skolens 35 35 72 76
Oplag: 2.700 stk.

Adresseændring, udmeldelse m.v. bedes
meddelt medlemsadministrator på e-mail:
medlemsadm@adoption.dk.

Abonnement 450 kr.
Medlemskab inkl. magasin 450 kr.

Magasinet modtager altid gerne artikelforslag,
personlige beretninger og billeder. Hvis du ønsker
fotografens navn nævnt, skal det anføres. Vi
bringer ikke længere fotos af medlemmernes
børn, medmindre fotoet illustrerer en artikel i ma-
gasinet. Magasinet (inklusive billederne) lægges
altid efterfølgende på www.adoption.dk.

Artikler i magasinet udtrykker forfatterens syns-
punkter og ikke redaktionens eller foreningens.
Redaktionen forbeholder sig ret til redigering af
indkomne artikler. Redaktionen er ikke forpligtet
til at bringe alt indsendt materiale.

Eksterne bidragsydere i dette nummer:

Ingrid Pedersen, Anita Frank Goth, Maria Roslev,
Karina Wollsen, Rikke Skov Thomas,
Jonas Christensen, Mai Huong Christensen,
Maja Lykke Møller, Andrea Lund Landgreen,
Krista Dixen Jensen, Karin Mørch.

Næste deadline oplyses elektronisk.

Næste udgivelse april 2020.

Du kan melde dig ind i Adoption & Samfund på
www.adoption.dk.

HOVEDBESTYRELSENS FORMANDSKAB

Formand

Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
mjp@adoption.dk
65 96 05 21 (priv.) / 29 48 53 06 (mob.)

Webmaster

Lene Borg
Tveje-Merløse 2B
4300 Holbæk
lb@adoption.dk
40 60 92 01

Første næstformand

Sanne Vindahl Nyvang
Skovlodden 9
2840 Holte
svn@adoption.dk
27 80 54 83

**Kasserer og
medlemsadministration**

Jacob Walsøe
MVS Administration ApS
Gl. Byvej 2, Sejet
8700 Horsens
medlemsadm@adoption.dk
70 22 57 75

Anden næstformand

Ina D. Dygaard
Høegh-Guldbergsgade 139
8000 Århus C
idd@adoption.dk
20 77 06 70

Se de øvrige bestyrelsesmedlemmer
på adoption.dk.

Carl Erik Agerholm er død

Carl Erik Agerholm, foreningens mangeårige sekretær og kasserer, er gået bort. Carl Erik tabte kampen til cancer og døde lørdag den 21. september 2019. Carl Erik efterlader sig sin hustru Elke samt to voksne sønner og deres familie.

Jeg har kendt Carl Erik igennem ca. 25 år, og man kan ikke nævne Adoption & Samfund uden også at nævne Carl Erik, som med utrættelig indsats og ihærdighed igennem alle årene har passet foreningens sekretariat og regnskaber med sikker og korrekt hånd. I praksis fungerede sekretariatet som et familieføretagende, hvor Carl Erik og Elke sørgede for at

varetage de mange forskellige funktioner, der hører til i et sekretariat. Og mange medlemmer har talt med Carl Erik, der passede foreningens telefon, også her helt til det sidste.

Jeg vil huske Carl Erik som et fantastisk menneske med sine meningers mod, og jeg er evigt taknemmelig for den store hjælp, han har ydet mig og foreningens bestyrelse og medlemmer gennem de mange år.

Mine tanker går selvfølgelig til Elke og deres to sønner i denne svære tid. Æret være Carl Eriks minde.

Michael Paaske, Formand

Har du brug for ET GODT RÅD OM ADOPTION?

RING 40 58 66 66 ELLER SKRIV TIL RADGIV@ADOPTION.DK

Uanset om du skal til at adoptere, har adopteret, er adopteret, er fagperson, eller på anden måde har adoption inde på livet, så er der hjælp at hente, hvis du har spørgsmål om adoption. Adoption & Samfunds rådgivning er gratis og anonym, hvis du ønsker det, og det er ikke nødvendigt at være medlem af foreningen.

SAGSRÅDGIVERE

Hvis du vil vide noget om sagsbehandlingen ved en adoption.

En sagsrådgiver er specialiseret i at rådgive om problemer forud for godkendelse, adoption og modtagelse af barn. De kan svare på generelle spørgsmål om adoptionsprocessen fra de første overvejelser, til adoptionsbevillingen er givet. Det er også sagsbehandlerne, du skal tale med, hvis du vil vide, hvordan du anker en afgørelse.

FAGLIGE RÅDGIVERE OG TEMARÅDGIVERE

Hjælp til hverdagens udfordringer.

Den offentlige PAS-ordning tager sig nu af de fleste psykologiske og familierelaterede problemstillinger lige op til og efter afhentning af barn og langt ind i voksenlivet. Adoption & Samfunds rådgivere kan noget andet, da de fleste er adoptivforældre, og alle har en relevant faglig uddannelse og baggrund inden for forskellige fag og emner. Adoption & Samfunds rådgivning sætter primært fokus på at hjælpe dig i fasen forud for adoption samt at give praktisk rådgivning, hvis du møder problemer i forbindelse med institution og skole, eller hvis du har brug for en psykolog eller råd fra en læge eller anden fagperson. Rådgiverne kan rådgive om dilemmaer og overvejelser forud for en adoption, svare på spørgsmål om dit helbreds betydning ved ansøgning, vurdere et barns tilstand, forklare reglerne for dansk adoption, dele erfaringer med at adoptere større børn eller søskende samt vejlede om vejen til faglig støtte i skolen eller institutionen og give praktiske råd.

Som ung og voksen adopteret er du også velkommen til at henvende dig direkte til en rådgiver.

ADOPTIONSLINJEN

Hvis du har brug for indsigt fra voksne adopterede.

Adoptionslinjen er en anonym rådgivning, hvor erfarne voksne adopterede med relevante uddannelser er klar til at vende de spørgsmål, du måske har om at være adopteret – uanset om du selv er adopteret, eller om du gerne vil vide noget om at være adopteret i Danmark.

Adoptionslinjen kan give svar på spørgsmål om racisme, rejsen til fødelandet, identitet eller kontakt til den oprindelige familie.

KOM I KONTAKT MED EN RÅDGIVER

Find alle de relevante kontaktdetaljer på:

adoption.dk/fa-rad-og-hjaelp.

Ring til koordinator for rådgivningen Janet Majlund på 40 58 66 66.

Send en mail til radgiv@adoption.dk.

EKSTERNE RÅDGIVERE

Der er også hjælp at hente uden for Adoption & Samfund, hvis du har udfordringer, der handler om adoption.

Post Adoption Service (PAS)

PAS er et offentligt rådgivningstilbud til adoptanter og adopterede.

Siden 1. januar 2016 har alle adoptanter mulighed for at modtage op til 20 timers rådgivning pr. adopteret barn – uanset tidligere forbrug. For dette tilbud er der en egenbetaling på 100 kr., som er væsentligt reduceret ift. normaltaksten for sådanne samtaler. Bemærk, at midlerne til rådgivning til adopterede, der er over 18 år, pt. er opbrugt.

Husk også børnegrupperne, som er gratis. Målet med børnegrupperne er at styrke børnenes identitet. PAS tilbyder også gratis undervisning til professionelle. Tilbuddene varetages af Ankestyrelsen, se mere på ast.dk.

Enkelte kommuner i landet har særlige adoptionsrådgivninger:

- Hillerød Familiebehandling
- Hvidovre Kommune
- Næstved

Private rådgivere

Hvis du eller dit barn har brug for længerevarende behandling, en bisidder til et møde eller anden hjælp, som ikke dækkes af Adoption & Samfunds anonyme gratisrådgivning, er der en række fagpersoner med særlig indsigt i adoptionsområdet. Du skal regne med betale for denne hjælp. Find en liste over kompetente rådgivere via adoption.dk/fa-rad-og-hjaelp/radgiverne.

RING 40 58 66 66 ELLER SKRIV TIL RADGIV@ADOPTION.DK

Målet for **Adoption & Samfund** er at skabe de bedste betingelser for adoptivforældre og adopterede, både børn og voksne.

Et års medlemskab for hele familien koster kun **450 kr.**

Meld dig ind på **adoption.dk**
eller skriv til **medlemsadm@adoption.dk**

HUSK!

Medlemmer skal oplyse deres e-mailadresse, hvis de vil have nyheder fra foreningen

Skriv medlemsnummer sammen med navn og e-mailadresse til **medlemsadm@adoption.dk**